

Juridische handvaten COVID-19

Het coronavirus – Gids voor bedrijven (FAQs)

Het coronavirus slaat ongenadig hard toe en heeft een invloed op de uitvoering van uw contracten, uw arbeidsomstandigheden en uw zakelijke activiteiten.

Wat betekent dit juridisch?

Hieronder vindt u wat krachtlijnen die kunnen dienen als handvaten. Tevens hebben we een aantal vragen en antwoorden opgesteld. Deze worden geregeld geüpdatet. U kan deze updates volgen via onze website www.monardlaw.be.

Inhoudstafel

1	Personeelsrelaties	7
1.1	Specifieke vragen beantwoord	7
1.1.1	Algemeen	7
1.1.2	Telethuiswerk.....	10
1.1.3	Tijdelijke werkloosheid.....	12
1.2	Tijdelijke werkloosheid wegens overmacht	18
1.2.1	Algemene voorwaarden overmacht.....	18
1.2.2	Coronavirus als overmacht.....	19
1.2.3	Formaliteiten	19
1.2.4	Compensatie.....	20
1.3	Tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen.....	20
1.4	Tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen: BEDIENDEN	20
1.4.1	Preliminare voorwaarden.....	20
1.4.2	Aanvraag bij de RVA – C106A	22
1.4.3	In afwachting van erkenningsprocedure	23
1.4.4	Modaliteiten van de schorsing.....	23
1.4.5	Formaliteiten	23
1.4.6	Compensatie.....	25
1.5	Tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen: ARBEIDERS	26
1.5.1	Modaliteiten van de schorsing.....	26
1.5.2	Formaliteiten	26
1.5.3	Compensatie.....	26
1.5.4	Responsabiliseringsbijdrage.....	27
2	Uitzonderlijke maatregel betreffende telewerk van grensarbeiders wegens Covid-19 virus.....	27
2.1	Regeling voor grensarbeiders België - Luxemburg	28
2.2	Regeling voor Franse grensarbeiders	28

3	Commerciële contracten	29
3.1	Algemeen kader	29
3.1.1	Wanneer is er sprake van een contractuele wanprestatie?	29
3.1.2	Check de contractuele afspraken	29
3.1.3	Wordt de correcte uitvoering van het contract ONMOGELIJK? : Overmacht	30
3.1.4	Wordt de uitvoering van het contract ERNSTIG BEMOEILIJKT? : 'imprevisie'	31
3.2	Vanuit het oogpunt van de leverancier	32
3.2.1	Wat als ik mijn klanten niet (op tijd) kan beleveren?	32
3.2.2	Wat als mijn klanten mij niet kunnen betalen?	32
3.2.3	Wat als mijn klanten hun bestelling annuleren?	33
3.2.4	Wat als ik niet WIL leveren?	33
3.2.5	Wat met prestaties die reeds geleverd werden?	33
3.2.6	Kan ik de uitvoering van contracten met klanten opschorten?	33
3.3	Vanuit het oogpunt van de klant	33
3.3.1	Wat als mijn leverancier mij niet (op tijd) kan beleveren?	33
3.3.2	Wat als ik mijn leverancier niet kan betalen?	34
3.3.3	Wat als ik mijn bestelling bij mijn leverancier wens te annuleren?	34
3.3.4	Wat als mijn leverancier haar prijzen wenst te verhogen?	34
3.3.5	Krijg ik mijn voorschot terug?	35
4	Uitzonderlijke maatregel betreffende telewerk van grensarbeiders wegens Covid-19 virus	35
4.1	Regeling voor grensarbeiders België - Luxemburg	35
4.2	Regeling voor Franse grensarbeiders	36
5	Bijzondere nieuwe maatregelen	37
5.1	Zijn er speciale maatregelen van de regering om bedrijven in moeilijkheden te ondersteunen?	37
5.2	Welke bevoegdheden heeft de politie om de naleving van de coronamaatregelen te controleren?	37
6	Steunmaatregelen FOD	38
6.1	Welke ondernemingen?	38
6.2	Welke schulden?	38
6.3	Welke termijn?	38
6.4	Welke maatregelen?	38
6.5	Welke voorwaarden?	38
6.6	Welke stappen?	39
6.7	Specifieke maatregelen voor horecazaken en andere handelszaken die moeten sluiten	39
6.8	Tijdelijk geen belastingverhoging als u uitstel vraagt voor het indienen van de aangifte van nalatenschap	39
6.9	Coronavirus – bijkomende steunmaatregelen: vennootschapsbelasting, rechtspersonenbelasting, belasting niet-inwoners, personenbelasting, BTW en bedrijfsvoorheffing	40

6.9.1	Uitstel voor het indienen van de aangiften in de VenB, RPB en BNI-ven met limietdatum van 16 maart tot en met 30 april 2020	40
6.9.2	Uitstel voor het indienen van de btw-aangiften	40
6.9.3	Betaling van btw en bedrijfsvoorheffing	41
6.9.4	Betaling van de personenbelasting en de vennootschapsbelasting	41
6.10	Gevolgen van de crisis door het Coronavirus voor de toepassing van de vrijstellingsvoorwaarden van de waardeverminderingen op handelsvorderingen 41	
7	Steunmaatregelen NBB, Banken en Federale Regering	42
7.1	Uitstel van Betaling	42
7.2	Garantieregeling nieuwe kredieten	43
8	Hoe je beschermen als schuldeiser?	43
8.1	Eigendomsvoorbehoud	43
8.1.1	Begrip	43
8.1.2	Overeenkomst nodig	43
8.1.3	Geen andere registratie vereist maar wel wenselijk	44
8.1.4	Gevolg	44
8.2	Pandrecht	44
8.2.1	Begrip	44
8.2.2	Overeenkomst nodig	44
8.2.3	Registratie vereist	45
8.2.4	Gevolg	45
8.2.5	Pand met buitenbezitstelling?	45
8.3	Voorrecht onbetaalde verkoper	45
9	Hoe je beschermen als schuldenaar?	46
9.1	Procedure van gerechtelijke reorganisatie	46
9.1.1	Schorsing contractuele verbintenissen	46
9.1.2	Schorsing uitvoeringsmaatregelen	47
9.2	Faillissement	47
10	Uitvoering van overheidsopdrachten	48
11	Vliegtuigreizen- vluchten van/naar Europa of met een Europese luchtvaartmaatschappij	50
11.1	Ik heb een vliegtuigreis geboekt met een touroperator in het kader van een pakketreis en wil deze annuleren. Krijg ik sowieso mijn geld terug?	50
11.2	Mijn touroperator/reisorganisator annuleert mijn reis – krijg ik mijn geld terug? ..	50
11.3	Mijn vliegtuigreis werd geannuleerd door de vliegtuigmaatschappij, maar ik heb mijn vliegtuigticket 'los' geboekt – niet in het kader van een pakketreis – krijg ik mijn geld terug en een eventuele bijkomende compensatie?	50
11.4	Ik wil mijn vliegtuigreis annuleren en ik heb mij vliegtuigticket 'los' geboekt – dus niet in het kader van een pakketreis – Krijg ik mijn geld terug?	50

11.5	Ik zit vast in het buitenland omdat mijn geplande vlucht geannuleerd werd – kan ik mijn extra gemaakte verblijfskosten verhalen op mijn reisorganisator of vliegtuigmaatschappij?	51
11.6	Mijn werknemer zit vast door een erge vertraging van zijn vlucht. Waar heb ik als werkgever recht op?	51
11.7	Mag ik mijn werknemer voor zaken al dan niet naar het buitenland sturen?	51
11.8	Mijn vlucht werd niet geannuleerd, maar mij werd de toegang tot het vliegtuig geweigerd omdat ik ziekteverschijnselen vertoon. Waar heb ik recht op?	51
11.9	Kan ik een forfaitaire compensatie vragen aan de vliegtuigmaatschappij omdat mijn vlucht niet doorging zoals neergeschreven in verordening 261/2004?	52
11.10	Komt mijn annulatieverzekering tussen als mijn vliegtuigreis geannuleerd wordt?	52
12	Mededingingsrecht	52
12.1	Staatssteun	52
12.1.1	Wat is staatssteun?	52
12.1.2	Wanneer komt men normaal in aanmerking voor staatssteun?	53
12.1.3	Kom ik in aanmerking voor staatssteun wanneer ik als onderneming getroffen ben door corona?	53
12.1.4	Hoe vraag ik concreet staatssteun aan?	53
12.1.5	Hoe vecht ik toegekende staatssteun toegekend aan een concurrent aan?	54
12.2	Misbruik van machtspositie en oneerlijke handelspraktijken	54
12.2.1	Wanneer kan ik als onderneming worden aangeklaagd wegens het vragen van excessieve prijzen voor bijvoorbeeld mondmaskers, handgels of kan ik hiervoor een andere onderneming aanklagen?	54
12.2.2	Welke regels dien ik te respecteren bij het bepalen van verkoopsvoorwaarden voor mijn producten of diensten in Europa?	55
12.3	Samenwerking tussen concurrenten	55
12.3.1	Mag ik in tijden van corona samenwerken met concurrenten bv. om bevoorrading te verbeteren?	55
12.3.2	Bestaat er in België een algemene ontheffing voor de toepassing van de mededingingsregels in het kader van de coronacrisis zoals dat in andere landen het geval is?	56
12.3.3	Welke richtlijnen te respecteren in het kader van dergelijke samenwerking?	57
13	Welke bevoegdheden heeft de politie om de naleving van de coronamaatregelen te controleren?	57
14	De impact van het COVID-19-virus op de bouwsector: enkele belangrijke aandachtspunten.	58
14.1	De contractuele uitvoeringstermijnen komen in het gedrang. De werken kunnen niet worden verdergezet. Kan ik mij als aannemer beroepen op overmacht? ..	58
14.2	De aannemer kan de aannemingswerken nog uitvoeren mits bijkomende maatregelen te treffen. Kunnen de hieraan verbonden bijkomende kosten worden doorgerekend aan de opdrachtgever?	59
14.3	De opdrachtgever cq. bouwheer wenst te aannemingswerken te laten stilleggen. Wat dien ik als aannemer te doen?	59

14.4	Wat indien mijn aannemer cq. onderaannemer niet verder kan werken op de werf ? Dien ik als opdrachtgever alle schade ten laste te nemen?	60
15	Mag u de betaling van huur opschorten?	60
16	Overbruggingsrecht tijdens COVID-19	61
16.1	Voor wie?	61
16.2	Verlies overbruggingsrecht	62
16.3	Financiële steun	62
16.4	Aanvraag.....	62
17	Elektronische ondertekening van overeenkomsten tijdens de Corona crisis	63
17.1	Welke soorten elektronische handtekeningen bestaan er?	63
17.2	Hoe zit het met de bewijskracht?	64
17.3	Wat met bestaande overeenkomsten?	64
17.4	Welke elektronische handtekening kiezen?	64
18	Administratieve procedures omgevingsvergunning.....	64
18.1	Op welke vergunningsaanvragen is dit besluit van toepassing?	65
18.2	Met hoeveel dagen worden de beslissingstermijnen naar aanleiding van dit besluit verlengd?	65
18.3	Hoe zit het met de termijn waarbinnen een beroep moet worden ingesteld? ..	65
18.4	Verandert er iets in verband met de openbare onderzoeken?	65
18.5	Gaan hoorzittingen in het kader van vergunningsprocedures nog door?	65
18.6	Hoe zit het met laattijdig of niet uitgebrachte adviezen?	65
18.7	Worden de termijnen voor vernietigingsberoepen of procedurestukken bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen ook opgeschort?	66
18.8	Gelden de termijnverlengingen die reeds voorzien werden nog?	66
18.9	Zijn deze maatregelen ook van toepassing op de vervaltermijnen voor al verleende omgevingsvergunningen?	66
18.10	Wat gebeurt er met de vergunningsprocedure na 24 april 2020?	67
19	Cruciale juridische sectoren en essentiële dienstverleners	67
19.1	Welke juridische sectoren zijn cruciaal en welke juridische dienstverleners zijn essentieel?	67
19.2	Wat is de impact van Covid-19 op voormelde juridische sectoren en dienstverleners?	67
20	Gerechtsdeurwaarders	67
20.1	Kunnen er nog dagvaardingen worden betekend?	67
20.2	Kunnen er nog andere akten worden betekend?	67
20.3	Kan er nog gedwongen ten uitvoer worden gelegd (roerend beslag, uithuiszetting en gedwongen opening van deuren)?	67
20.4	Kunnen er nog openbare verkopen doorgaan?	68
20.5	Kunnen er nog goederen worden opgeladen?	68
20.6	Kunnen er nog vaststellingen gebeuren?	68
20.7	Kan er nog minnelijk worden ingevorderd?	68

20.8	Zijn de kantoren van gerechtsdeurwaarders nog toegankelijk voor het publiek? 68	
20.9	Hoe moet er worden omgegaan met afbetalingsplannen?	68
20.10	Tot wanneer zijn hogervermelde maatregelen van kracht?	68
21	Hoven en rechtbanken	68
21.1	Zijn de Hoven en Rechtbanken toegankelijk?	68
21.2	Hoe dienen procedureakten te worden neergelegd?	68
21.3	Hoe dienen conclusies en stukkenbundels te worden neergelegd?	68
21.4	Gaan de zittingen door?	69
21.5	Kan u nog de eed afleggen?	69
21.6	Tot wanneer zijn hogervermelde maatregelen van kracht?	69

1 Personeelsrelaties

1.1 Specifieke vragen beantwoord

1.1.1 Algemeen

1.1.1.1 Kan ik werknemers verplichten om verlof in te zetten?

Nee, een werkgever kan dit niet eenzijdig opleggen. Je zal hier moeten rekenen op de goodwill van de werknemers, maar je kan hen erop wijzen dat ze financieel meer zullen overhouden aan vakantiedagen dan andere alternatieven in tijdelijke werkloosheid.

1.1.1.2 Welke beschermingsmaatregelen moet ik nemen wanneer er verder wordt gewerkt in mijn bedrijf?

U dient de veiligheid en gezondheid van uw werknemers op het werk te beschermen. Er wordt best afgestemd met de preventieadviseur en/of de externe dienst voor preventie en bescherming op het werk welke preventieve maatregelen er moeten worden genomen.

De Wereldgezondheidsorganisatie (World Health Organization, WHO) wijst op een aantal specifieke preventieve maatregelen die de werkgever kan toepassen om de verspreiding van het coronavirus op het werk te voorkomen ([Richtlijnen WHO](#)).

1.1.1.3 Ben ik verplicht om te sluiten?

Alle handelszaken en winkels moeten sluiten, tenzij er daartoe een specifieke uitzondering werd voorzien in het Ministerieel Besluit dat daartoe werd gepubliceerd ([Ministerieel Besluit](#)).

In principe moeten alle handelszaken en de winkels sluiten, met uitzondering van:

- de voedingswinkels, met inbegrip van nachtwinkels;
- de dierenvoedingswinkels;
- de apotheken;
- de krantenwinkels;
- de tankstations en de leveranciers van brandstoffen;
- de kappers, die slechts één klant per keer mogen ontvangen in de zaak en dit op afspraak.

De nodige maatregelen moeten getroffen worden om de regels van *social distancing* te respecteren (1,5 meter afstand tussen elke persoon).

1.1.1.4 Kunnen mijn chauffeurs nog de baan op?

Ja, **professionele verplaatsingen**, met inbegrip van het woon-werkverkeer zijn in principe toegelaten.

Voor niet-essentiële bedrijven, is dit enkel mogelijk voor werknemers indien telewerk wegens hun functie niet mogelijk is (want telewerk is in deze bedrijven de regel, zie verder). Voor werknemers van bedrijven van de cruciale sectoren en essentiële diensten is dit steeds toegelaten. Personenvervoer, wegvervoer en logistiek (PC nr. 140) wordt uitdrukkelijk bestempeld als een "essentiële dienst".

De werknemers moeten deze verplaatsing bij een politiecontrole wel kunnen verantwoorden. Daartoe heeft de FOD WASO een attest opgesteld dat dient als bewijs om aan te tonen dat het nodig is (o.w.v. professionele redenen) om de grens over te steken ([Attest](#)). U kan dit ook gebruiken voor verplaatsingen binnen België.

Dit certificaat moet slechts eenmalig ingevuld worden en blijft geldig gedurende de crisisperiode.

Voor inwoners van Frankrijk geldt er nog een afzonderlijk formulier ([Certificaat grensarbeiders die in Frankrijk wonen](#)).

Voor werknemers uit vitale sectoren en met cruciaal beroep, is er een vignet beschikbaar, waarmee men nog sneller de grenzen kan passeren ([Vignet vitale sector/cruciaal beroep](#)). Op de keerzijde van het vignet moet een stempel staan van de werkgever of de instelling die de essentiële verplaatsing over de grens rechtvaardigt (en voor zover deze deel uitmaakt van de sectoren opgenomen in het [Ministerieel Besluit van 23 maart 2020](#)).

In een mededeling van 24 maart 2020 geeft de Commissie mee dat alle controles én de gezondheidschecks van truckers bij het oversteken van de grens via een *green lane* maximum 15 minuten mogen duren ([Mededeling EC](#)).

1.1.1.5 Kan COVID-19 worden gezien als een beroepsziekte?

Ja, COVID-19 wordt erkend als beroepsziekte voor personeel in de gezondheidszorg, indien zij een duidelijk verhoogd risico lopen om besmet te worden door het virus en zij d.m.v. een laboratoriumtest effectief positief testen. Zij kunnen een vergoeding aanvragen bij FEDRIS ([Aanvraag](#)).

1.1.1.6 Mag ik mijn werknemer op zakenreis sturen?

Niet essentiële reizen vanuit België zijn in principe verboden tot en met 5 april 2020, dus het mag enkel indien deze reis essentieel is. Professionele verplaatsingen blijven toegelaten, maar enkel:

- voor werknemers van niet-essentiële bedrijven indien telewerk wegens hun functie niet mogelijk is;
- voor werknemers van bedrijven van de cruciale sectoren en essentiële diensten.

Zie: [Ministerieel Besluit](#)

De FOD WASO stelt een certificaat ter beschikking dat de noodzaak aantoont om de grens over te steken voor het werk ([Attest](#)).

Dit certificaat moet slechts eenmalig ingevuld worden en blijft geldig gedurende de crisisperiode.

1.1.1.7 Kunnen de sociale verkiezingen in mijn bedrijf in mei 2020 nog doorgaan?

Nee, er werd aangekondigd dat de sociale verkiezingen worden uitgesteld. Dit betekent dat alle kiesprocedures in alle sectoren worden stilgelegd vanaf dag X + 36 ([Advies NAR](#)).

We merken op dat dit alvast praktische problemen met zich meebrengt betreffende de occulte periode en de bescherming van eventuele kandidaten. Die wordt immers ook mee verlengd door het uitstel.

1.1.1.8 Kan ik uitstel van bedrijfsvoorheffing krijgen?

Ja, de overheid kent momenteel een uitstel tot betaling bedrijfsvoorheffing toe voor een periode van 2 maanden. Dit uitstel wordt toegekend voor alle sectoren. Voor de periodes vanaf april zijn de normale termijnen opnieuw van toepassing!

Uitstel van betaling betekent dat men later kan betalen en de fiscus geen nalatighedsinteressen en geen boetes int.

1.1.1.9 Kan ik uitstel van RSZ-bijdrage krijgen?

Ja, ondernemingen krijgen uitstel van betaling van aan de RSZ verschuldigde sommen. De sociale bijdragen voor het eerste en tweede kwartaal van 2020 kunnen worden betaald tot 15 december 2020.

De sectoren horeca, recreatie, cultuur, feestelijkheden en sport, en handelszaken en winkels die getroffen zijn door een verplichte sluiting, hebben automatisch recht op het uitstel.

Ondernemingen die gesloten zijn omdat ze in de onmogelijkheid verkeren om de sanitaire maatregelen na te leven, kunnen een uitstel verkrijgen op basis van een verklaring op eer. Het formulier daarvoor zal vanaf donderdag 26 maart beschikbaar zijn op de portaal-site van de RSZ. De RSZ heeft wel aangekondigd de nodige ex-post-controles uit te voeren, dus wees voorzichtig met de aanvraag.

Voor de ondernemingen die niet door een verplichte sluiting beoogd zijn maar waarvan de economische activiteit sterk daalt voor het tweede kwartaal 2020, volgen nadere instructies later.

De RSZ heeft een gratis nummer in het leven geroepen voor werkgevers die vragen hebben over deze maatregelen: 0800/300.20.

1.1.1.10 Kan ik een afbetalingsplan krijgen bij de RSZ?

Ja, naast voorgaand uitstel, kunnen werkgevers met betalingsmoeilijkheden door de coronacrisis een afbetalingsplan aanvragen voor het eerste en tweede kwartaal van 2020 ([Minnelijk afbetalingsplan](#)). Met zo'n afbetalingsplan kan een werkgever zijn maandelijkse afbetalingen spreiden, met een maximum van 24 maanden.

De RSZ heeft een gratis nummer in het leven geroepen voor werkgevers die vragen hebben over deze maatregelen: 0800/300.20.

1.1.1.11 Mogen mijn werknemers overuren presteren of werken buiten hun uurroosters tijdens de corona-crisis?

De bestaande systemen binnen uw organisatie (bv. glijdende uurroosters, kleine flexibiliteit, ...) kunt u uiteraard verder blijven toepassen om overuren te laten presteren. Maar wat als er geen dergelijke systemen zijn?

In de regel mag de werknemer niet zomaar overuren presteren. Hiervoor moet altijd een wettelijke grondslag bestaan. Eén van de mogelijkheden om overuren te presteren, is het verrichten van arbeid (voor eigen rekening of voor rekening van een derde) om het hoofd te bieden aan een voorgekomen of dreigend ongeval.

De FOD WASO heeft bevestigd dat de Covid-19 pandemie kan worden beschouwd als zo'n voorgekomen (en in zekere zin ook een dreigend) **ongeval** (in de zin van artikel 26, § 1, 1° en 26, § 2, 1° van de Arbeidswet van 16 maart 1971).

Dit betekent ook dat er hiervoor overuren mogen worden gepresteerd buiten de normale uurroosters die worden voorzien in het arbeidsreglement. Ook nachtarbeid en zondagsarbeid is mogelijk in het kader van deze afwijking.

Deze uren moeten wel mee in rekening worden genomen voor de berekening van overloontoeslag. Bij verrichten van arbeid nok een voorgekomen of dreigen ongeval voor eigen rekening (niet voor derden) hoeft ook geen inhaalrust te worden toegekend.

Deze mogelijkheid geldt zolang de coronamaatregelen van toepassing zijn.

1.1.2 Telethuiswerk

1.1.2.1 Ben ik verplicht om telethuiswerk in te voeren?

Van 18 maart 2020 t.e.m. 5 april 2020 geldt er een algemene verplichting tot telethuiswerk:

- wanneer uw onderneming behoort tot een **niet-essentieel bedrijf**; en
- voor werknemers die een **functie** bekleden waarbij telethuiswerk **effectief mogelijk** is.

De grootte van het bedrijf speelt daarbij in principe geen rol.

Telethuiswerk is niet verplicht in de bedrijven van de cruciale sectoren en de essentiële diensten. Zij zullen wel, in de mate van het mogelijke, telethuiswerk en de regels van de *social distancing* moeten toepassen.

Een lijst van alle essentiële bedrijven werd gepubliceerd in een Ministerieel Besluit ([Ministerieel Besluit](#)). Het gaat o.a. over:

- medische zorginstellingen;
- diensten voor de afvalophaling en -verwerking;
- politiediensten;
- sociale secretariaten;
- financiële sector;
- ...

Er werd ook een opsomming gemaakt van de desbetreffende paritaire comités.

1.1.2.2 Wat als de functies van mijn werknemers telethuiswerk niet toelaten?

Voor functies waar telethuiswerk niet kan worden toegepast (bv. magazijniers), moet de werkgever de regels van *social distancing* garanderen, waaronder een afstand van 1,5 meter tussen elke persoon. Deze regel is ook van toepassing op eventueel vervoer georganiseerd door de werkgever.

Niet-essentiële bedrijven die in de onmogelijkheid zijn om deze maatregelen te respecteren, moeten sluiten en kunnen eventueel tijdelijke werkloosheid wegens overmacht invoeren (zie hierna).

1.1.2.3 Hoe moet ik telewerk invoeren?

Indien er in de onderneming al **structureel telewerk** bestaat, kan de werkgever op dit bestaand systeem terugvallen.

Indien er nog geen structureel telewerk was binnen de onderneming, kan de werkgever het systeem van **occasioneel telewerk wegens overmacht** toepassen. Uit de berichtgeving leiden we af dat het wettelijk kader hier soepel zal worden toegepast.

Tussen de werknemer en werkgever worden er best afspraken gemaakt minstens rond:

- bereikbaarheid/beschikbaarheid van de werknemer,
- de eventuele terbeschikkingstelling van apparatuur en bijhorende (technische) ondersteuning;

- de eventuele kostenvergoedingen (in normale omstandigheden moet de werkgever geen onkostenvergoeding betalen bij occasioneel telewerk).

Een aanpassing van het arbeidsreglement is niet noodzakelijk. Het is wel aangewezen om de regels vast te leggen in een policy.

1.1.2.4 Moet ik mijn werknemer vergoeden voor telewerk?

Nee, op voorwaarde dat hierover geen (afwijkende) afspraken bestaan binnen de onderneming en het systeem van occasioneel telewerk wegens overmacht wordt toegepast.

1.1.2.5 Mag ik mijn werknemer vergoeden voor telewerk?

Ja, dat mag, maar om te vermijden dat dit "loon" is, dient u wel de aanvaarde forfaits door de RSZ en de fiscus te respecteren. Vermijd bovendien dubbel gebruik, wanneer er al een kostenvergoeding wordt toegekend aan de werknemer die deze kosten al dekt.

Als de werknemer meer kosten dan de forfaits moet maken (gebruik eigen telefoon, aankoop van een scherm of een scanner, ...) mag de werkgever die ook terugbetalen. Daarvoor geldt er geen algemeen forfait, maar moet de terugbetaling gebaseerd zijn op de werkelijke kosten.

Structureel telewerk:

De FOD Financiën hanteert nu trouwens een versnelde aanvraagprocedure voor een belastingvrije vergoeding tot 126,94 euro per maand ([Aanvraag thuiswerkvergoeding](#)). Belangrijk daarbij is dat de toekenning van deze vergoeding tijdelijk is en gelijk is voor alle medewerkers (dus zonder onderscheid volgens functiecategorie).

De RSZ aanvaardt voor een telewerker bureaunkosten tot 10 % van het brutoloon, evenwel beperkt tot het deel van het loon dat betrekking heeft op de prestaties thuis of tot 126,94 euro per maand. Deze vergoeding dekt de kosten voor verwarming, elektriciteit, klein bureaugeedschap. De werkgever mag uiteraard een hoger forfait toekennen, op voorwaarde dat hij de werkelijkheid van de gemaakte kosten en hun professionele karakter kan aantonen.

Dit kostenforfait kan in principe enkel bij 'structureel' telewerk en dus niet voor occasioneel telewerk door overmacht. De RSZ heeft al laten weten dat **de wijzigingen in het telewerk door de Corona-crisis occasioneel telewerk** betreffen:

- Werkgevers die voorafgaand aan de Corona-crisis de kosten van hun telewerkers terugbetaalden op basis van 10% van het brutoloon dat betrekking heeft op de in de telewerkovereenkomst voorziene thuisprestaties, kunnen deze vergoeding verder betalen volgens hetzelfde principe voor het in de telewerkovereenkomst voorziene pro rata (bijvoorbeeld 10 % op 2/5 van het maandloon als in de overeenkomst 2 dagen telewerk was voorzien).
- Een vergoeding van 10 % van het volledige brutoloon kan dus niet aanvaard worden.

Occasioneel telewerk:

De fiscus aanvaardt bovendien, naast voormelde aanvullende vergoeding als terugbetaling van eigen kosten van de werkgever, ook nog de volgende maximumforfaits:

- 20 euro per maand, wanneer de werknemer gebruik maakt van zijn eigen computer:
- 20 euro per maand omdat hij gebruik maakt van zijn privé-internetaansluiting en -abonnement.

Deze 2 forfaits kunnen gecumuleerd worden

De RSZ hanteert dezelfde maximumforfaits per maand, nl.:

- 20 euro voor professioneel gebruik van de eigen computerinstallatie (PC/laptop, printer, ...)
- 20 euro voor professioneel gebruik van het eigen internet.

1.1.3 Tijdelijke werkloosheid

1.1.3.1 Waar kan ik meer uitgebreide info vinden over tijdelijke werkloosheid wegens overmacht en economische redenen?

De RVA stelt uitgebreide infobladen ter beschikking:

- Tijdelijke werkloosheid (specifiek i.k.v. coronavirus): [Infoblad E1](#)
- Tijdelijke werkloosheid wegens overmacht: [Infoblad E24](#)
- Economische werkloosheid arbeiders (algemeen): [Infoblad E22](#)
- Economische werkloosheid bedienden (algemeen):
 - o [Infoblad E54](#)
 - o [Infoblad E55](#)

Daarnaast is er ook een Q&A ter beschikking: [FAQ](#)

Bovendien staan we bij Monard Law graag klaar om bijkomende vragen te beantwoorden.

1.1.3.2 Wat is het onderscheid tussen tijdelijke werkloosheid wegens overmacht enerzijds en economische redenen anderzijds?

Bij **economische redenen** is er een daling van cliënteel, bestellingen, omzet of productie, waardoor het niet mogelijk is om het normale tewerkstellingspeil aan te houden. Tewerkstelling is hier niet volledig onmogelijk. De activiteiten verminderen (minder klanten), zonder dat ze volledig onmogelijk worden. Hier is sprake van een **gebrek aan werk**.

Bij **overmacht** zijn de activiteiten wel volledig onmogelijk. Het is m.a.w. niet meer mogelijk om te werken omwille van een bevel van de overheid. De procedure inzake overmacht is ook veel soepeler in die zin dat deze schorsingsredenen onmiddellijk kan worden ingevoerd en er ook geen wettelijke maximumperiode voorzien is. Hier is sprake van de **onmogelijkheid om te werken**.

Vanaf 13 maart 2020 (en voor de volledige duur van de regeringsmaatregelen) wordt een soepele toepassing van het begrip overmacht aanvaard en worden **alle situaties van tijdelijke werkloosheid door het coronavirus beschouwd als tijdelijke werkloosheid wegens overmacht**, ook al kan er bijvoorbeeld nog enkele dagen worden gewerkt.

Er dient dus geen aanvraag tot erkenning als onderneming in moeilijkheden nog te worden ingediend bij de FOD WASO. Zolang deze ruime toepassing van tijdelijke werkloosheid wegens overmacht van kracht is, zal de FOD WASO zulke erkenningsaanvragen niet in overweging nemen. Dit geldt ook voor de dossiers die na 13 maart 2020 werden ingediend.

1.1.3.3 Hoe pas ik tijdelijke werkloosheid wegens overmacht toe voor mijn werknemers?

Geen melding/registratie bij de RVA: Normaliter moet u bij overmacht een voorafgaande (registratie en) melding doen bij de RVA. Die verplichting heeft men echter afgeschaft voor de volledige duur van de maatregelen (voorlopig t.e.m. 5 april 2020). Die periode kan worden verlengd tot 30 juni 2020 als de regeringsmaatregelen worden verlengd of verstrengd.

Geen C3.2A: U hoeft uitzonderlijk ook geen maandelijks controleformulier C3.2A te bezorgen aan elke tijdelijk werkloos gestelde werknemer voor de maanden maart, april, mei en juni 2020.

Wel ASR scenario 5: De werkgever moet enkel zorgen voor een maandelijks aangifte van de uren tijdelijke werkloosheid (elektronische aangifte [ASR scenario 5](#)), waarbij hij onder meer het aantal uren meedeelt dat de werknemer in de loop van de maand werkloos is geweest. Uw sociaal secretariaat kan u hierbij helpen.

U hoeft niet te wachten tot het einde van de maand, maar doet dat best zo snel mogelijk, zodra alle gegevens tot het einde van de maand bekend zijn.

1.1.3.4 Kan tijdelijke werkloosheid wegens overmacht retroactief worden toegepast?

Ja, u kan tijdelijke werkloosheid retroactief toepassen vanaf 13 maart 2020.

1.1.3.5 Heb ik het systeem van tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen nog nodig?

Gedurende de coronacrisis niet, omdat u een beroep zal kunnen doen op de tijdelijke werkloosheid wegens overmacht. Alle werkloosheid die direct of indirect te maken heeft met het coronavirus vanaf 13 maart 2020 wordt aanvaard als werkloosheid wegens overmacht.

U mag het systeem van tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen wel blijven gebruiken indien u dit wenst. Het is bovendien echter reëel dat u het systeem van tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen nog nodig zal hebben ná de corona-crisis. U kan zich dus nu al best informeren over de formaliteiten daarrond (zie hierna).

1.1.3.6 Wat als ik al een aanvraag heb ingediend voor tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen (bv. een lopende erkenningsaanvraag)?

Zolang de ruime toepassing van tijdelijke werkloosheid wegens overmacht van kracht is, zal de FOD WASO de erkenningsaanvragen niet in overweging nemen. Dit geldt ook voor de dossiers die na 13 maart 2020 werden ingediend.

Ondernemingen die al een ondernemingsplan indienden, dat nog niet werd goedgekeurd door de commissie "ondernemingsplannen" van de FOD WASO vallen onder het toepassingsgebied van deze suppletieve CAO nr. 147.

U kunt alsnog **overstappen** naar tijdelijke werkloosheid wegens overmacht (motief: coronavirus). Daarvoor vermeldt u 'overmacht' als reden van de tijdelijke werkloosheid in de ASR scenario 5. U hoeft verder niks te doen.

Tot en met 5 april 2020 wordt de aangifte ASR scenario 5 gelijkgesteld met de verplichte mededeling bij de RVA. Die periode kan worden verlengd tot 30 juni 2020 als de overheidsmaatregelen worden verlengd of verstrengd.

Let op: Als u 'economische redenen' vermeldt als reden van de tijdelijke werkloosheid in de ASR scenario 5, blijft u in het stelsel van tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen.

1.1.3.7 Wat als ik al effectief in het systeem van economische werkloosheid zit?

U kunt alsnog **overstappen** naar tijdelijke werkloosheid wegens overmacht (motief: coronavirus). Daarvoor vermeldt u 'overmacht' als reden van de tijdelijke werkloosheid in de ASR scenario 5. U hoeft verder niks te doen.

U mag er ook voor kiezen om die lopende regeling te blijven toepassen. In dat geval moeten alle verplichtingen worden nageleefd die daarbij komen kijken: mededeling van de voorziene tijdelijke werkloosheid, mededeling van de eerste effectieve werkloosheidsdag, de verplichte werkweek enz.

1.1.3.8 Kan ik tijdelijke werkloosheid wegens overmacht toepassen op studenten?

Meestal niet, omdat jongeren onder de 18 jaar sowieso geen werkloosheidsuitkeringen kunnen genieten. Studenten ouder dan 18 jaar die nog studies met volledig leerplan volgen, hebben ook geen recht op uitkeringen, behalve indien de lessen hoofdzakelijk op zaterdag of na 17 uur worden gegeven.

1.1.3.9 Kan ik tijdelijke werkloosheid wegens overmacht toepassen op uitzendkrachten?

Ja, voor uitzendkrachten die een langere opdracht hebben.

Met "langere opdracht" wordt bedoeld dat er na het einde van de lopende uitzendovereenkomst en de periode van tijdelijke werkloosheid normaal gezien een nieuwe overeenkomst zou worden gesloten. Er moet dus redelijkerwijze kunnen worden aangenomen dat de uitzendkracht verder zou blijven werken zijn, mocht er geen Coronacrisis zijn. Het uitzendkantoor kan dit aantonen aan de hand van de overeenkomst met de werkgever/gebruiker.

Bijvoorbeeld:

- Een uitzendkracht werkt al 3 maanden bij dezelfde gebruiker onder het motief 'instroom' of ter vervanging van een vaste werknemer.
- Er worden opeenvolgende weekcontracten gesloten.

1.1.3.10 Kan ik tijdelijke werkloosheid wegens overmacht toepassen in een dienstenchequebedrijf?

Ja, dienstenchequebedrijven die vrijwillig sluiten als gevolg van de coronacrisis kunnen hun werknemers tijdelijk werkloos stellen wegens overmacht. Dienstenchequebedrijven die openblijven kunnen de werknemers die niet kunnen gaan werken wegens het wegvallen van opdrachten bij klanten, ook tijdelijk werkloos stellen wegens overmacht indien ze voor een volledige dag niet kunnen werken.

1.1.3.11 Kan ik tijdelijke werkloosheid wegens overmacht toepassing op flexi-jobbers?

Ja, maar enkel indien er een schriftelijke arbeidsovereenkomst bestaat. Voor flexi-jobbers kan trouwens géén tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen worden aangevraagd, dus enkel wegens overmacht.

1.1.3.12 Kan ik tijdelijke werkloosheid invoeren voor werknemers die in het buitenland werken of die een buitenlandse arbeidsovereenkomst hebben?

Dat hangt ervan af of het Belgische sociale zekerheidsstelsel van toepassing is (bv. bij detachering met A1-verklaring).

Wanneer de werknemer woont in België en werkt in het buitenland, valt de werknemer in principe ten laste van het werkland en is er geen tijdelijke werkloosheid ten laste van België mogelijk. Bovendien moet het gaan om een schorsing van een Belgische arbeidsovereenkomst.

1.1.3.13 Kan ik als zelfstandige een beroep doen op werkloosheidsuitkeringen?

Ja, in sommige gevallen kan dat, maar dit is niet in het systeem van tijdelijke werkloosheid wegens overmacht of economische redenen.

Een zelfstandige zou mogelijks op **volledige** werkloosheid kunnen terugvallen wanneer de zelfstandige hoofdactiviteit (niet tijdelijk) wordt stopgezet en u voordien voldoende lang in loondienst hebt gewerkt (op basis van die tewerkstelling in loondienst).

De algemene regel is dat er gedurende een referentieperiode een voldoende aantal dagen (afhankelijk van de leeftijd op het ogenblik van de uitkeringsaanvraag) als werknemer moet zijn gewerkt. Bovendien geldt deze mogelijkheid om terug te vallen op een vroegere loondienst slechts indien u uw zelfstandig beroep hebt uitgeoefend gedurende een beperkte periode.

Meer info over de voorwaarden vindt u [hier](#).

1.1.3.14 Wat als een werknemer arbeidsongeschikt wordt tijdens tijdelijke werkloosheid?

Het principe is dat de eerste schorsingsgrond telt.

Indien de werknemer ziek valt tijdens een lopende periode van tijdelijke werkloosheid, bent u geen gewaarborgd loon verschuldigd en heeft de werknemer recht op ziekte-uitkeringen.

1.1.3.15 Bouwt de werkgever recht op vakantie op tijdens tijdelijke werkloosheid?

Ja, de dagen van tijdelijke werkloosheid tellen mee voor de jaarlijkse vakantie.

1.1.3.16 Heeft tijdelijke werkloosheid een impact op het pensioen van de werknemers?

Nee, de periodes van tijdelijke werkloosheid worden gelijkgesteld met arbeidsperioden.

1.1.3.17 Wat als ik mijn werknemers terug nodig heb tijdens een geplande periode van tijdelijke werkloosheid? Kan ik ze terugroepen?

Ja, de werkgever kan de werknemers altijd terugroepen. De wetgeving bepaalt niet hoe die terugroeping moet gebeuren. De modaliteiten op het gebied van terugroeping worden dus op ondernemingsvlak geregeld.

1.1.3.18 Kan ik gewerkte dagen afwisselen met dagen van tijdelijke werkloosheid?

Ja, deze dagen kunnen worden afgewisseld. In geval van overmacht is het niet vereist dat het bedrijf volledig sluit (gedeeltelijke activiteiten zijn dus nog mogelijk). In de praktijk betekent dit dat sommige werknemers tijdelijk werkloos kunnen gesteld worden en anderen niet. Werknemers kunnen ook dagen van tijdelijke werkloosheid en werkdagen afwisselen.

U kunt de twee echter niet combineren op één dag (bv. voormiddag werkloos en namiddag arbeid). De werkloosheid moet dus altijd betrekking hebben op een volledige arbeidsdag.

1.1.3.19 Moet ik tijdelijke werkloosheid inroepen voor heel mijn onderneming of kan dit ook voor enkele werknemers?

De regeling geldt nominatief en kan dus verschillend zijn per werknemer. Sommige werknemers of afdelingen kunnen in tijdelijke werkloosheid overmacht worden geplaatst en andere niet.

1.1.3.20 Hoe vraagt de werknemer werkloosheidsuitkering aan?

Dat gebeurt via een vereenvoudigde aanvraag tijdelijke werkloosheid. Het attest wordt ter beschikking gesteld op de website van de RVA ([Attest C3.2](#)).

1.1.3.21 Hoeveel bedraagt de werkloosheidsuitkering tijdens tijdelijke werkloosheid?

De werknemer ontvangt een uitkering van **70% van zijn gemiddeld (begrensd) loon**. Deze regeling geldt minstens nog tot 30 juni 2020. Variabel loon en andere premies worden niet altijd in rekening genomen bij de berekening van het gemiddelde loon.

Let wel: de uitkering zal maximaal 70% van 2.754,76 EUR per maand bedragen. Op dit bedrag wordt ook nog bedrijfsvoorheffing ingehouden (26,75%).

Minister van werk Nathalie Muylle heeft beslist dat iedereen een forfaitair bedrag van 1.450 euro zal krijgen. Achteraf zal dan een afrekening gebeuren en kan de werknemer eventueel nog extra krijgen.

Daarnaast is er een **toeslag** voorzien van **5,63 euro per dag**. De RVA staat in voor de betaling hiervan. Houd er rekening mee dat ook sectoren een aanvulling bij tijdelijke werkloosheid overmacht kunnen voorzien.

Werknemers die tijdelijk werkloos worden gesteld wegens werkgebrek op grond van economische oorzaken, hebben daarentegen recht op een supplement van minstens 2 euro per dag van tijdelijke werkloosheid, ten laste van de werkgever (of van het fonds voor bestaanszekerheid), naast hun werkloosheidsuitkering.

Bij tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen is er normaal een wachttijd van toepassing voor de werknemers. Zij moeten een aantal arbeidsdagen bewijzen tijdens een referentieperiode onmiddellijk voorafgaand aan de uitkeringsaanvraag voor werkloosheidsuitkeringen. Deze voorwaarden zijn echter niet van toepassing voor tijdelijke werkloosheid wegens economische oorzaken gelegen in de periode van 1 februari 2020 tot en met 30 juni 2020. Voor die periode heeft de werknemer dus onmiddellijk recht op uitkeringen.

1.1.3.22 Wat indien de werknemers slechts deeltijds tijdelijk werkloos zijn

We veronderstellen dat het forfait van € 1.450 euro wordt betaald bij volledige tijdelijke werkloosheid vanuit een voltijdse tewerkstelling.

We vermoeden dat het forfait *pro rata* wordt aangepast wanneer het gaat om een deeltijdse arbeidsovereenkomst of wanneer de schorsing slechts voor bepaalde dagen geldt.

1.1.3.23 Mag ik een aanvullende vergoeding aan mijn werknemer toekennen om het loonverlies door de tijdelijke werkloosheid te verzachten?

Ja, de werkgever kan een aanvulling toekennen bovenop de werkloosheidsuitkering zonder dat daarop RSZ-bijdragen verschuldigd zijn. Op de aanvullende vergoedingen wordt 26,75% bedrijfsvoorheffing ingehouden, net zoals op de uitkering tijdelijke werkloosheid zelf.

Uiteraard mag u slechts bijpassen tot het normale loon van de werknemer. De werknemer mag netto niet méér ontvangen tijdens tijdelijke werkloosheid dan wanneer hij zou hebben gewerkt.

De toekenningsmodaliteiten (het bedrag, de toekenningsperiode, ...) van deze aanvullende vergoeding legt u best vast in een ondernemings-cao of individueel akkoord.

Heel wat sectoren voorzien ook in de toekenning van een verplichte aanvullende vergoeding tijdelijke werkloosheid, ook voor overmacht (bv. in PC 102, 109, 126, 121, 145, 311, ...). Kijk dus goed na of u al een verplichting heeft, die u desgewenst nog kunt aanvullen.

1.1.3.24 Moet er vakantiegeld worden berekend op de aanvullende vergoeding die ik toeken bovenop de werkloosheidsuitkeringen?

Nee, de aanvullende vergoeding die de werkgever betaalt voor de dagen van tijdelijke werkloosheid overmacht, komt niet in aanmerking voor de berekening van het vakantiegeld.

De vakantiewetgeving stelt immers dat het vakantiegeld berekend moet worden op de loon-elementen die aan gewone socialezekerheidsbijdragen onderworpen zijn. We beschouwen de aanvullende vergoeding als een aanvulling op een sociaal voordeel. Hierop zijn geen socialezekerheidsbijdragen verschuldigd.

1.1.3.25 Mag de werknemer bijverdienen tijdens tijdelijke werkloosheid?

In principe moet de werknemer tijdens de dagen van tijdelijke werkloosheid zonder werk en zonder loon zijn.

Heeft de werknemer echter een **bijberoep** (als zelfstandige of als werknemer) dan kan hij onder bepaalde voorwaarden dit bijberoep toch **verder uitoefenen** op de dagen van tijdelijke werkloosheid met behoud van zijn werkloosheidsuitkeringen op die dagen. De volgende 4 voorwaarden moeten dan cumulatief vervuld zijn:

- 1) hij deed het bijberoep reeds minstens 3 maand vóór hij tijdelijk werkloos werd;
- 2) hij moet die activiteit aangeven, ten laatste bij zijn uitkeringsaanvraag als tijdelijke werkloze;
- 3) de activiteit mag op de dagen van tijdelijke werkloosheid niet verricht worden tussen 7 en 18 uur;
- 4) het mag niet gaan om een verboden activiteit (o.a. bouwsector, horeca, ...), tenzij het om een activiteit van gering belang gaat.

De werknemer mag ook een tewerkstelling uitoefenen of aanvangen bij een andere werkgever, bijvoorbeeld als uitzendkracht of flexijobber. De inkomsten van deze tewerkstelling kunnen normaal niet gecumuleerd worden met de werkloosheidsuitkering. De werknemer moet deze tewerkstelling meedelen aan de RVA, zodat er niet ten onrechte uitkeringen worden betaald. Indien nodig, zal een terugvordering gebeuren van de teveel uitbetaalde uitkeringen. Meer info hierover vindt u op website van de RVA via volgende link: [Infoblad T45](#).

Voor de specifieke uitzonderingen op de regel dat men zonder arbeid en zonder loon moet zijn, zie: [vrijwilligerswerk of bijberoep](#).

1.1.3.26 Mag de werknemer tijdens tijdelijke werkloosheid vrijwillig nog enkele prestaties leveren (bv. klanten opvolgen)?

Nee, in principe mag dit niet en kan de werknemer hierdoor zijn werkloosheidsuitkeringen verliezen. Het werk – zelfs vrijwillig – voor rekening van een werkgever of een handelsvennootschap wordt door de RVA nooit aanvaard als een cumuleerbare vrijwillige activiteit.

Meer info over toegelaten vrijwillige activiteiten, vindt u via de volgende link: [Infoblad T42](#).

1.1.3.27 Mijn onderneming moest verplicht sluiten vanaf 18 maart 2020. Tussen 14 maart en 17 maart 2020 was ik nog niet verplicht om te sluiten, maar heb ik dit toch al gedaan. Kan ik tijdelijke werkloosheid wegens overmacht invoeren voor de periode van 14 tot 17 maart 2020?

Ja, een winkel die vanaf 18 maart 2020 onder de sluitingsmaatregelen valt en die tussen 14 maart 2020 en 17 maart 2020 vrijwillig heeft gesloten, kan tijdelijke werkloosheid invoeren voor zijn personeel vanaf 14 maart 2020.

1.1.3.28 De werknemer heeft een attest van zijn huisarts, waaruit blijkt dat hij niet mag werken (bv. omdat er een familielid onder hetzelfde dak effectief besmet is of om dat hij bepaalde symptomen vertoont). Mag ik tijdelijke werkloosheid inroepen?

Ja, op voorwaarde dat de werknemer zelf niet ziek is. Indien hij ziek is, moet de werkgever gewaarborgd loon betalen en zal later de mutualiteit tussenkomen.

1.1.3.29 Kan ik tijdelijke werkloosheid inroepen wanneer de bedrijfsarts preventief bepaalde werknemers naar huis stuurt?

Ja, op voorwaarde dat de werknemer zelf niet ziek is. Indien hij ziek is, moet de werkgever gewaarborgd loon betalen en zal later de mutualiteit tussenkomen.

Beslist de bedrijfsarts daarentegen bijvoorbeeld dat alle directe collega's, de werknemers van een afdeling, ... naar huis moeten, dan kan voor deze werknemers tijdelijke werkloosheid worden ingeroepen.

1.1.3.30 Kan ik tijdelijke werkloosheid inroepen wanneer ik als werkgever zelf ziek wordt?

Ja, indien de werknemers geen werk meer kunnen verrichten doordat de werkgever zelf ziek is, kan voor de werknemers tijdelijke werkloosheid worden aangevraagd.

1.1.3.31 Kan ik tijdelijke werkloosheid inroepen bij een vermindering van werk?

Ja, hoewel dit eigenlijk economische redenen zijn, valt dit gedurende de overheidsmaatregelen allemaal onder de noemer van overmacht en kan je hiervoor tijdelijke werkloosheid wegens overmacht aanvragen.

1.1.3.32 Wat indien de werknemers geen opvang hebben voor hun kinderen?

De RVA heeft bepaald dat u in dat geval mogelijk tijdelijke werkloosheid kunt inroepen, indien duidelijk wordt aangetoond dat er geen opvang was (de school is bijvoorbeeld materieel niet in staat om daarin te voorzien) en de ouder geen enkel alternatief heeft (geen telewerk mogelijk, de partner kan niet inspringen, enkel de grootouders of andere personen van gevorderde leeftijd zouden kunnen inspringen).

Dus enkel indien het duidelijk bewezen wordt dat er geen kinderopvang was en dat de ouder geen alternatief had, kan tijdelijke werkloosheid aangevraagd worden.

In andere gevallen kunt u andere oplossingen voorstellen aan uw werknemer: vakantiedagen opnemen, verlof om dwingende redenen, toegestaan afwezig (zonder loon), ouderschapsverlof, ...

1.2 **Tijdelijke werkloosheid wegens overmacht**

1.2.1 Algemene voorwaarden overmacht

De werkgever kan tijdelijke werkloosheid aanvragen wegens overmacht indien de volgende voorwaarden gelijktijdig vervuld zijn:

- het moet gaan om een **plotse en onvoorzienbare gebeurtenis** (de gebeurtenis mag normaal gezien niet te verwachten zijn geweest);
- de feiten moeten zich voordoen **buiten de wil ("schuld") van de werkgever** of werknemer;
- de overmacht maakt de verdere uitvoering van de arbeidsovereenkomst **volledig onmogelijk**. Het is dus niet voldoende dat de uitvoering ervan enkel bemoeilijkt wordt of duurder uitvalt;

- de onmogelijkheid tot werken moet een **tijdelijk** karakter hebben.

De onmogelijkheid tot het uitvoeren van de arbeidsovereenkomst moet voor iedere arbeidsovereenkomst afzonderlijk bekeken worden.

De duur van de werkloosheid wegens overmacht kan variëren van één dag tot verschillende dagen, afhankelijk van de aard van de gebeurtenis en de omvang van de gevolgen voor de uitvoering van de overeenkomst. Dit stelsel van werkloosheid kan aanhouden tot de situatie is genormaliseerd.

1.2.2 Coronavirus als overmacht

Alle tijdelijke werkloosheid te wijten aan het coronavirus, kan beschouwd worden als tijdelijke werkloosheid wegens overmacht.

Het coronavirus is een situatie van overmacht wanneer:

- de werknemer niet kan komen werken wegens een quarantainemaatregel door de overheid (in binnen- of buitenland) of vliegverbod (waardoor de werknemer vastzit in het buitenland). Indien de werkgever op eigen initiatief werknemers in quarantaine plaatst, is er geen sprake van overmacht.
- de bedrijfsarts de werknemer naar huis stuurt omdat hij (vermoedelijk) besmet is. Opgelet: de werknemer mag niet ziek zijn. Indien hij ziek is, moet de werkgever gewaarborgd loon betalen en zal later de mutualiteit tussenkomen.
- de werknemer van zijn huisarts niet mag werken, bijvoorbeeld omdat er ernstige aanwijzingen zijn van een besmetting of een familielid onder hetzelfde dak effectief besmet is en er gevaar is op besmetting van andere werknemers. Opgelet: de werknemer mag niet ziek zijn. Indien hij ziek is, moet de werkgever gewaarborgd loon betalen en zal later de mutualiteit tussenkomen.
- de onderneming verplicht (geheel of gedeeltelijk) moet sluiten (maatregelen van toepassing tot 5 april 2020) of evenementen moet afgelasten door een overheidsbeslissing.
- de activiteiten van de onderneming onmogelijk worden, omdat men afhankelijk is van andere ondernemingen die moeten sluiten (bv. leveranciers of klanten).
- dit leidt tot een gebrek aan levering van grondstoffen op de voorziene leveringsdatum;
- bedrijven openblijven, maar door de coronacrisis te weinig werk hebben om alle werknemers verder tewerk te stellen (door daling van de omzet, productie, bestellingen...),.

De aanvragen om geheel of gedeeltelijk te sluiten omwille van de gevolgen van de coronavirus zullen automatisch goedgekeurd worden tot 5 april 2020, eventueel verlengbaar bij verlenging van de maatregelen.

1.2.3 Formaliteiten

Vanaf 13 maart 2020 moet de werkgever voor de duur van de beperkende maatregelen (voorlopig tot en met 5 april 2020¹) **geen mededelingen** tijdelijke werkloosheid wegens overmacht meer versturen naar het bevoegde werkloosheidsbureau van de RVA.

Indien de werkgever voor de periode vanaf 13 maart 2020 in de **ASR scenario 5** (elektronische aangifte sociaal risico waarin de werkgever het aantal dagen vermeldt waarop de werknemer tijdelijk werkloos is gesteld) de tijdelijke werkloosheid aangeeft als "overmacht" (door het

¹ Deze periode kan worden verlengd tot 30 juni 2020, indien de maatregelen door de regering worden verlengd of versterkt.

vermelden van de code 'aard van de dag' 5.4 en met als reden "coronavirus"), geldt dit als de vereiste mededeling.

U hoeft uitzonderlijk ook **geen maandelijks controleformulier C3.2A** te bezorgen aan elke tijdelijk werkloos gestelde werknemer voor de maanden maart, april, mei en juni 2020. De tijdelijk werkloos gestelde werknemers worden gedurende die 4 maanden vrijgesteld van de verplichting om in het bezit te zijn van een kaart C3.2A. U hoeft dus ook geen validatieboek bij te houden waarin deze controleformulieren normaliter worden ingeschreven.

1.2.4 Compensatie

Bij tijdelijke werkloosheid wegens overmacht, moet de werkgever niet het normale loon betalen aan de werknemers.

Werknemers kunnen wel onmiddellijk werkloosheidsuitkeringen genieten. De werknemers voor wie tijdelijke werkloosheid wegens overmacht werd aangevraagd, moeten **geen wachttijd** doorlopen.

In normale omstandigheden ontvangen de werknemers een **werkloosheidsuitkering** gelijk aan 65% van hun gemiddeld loon (begrensd tot 2.754,76 euro bruto per maand). Tot 30 juni 2020 werd het bedrag van de uitkering tijdelijke werkloosheid echter verhoogd naar 70% van de begrensde gemiddelde bezoldiging.

Op de uitkeringen tijdelijke werkloosheid wordt 26,75% bedrijfsvoorheffing ingehouden.

De werknemer die in de periode van 13 maart 2020 tot 30 juni 2020 tijdelijk werkloos wordt gesteld wegens overmacht omwille van het coronavirus, ontvangt bovenop de werkloosheidsuitkering een **supplement** van 5,63 euro per dag, ten laste van de RVA.

Houd er rekening mee dat ook sectoren een aanvulling bij tijdelijke werkloosheid overmacht kunnen voorzien.

Gelet op de overvloed aan aanvragen, krijgen alle werknemers al een forfait van 1.450 euro. Achteraf wordt een definitieve afrekening gemaakt.

1.3 Tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen

Indien het niet mogelijk is om tijdelijke werkloosheid wegens overmacht in te roepen (eventueel na afloop van de corona-maatregelen), kan de werkgever in sommige gevallen nog terugvallen op tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen.

De uitvoering van de arbeidsovereenkomst kan bijgevolg volledig geschorst worden of er kan een verminderd arbeidsregime ingevoerd worden.

De voorwaarden en proceduremodaliteiten zijn afhankelijk van het statuut van de werknemers: bedienden of arbeiders.

1.4 Tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen: BEDIENDEN

1.4.1 Preliminare voorwaarden

Anders dan voor arbeiders, moet de onderneming bijkomend aan enkele voorwaarden voldoen om economische werkloosheid voor bedienden in te roepen:

- **De cao-wet is van toepassing** op de onderneming (het betreft dus voornamelijk ondernemingen uit de privésector);
- **Er is een cao of een goedgekeurd ondernemingsplan** die het gebruik van deze maatregel voorziet. De Nationale Arbeidsraad heeft een cao gesloten (CAO nr. 147) die als basis kan dienen naar aanleiding van het Coronavirus;
- **De onderneming is in moeilijkheden ingevolge:**
 - o een daling van minimum 10% van de omzet (volgens de btw-aangifte), de productie of de bestellingen; of
 - o een graad van tijdelijke werkloosheid van arbeiders van minstens 10%;
 - o een erkenning door de minister van Werk, op basis van onvoorziene omstandigheden die, op korte termijn een substantiële daling van de omzet, de productie of het aantal bestellingen tot gevolg hebben (zie verder).
- De werknemer heeft al zijn **inhaalrust opgenomen**.

1.4.1.1 CAO of ondernemingsplan

In normale omstandigheden moet de onderneming gebonden zijn door:

- een sectorale CAO gesloten in het bevoegde paritaire comité;
- voor ondernemingen met een syndicale delegatie die niet vallen onder een sectorale CAO:
 - o een bedrijfs-CAO of
 - o een ondernemingsplan. Indien binnen de twee weken na het opstarten van de onderhandelingen voor het sluiten van een bedrijfs-CAO geen resultaten worden bereikt, kan de werkgever de schorsing bedienden ingevolge werkgebrek toch nog toepassen voor zover hij een ondernemingsplan opstelt dat het gebruik van deze maatregel voorziet en dat goedgekeurd werd;
- voor ondernemingen zonder syndicale delegatie die niet vallen onder een sectorale CAO:
 - o een CAO of
 - o een ondernemingsplan opgesteld door de werkgever, dat het gebruik van de schorsing bedienden ingevolge werkgebrek voorziet en dat goedgekeurd werd.

In het kader van de Corona-crisis kan de onderneming terugvallen op de algemene CAO nr. 147 van de Nationale Arbeidsraad. Deze CAO is van toepassing van 18 maart tot 30 juni 2020 op alle regelingen van volledige of gedeeltelijke schorsing waarvan de begin- en einddatum gedurende de geldigheidsduur vallen.

Deze NAR-CAO heeft een suppletief karakter en doet geen afbreuk aan de reeds gesloten of toekomstige sectorale cao's en ondernemings-cao's die in het kader van de economische werkloosheid voor bedienden werden gesloten, noch aan de ondernemingsplannen die reeds werden goedgekeurd door de Commissie Ondernemingsplannen.

1.4.1.2 Erkenning onderneming in moeilijkheden

Gelet op het coronavirus zal de werkgever allicht in moeilijkheden zijn op basis van onvoorziene omstandigheden die **op een korte termijn** een substantiële daling van de omzet, de productie of het aantal bestellingen tot gevolg hebben.

De onderneming kan via een gemotiveerde en aangetekende brief een aanvraag overmaken aan de directeur-generaal van de Algemene Directie Collectieve arbeidsbetrekkingen van de FOD WASO, Ernest Blerotstraat 1, 1070 Brussel ([Aanvraag erkenning onderneming in moeilijkheden](#)).

De aanvraag kan ook digitaal via e-mail (ewb@werk.belgie.be). In dat geval moet de aanvraag en de bijlagen worden omgezet in één PDF en dit PDF-bestand moet digitaal ondertekend zijn met uw eID. Binnen 5 dagen zou u een ontvangstbewijs via mail moeten krijgen.

De FOD WASO kondigt ook een digitale applicatie aan op hun website waarop de aanvraag binnenkort zal kunnen gebeuren.

Het bewijs van de substantiële daling moet worden geleverd door middel van btw-aangiften of door andere bewijskrachtige documenten. De onderneming moet het bewijs leveren van het oorzakelijk verband tussen de onvoorziene omstandigheden en de aanzienlijke daling van de omzet, de productie of het aantal bestellingen.

De directeur-generaal legt de aanvraag voor aan de Commissie 'Ondernemingsplannen'.

Binnen de twee weken na ontvangst van de aanvraag, deelt de Commissie haar advies over de gevraagde erkenning mee aan de minister van Werk.

De beslissing van de minister wordt aan de onderneming en aan de RVA meegedeeld.

1.4.2 Aanvraag bij de RVA – C106A

Naast voormelde preliminaire voorwaarden moet de werkgever een aanvraag indienen bij de RVA.

Dit gebeurt met een [formulier C106A](#) dat wordt overgemaakt aan de RVA minstens 14 dagen voor de eerste elektronische mededeling "schorsing bedienden ingevolge werkgebrek".

Dit formulier wordt per aangetekend schrijven verstuurd naar de dienst tijdelijke werkloosheid van het werkloosheidsbureau van de RVA bevoegd voor de maatschappelijke zetel van de onderneming of voor de technische bedrijfseenheid ([Kantoren RVA](#)).

De onderneming die een formulier C106A heeft overgemaakt aan de RVA ontvangt in principe binnen de twee weken na de verzending:

- een positief antwoord indien de voorwaarden zijn vervuld,
- een negatief antwoord indien dit niet het geval is.

Ten vroegste 14 dagen na de verzending van het formulier C106A waaruit blijkt dat de onderneming aan de voorwaarden voldoet, kan de werkgever gebruik maken van de regeling schorsing bedienden ingevolge werkgebrek.

Het formulier C106A kan al vóór de erkenning als onderneming in moeilijkheden bij de RVA worden ingediend (om de termijn van 14 dagen reeds te laten lopen) op voorwaarde dat een kopie van de erkenningsbrief wordt overgemaakt aan de RVA zodra de onderneming die heeft ontvangen.

De werkgever moet eerst een kopie van de ministeriële erkenning aan de RVA overmaken vooraleer hij de voorafgaandelijke mededeling tijdelijke werkloosheid aan de RVA kan versturen.

1.4.3 In afwachting van erkenningsprocedure

Bedrijven die hun bedienden tijdelijk werkloos stellen wegens economische oorzaken kunnen, in afwachting van het doorlopen van de procedure tot erkenning als onderneming in moeilijkheden, alvast een beroep doen op tijdelijke werkloosheid wegens overmacht.

1.4.4 Modaliteiten van de schorsing

Voor bedienden kan de werkgever ofwel een regeling van **volledige schorsing** invoeren (**max. 16 kalenderweken** per kalenderjaar), ofwel een regeling van **gedeeltelijke arbeid** met ten minste twee arbeidsdagen per week invoeren (**max. 26 kalenderweken** per kalenderjaar).

Dit aantal wordt niet beïnvloed door de arbeidsregeling van de werknemer (voltijds of deeltijds, vijf- of zesdaagse stelsel, ...)

De regeling van volledige schorsing of van gedeeltelijke arbeid gaat in principe in op maandag. Het vereiste aantal arbeidsdagen (nul voor een week van volledige schorsing of twee voor een week van gedeeltelijke arbeid) moet **per kalenderweek** worden bereikt en mag uiteraard overschreden worden. Zowel bij volledige schorsing als gedeeltelijke arbeid kan de bediende worden teruggeroepen om (meer) te werken.

In tegenstelling tot voor arbeiders, geldt er voor bedienden geen verplichte werkweek.

1.4.5 Formaliteiten

1.4.5.1 Kennisgeving aan werknemer

De bediende moet in kennis worden gesteld van de voorziene werkloosheidsdag. Dit kan via aanplakking in de onderneming of via geschreven kennisgeving aan de bediende. De individuele kennisgeving is vooral bedoeld voor werknemers die op het ogenblik van de aanplakking in de onderneming afwezig zijn.

Deze kennisgeving moet plaatsvinden **ten minste 7 kalenderdagen vóór de eerste voorziene werkloosheidsdag** (de dag van de kennisgeving en de eerst voorziene werkloosheidsdag niet inbegrepen).

De kennisgeving moet de volgende vermeldingen bevatten:

- de identiteit van de bedienden die u werkloos stelt (naam, voornaam, INSZ-nummer)
- het aantal werkloosheidsdagen en de data waarop elke bediende werkloos zal zijn;
- het begin en het einde van de regeling.

1.4.5.2 Kennisgeving aan ondernemingsraad of vakbondsafvaardiging

De dag van de kennisgeving van de voorziene werkloosheid aan de bedienden, dus **ten minste 7 kalenderdagen vóór de eerste voorziene werkloosheidsdag**, moet de werkgever ook de economische redenen die de invoering van tijdelijke werkloosheid rechtvaardigen, meedelen aan de ondernemingsraad, of als er in de onderneming geen ondernemingsraad is, aan de vakbondsafvaardiging.

1.4.5.3 Kennisgeving aan RVA

Op dezelfde dag als kennisgeving aan de bediende, dus **ten minste 7 kalenderdagen vóór de eerste voorziene werkloosheidsdag**, moet de werkgever ook een voorafgaande mededeling sturen aan de RVA.

Dit kan elektronisch via de website ([Mededeling RVA](#)).

Indien de onderneming wordt geconfronteerd met het plots wegvallen van werk, kan zij aan de directeur van het bevoegde bureau in de mededeling van de voorziene werkloosheid een afwijking op de indieningstermijn vragen en dit vermelden in de rubriek opmerkingen. De onderneming kan dan onmiddellijk tijdelijke werkloosheid invoeren.

Indien de werkgever voor de eerste keer tijdelijke werkloosheid aanvraagt, dient er nog een **registratie** te gebeuren ([Registratie](#)).

Bij problemen kan de onderneming contact opnemen met de dienst Eranova via het nummer 02 511 51 51 (bereikbaar van maandag t/m vrijdag van 7u tot 20u). Een handleiding vindt u via volgende link: [Handleiding registratie](#).

De toegang kan quasi onmiddellijk worden toegekend wanneer de registratie gebeurt met een eID kaart-lezer of via de app Itsme. In andere gevallen duurt het 10 dagen vooraleer een user-id en wachtwoord kan worden aangemaakt.

1.4.5.4 Controleformulier C3.2A en validatieboek

De werkgever zal vervolgens normaliter maandelijks een **controleformulier C3.2A** moeten afleveren aan elke bediende die tijdelijk werkloos wordt gesteld. Dit moet gebeuren uiterlijk de eerste effectieve werkloosheidsdag van de maand.

Opmerking: in de bouwsector geldt een speciale versie van het formulier C3.2A, namelijk de C3.2A-bouw.

De RVA heeft echter gecommuniceerd dat werknemers die tijdelijk werkloos worden gesteld uitzonderlijk **vrijgesteld** worden in het bezit te zijn van een controleformulier C3.2A gedurende de maanden **maart, april, mei en juni 2020**.

1.4.5.5 Maandelijks melding aan de RVA van eerste effectieve werkloosheidsdag

De werkgever moet elke maand, voor elke bediende die hij tijdelijk werkloos stelt op grond van werkgebrek wegens economische oorzaken, aan de RVA de eerste effectieve werkloosheidsdag van de maand mededelen.

Deze melding gebeurt tussen de 5de werkdag die eraan voorafgaat en de werkdag die daarop volgt.

1.4.5.6 Uitkeringsaanvraag (elektronische aangifte "ASR scenario 2")

De werkgever moet **bij de aanvang** van de werkloosheid én op eigen initiatief, een ASR scenario 2 verrichten via de portaal-site van de sociale zekerheid. Hiermee maakt de werkgever de gegevens over om het recht op uitkeringen en het dagbedrag te bepalen.

Deze verplichting geldt indien een bediende voor het eerst in de onderneming tijdelijk werkloos wordt gesteld ingevolge werkgebrek.

1.4.5.7 Uren werkloosheid (elektronische aangifte "ASR scenario 5")

De werkgever moet daarnaast ook zorgen voor een **maandelijke** aangifte van de uren tijdelijke werkloosheid of uren schorsing bedienden (aan ASR scenario 5), waarbij hij onder meer het aantal uren meedeelt dat de werknemer in de loop van de maand werkloos is geweest.

Dit gebeurt op het einde van de maand via een elektronische aangifte via de portaal-site van de sociale zekerheid

1.4.6 Compensatie

Bij tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen, moet de werkgever niet het normale loon betalen aan de werknemers.

Werknemers kunnen wel werkloosheidsuitkeringen genieten. In geval van tijdelijke werkloosheid om economische redenen moet de werknemer voldoen aan dezelfde toelaatbaarheidsvereisten die gelden voor de gewone volledig werklozen. Dit betekent dat zij in de regel een bepaald aantal arbeidsdagen moeten bewijzen tijdens een referentieperiode onmiddellijk voorafgaand aan de uitkeringsaanvraag voor werkloosheidsuitkeringen. Er is dus een **wachttijd**.

Deze voorwaarden zijn echter **niet van toepassing** voor tijdelijke werkloosheid wegens economische oorzaken gelegen in de periode van 1 februari 2020 tot en met 30 juni 2020. Voor die periode heeft de werknemer dus onmiddellijk recht op uitkeringen.

In normale omstandigheden ontvangen de werknemers een **werkloosheidsuitkering** gelijk aan 65% van hun gemiddeld loon (begrensd tot 2.754,76 euro bruto per maand). Tot 30 juni 2020 werd het bedrag van de uitkering tijdelijke werkloosheid echter verhoogd naar 70% van de begrensde gemiddelde bezoldiging.

Op de uitkeringen tijdelijke werkloosheid wordt 26,75% bedrijfsvoorheffing ingehouden.

De werknemer heeft, bovenop zijn werkloosheidsuitkering, recht op een aanvullende vergoeding van minstens 2 euro per dag van tijdelijke werkloosheid. Dit **supplement** wordt betaald door de werkgever of door een Fonds voor Bestaanszekerheid.

Dit supplement moet minstens gelijk zijn aan:

- het supplement toegekend aan de arbeiders die bij dezelfde werkgever tijdelijk werkloos zijn wegens werkgebrek;
- het supplement voorzien bij cao gesloten in het paritair orgaan waaronder de werkgever zou ressorteren indien hij arbeiders zou tewerkstellen, indien de werkgever geen arbeiders tijdelijk werkloos stelt.

Bij afwezigheid van cao moet het bedrag van dit supplement minstens 5 euro per werkloosheidsdag bedragen. De commissie "ondernemingsplannen" kan evenwel een afwijking toestaan op het minimumbedrag van het supplement voorzien in het ondernemingsplan. Het bedrag van het supplement mag dan niet minder bedragen dan 2 euro per dag.

Deze vergoeding is vrijgesteld van RSZ-bijdragen en inhoudingen, doch onderworpen aan fiscale voorheffing.

1.5 Tijdelijke werkloosheid wegens economische redenen: ARBEIDERS

Voor arbeiders is de procedure iets eenvoudiger. Er dient geen cao, noch een erkenning als onderneming in moeilijkheden voorhanden te zijn. Voorwaarde is wel dat economische werkloosheid enkel kan worden ingeroepen wanneer de werknemer al zijn volledige dagen inhaalrust reeds heeft toegekend gekregen waarop hij recht heeft ingevolge overwerk, zondagsarbeid of arbeid op wettelijke feestdagen.

1.5.1 Modaliteiten van de schorsing

Afhankelijk van het werkgebrek, kan de werkgever een regeling van volledige schorsing of van gedeeltelijke arbeid invoeren.

Er is per kalenderjaar geen maximum 'krediet' aan tijdelijke werkloosheid voorzien voor arbeiders (wel voor bedienden).

1.5.1.1 Volledige schorsing

In het geval van volledige schorsing wordt er geen enkele arbeidsdag nog gepresteerd. Dit kan worden ingevoerd voor **max. 4 weken** (28 kalenderdagen). Na deze maximumperiode, moet er opnieuw een volledige werkweek worden ingevoerd, vooraleer er opnieuw een periode van schorsing kan ingaan.

1.5.1.2 Gedeeltelijke schorsing

Het is ook mogelijk om slechts een gedeeltelijke schorsing in te voeren. Daarbij is er een onderscheid tussen grote en een kleine gedeeltelijke schorsing:

Bij een **grote schorsing** worden minder dan 3 arbeidsdagen per week of minder dan 1 arbeidsweek op 2 weken voorzien. Er mogen dus maximum 4 werkloosheidsdagen per week of 8 werkloosheidsdagen per 2 weken vallen (indien gewerkt wordt in een vijfdagenstelsel).

Deze regeling kan voor **maximum 3 maanden** worden aangevraagd. Wanneer de maximumduur van 3 maanden is bereikt, moet de werkgever eerst opnieuw een volledige werkweek invoeren, vooraleer er opnieuw een periode van schorsing kan ingaan.

Bij een **kleine schorsing** worden er minstens 3 arbeidsdagen per week voorzien of minstens 1 arbeidsweek op 2 weken. Er mogen dus maximum 2 werkloosheidsdagen per week of 5 werkloosheidsdagen per 2 weken vallen (indien gewerkt wordt in de vijfdagenstelsel).

Deze regeling kan voor **langer dan 3 maanden** worden aangevraagd. Dit betekent echter niet dat de regeling voor onbepaalde duur kan worden ingevoerd. Er moet steeds een einddatum worden vermeld met een maximum van 12 maanden.

Indien de werkgever de werkloosheid laat voortduren tot na de toegelaten maximumduur, moet er loon worden betaald voor de periode die die datum overschrijdt. Hetzelfde geldt wanneer de werkgever de werkloosheid laat voortduren tot na de einddatum die werd mee-gedeeld, zelfs indien de toegelaten maximumduur nog niet bereikt is.

1.5.2 Formaliteiten

Idem bedienden.

1.5.3 Compensatie

Idem bedienden.

1.5.4 Responsabiliseringsbijdrage

Er geldt er een bijzondere RSZ-bijdrage voor werkgevers die overmatig gebruik maken van tijdelijke werkloosheid wegens economische oorzaken voor arbeiders. Deze bijdrage wordt per kwartaal geïnd:

- 20 euro voor alle dagen tijdelijke werkloosheid indien het totaal aantal dagen tijdelijke werkloosheid >110 dagen tot en met 130;
- 40 euro voor alle dagen tijdelijke werkloosheid indien het totaal aantal dagen tijdelijke werkloosheid >130 dagen tot en met 150;
- 60 euro voor alle dagen tijdelijke werkloosheid indien het totaal aantal dagen tijdelijke werkloosheid >150 dagen tot en met 170;
- 80 euro voor alle dagen tijdelijke werkloosheid indien het totaal aantal dagen tijdelijke werkloosheid >170 dagen tot en met 200;
- 100 euro voor alle dagen tijdelijke werkloosheid indien het totaal aantal dagen tijdelijke werkloosheid >200 dagen .

De werkgever dient voor elk kwartaal, voor elke werknemer die in dat kwartaal tijdelijk werkloos was wegens werkgebrek, zelf de berekening te maken en hiervan aangifte te doen via de DMFA.

De **ondernemingen in moeilijkheden** kunnen een **halvering** van hun bijdrage verkrijgen. Deze halvering van bijdragen wordt niet automatisch toegekend, de werkgevers moeten hiervoor een bijkomende aanvraag doen bij de Algemene Directie van de Collectieve Arbeidsbetrekkingen van de FOD WASO ([Onderneming in moeilijkheden](#)). Hiervoor moeten de volgende documenten worden ingediend:

- het formulier "onderneming in moeilijkheden", dat beschikbaar is op de site van de FOD WASO;
- de jaarrekeningen van de 2 laatste boekjaren;
- het bedrag van de responsabiliseringsbijdrage;
- het debetbericht van de RSZ.

De halvering van de bijdrage geldt voor het jaar van de erkenning en eventueel voor het daaropvolgende jaar.

Op voorstel of na advies van het paritair comité kan een koninklijk besluit in een **tijdelijke vrijstelling van de responsabiliseringsbijdrage** voorzien voor de **sectoren** die zich in een economische 'risicosituatie' bevinden.

De modaliteiten van deze tijdelijke afwijkingen moeten nog bij koninklijk besluit bepaald worden.

Op voorstel of na advies van de Nationale Arbeidsraad kan een koninklijk besluit in een **tijdelijke algemene afwijking** voorzien (dus voor alle werkgevers), bij uitzonderlijke economische omstandigheden.

2 **Uitzonderlijke maatregel betreffende telewerk van grensarbeiders wegens Covid-19 virus**

Ten gevolge van het Coronavirus zullen talrijke grensarbeiders ertoe worden aangespoord om gedurende de komende weken van thuis uit te werken.

Heeft telewerken een impact op het belastingregime dat van toepassing is op de bezoldigingen van grensarbeiders die in België respectievelijk Luxemburg wonen en werken en op Franse grensarbeiders die werken in België ?

2.1 **Regeling voor grensarbeiders België - Luxemburg**

Overeenkomstig artikel 15 van de Belgisch-Luxemburgse Overeenkomst tot het vermijden van dubbele belasting zijn de bezoldigingen van een inwoner van één van twee Staten die werkzaam is in de andere Staat, belastbaar in de werkstaat indien de werknemer kan bewijzen dat de dienstbetrekking daadwerkelijk fysiek wordt uitgeoefend in werkstaat. Dit zal steeds het geval zijn indien de werkgever inwoner is van de werkstaat of de last van de bezoldigingen wordt gedragen door een vaste inrichting van de werkgever in de werkstaat.

Hieruit vloeit voort dat een werknemer, die niet fysiek aanwezig is in de werkstaat om er zijn werkzaamheid uit te oefenen, in principe belastbaar is in de woonstaat voor de bezoldigingen verkregen uit een dienstbetrekking uitgeoefend in de woonstaat of in een derde Staat.

Op bovenstaande regel van belasting in de woonstaat is door de Regeling in onderling overleg tussen België en Luxemburg van 16.03.2015 een tolerantieregel ingevoerd waardoor grensarbeiders hun activiteit gedurende maximaal 24 dagen buiten hun gebruikelijke werkstaat mogen uitoefenen en waarbij ze toch in de werkstaat belastbaar blijven.

Punt C, 3 van de administratieve circulaire AAFisc. Nr22/2015 (Ci.700.520) dd. 1 juni 2015 betreffende de voornoemde Regeling in onderling overleg bevat een lijst met gevallen waarbij dagen buiten de werkstaat niet mogen worden meegeteld voor het toepassen van de 24-dagenregel. Daar wordt onder meer het geval van overmacht vermeld.

De Belgische en Luxemburgse autoriteiten zijn van oordeel dat de huidige toestand ten gevolge van het Coronavirus een dergelijk geval van overmacht vormt.

Bijgevolg werd beslist dat met ingang van zaterdag 14 maart 2020, de aanwezigheid van een grensarbeider in zijn woonplaats (met name om daar te telewerken) niet in aanmerking zal worden genomen voor de berekening van de termijn van 24 dagen.

Dit betekent dat de grensarbeider die in principe enkel in Luxemburg werkzaam is, ook in Luxemburg belastbaar blijft wanneer hij sedert 14 maart 2020 meer dan 24 dagen vanuit zijn woonplaats in België zal telewerken ten gevolge van het coronavirus. Deze maatregel is tot nader order van toepassing.

2.2 **Regeling voor Franse grensarbeiders**

Het aanvullend Protocol inzake grensarbeiders bij het Verdrag tot vermindering van dubbele belasting tussen België en Frankrijk voorziet een grensarbeidersregeling voor Franse grensarbeiders. Deze Franse grensarbeiders betalen bijgevolg in Frankrijk belastingen op de bezoldigingen ontvangen voor hun prestaties in loondienst die in België worden uitgeoefend, en niet in België.

Deze regelgeving wordt slechts toegekend aan de werknemers die op 31 december 2011 met recht het voordeel van de grensarbeidersregeling genieten. Zij kunnen van deze fiscale regeling genieten tot en met 2033.

Het gaat met name om de werknemers die op 31 december 2011 :

- hun enig duurzaam tehuis in de Franse grensstreek hebben én
- hun bezoldigde werkzaamheid in de Belgische grensstreek uitoefenen zonder die grensstreek meer dan 30 dagen verlaten te hebben in de uitoefening van die werkzaamheid.

Artikel 7, b, van datzelfde aanvullend Protocol bevat een lijst met gevallen - waarin de grensstreek wordt verlaten - die buiten beschouwing blijven voor de toepassing van de zogenaamde 30-dagen regel. Het geval van overmacht wordt hier vermeld, buiten de wil van de werkgever en de werknemer.

De Belgische en Franse autoriteiten zijn van oordeel dat de huidige toestand die verband houdt met het Coronavirus voldoet aan alle kenmerken van een geval van overmacht.

Aldus werd beslist dat met ingang van zaterdag 14 maart 2020, de aanwezigheid van een Franse grensarbeider in zijn woonplaats in Frankrijk (met name om daar te telewerken) niet in aanmerking zal worden genomen voor de berekening van de termijn van 30 dagen.

Dit betekent dat de Franse grensarbeider belastbaar blijft in Frankrijk, ook wanneer hij sedert 14 maart 2020 meer dan 30 dagen vanuit zijn woonplaats in Frankrijk telewerkt wegens het coronavirus. Deze maatregel is tot nader order van toepassing.

3 Commerciële contracten

3.1 Algemeen kader

3.1.1 Wanneer is er sprake van een contractuele wanprestatie?

In principe is iemand aansprakelijk is voor de contractuele fout die hij begaat. Dat betekent:

- Het niet nakomen van een overeenkomst;
- Het laattijdig nakomen van een overeenkomst;
- Het niet juist nakomen van een overeenkomst.

Daarbij dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen resultaatsverbintenissen en inspanningsverbintenissen:

- Wanneer je je engageert om iets te doen (resultaat), dan is het gemakkelijk aantoonbaar dat het resultaat niet bereikt werd;
- Wanneer je je engageert om je best te doen, dan dient bewezen te worden dat je je niet gedragen hebt zoals een normaal zorgvuldig persoon geplaatst in dezelfde omstandigheden.

Met andere woorden: de contractuele fout zal moeilijker bewijsbaar zijn ingeval van een inspanningsverbintenis.

3.1.2 Check de contractuele afspraken

Contractuele afspraken die aanvaard zijn door de partijen, zijn in principe geldig en dienen nageleefd te worden. Het is toegelaten om clausules i.v.m. overmacht of zgn. 'imprevisie' op te nemen. Deze zijn – op enkele uitzonderingen na – geldig en dienen gerespecteerd te worden.

Contractuele afspraken kunnen er zijn:

26.03.2020 - www.monardlaw.be

- Ofwel via een ondertekende overeenkomst;
- Ofwel via b.v. algemene voorwaarden.

Dit veronderstelt dat deze voorwaarden zijn meegedeeld en aanvaard door de medecontractant.

Als algemene stelregel wordt gehanteerd dat de contractspartij redelijkerwijze de mogelijkheid moet hebben gehad om kennis te nemen van de standaardbedingen. Of de medecontractant de voorwaarden ook effectief gelezen heeft, is niet relevant: Het Hof van Cassatie bevestigde recent nog dat *de mogelijkheid tot effectieve kennisname van de algemene voorwaarden voldoende is*.

De aanvaarding van algemene voorwaarden kan dus uitdrukkelijk of stilzwijgend zijn.

Ze moeten wel zijn meegedeeld *op het moment van het aanbod tot contract of ervoor*. In de rechtspraak wordt aanvaard dat de stilzwijgende aanvaarding van algemene voorwaarden kan voortvloeien uit voortgezette handelsrelaties tussen partijen.

3.1.3 Wordt de correcte uitvoering van het contract **ONMOGELIJK?** : Overmacht

In geval van overmacht, bent u in de **onmogelijkheid** om producten of diensten te leveren aan klanten. De klant moet niet betalen, indien hij niet beleverd wordt.

B.v. uw leverancier van grondstoffen bevindt zich in China en kan zijn grondstoffen niet leveren wegens het Coronavirus in China. Als gevolg hiervan kan u deze grondstoffen niet verwerken tot een product en geen product meer afleveren.

Om overmacht te kunnen invoeren, en dus een overeenkomst zonder schadevergoeding te kunnen annuleren, moeten er drie voorwaarden vervuld zijn:

- Het moet gaan om een **onvoorzienbare gebeurtenis**:
 - o Het coronavirus is in elk geval een onvoorzienbare gebeurtenis
 - o Let wel op, als u vandaag nog een vlucht boekt naar China, zal u deze vlucht morgen niet kosteloos kunnen annuleren op basis van overmacht. U was nl. op hoogte van het coronavirus op het moment dat u de vlucht boekte, zodat dit geen overmacht meer uitmaakt.
- Die **buiten de wil van de leverancier/klant** ligt:
 - o Het coronavirus ligt buiten de wil van de leverancier.
 - o De beslissing om de uitvoering van de overeenkomst op te schorten wegens overmacht is normaal gezien een beslissing van de leverancier.

Echter, op dit moment heeft de Chinese overheid vooralsnog geen toestemming gegeven dat in bepaalde gebieden grondstoffen worden gedolven of verwerkt. Deze kunnen niet worden geleverd in België. De opschorting van de uitvoering van de overeenkomst is dus te wijten aan een oorzaak 'buiten de wil van de leverancier'.
- En die de **uitvoering tijdelijk of definitief onmogelijk maakt (zie ook hierna)**.
 - o Het mag dus niet gaan om een gebeurtenis die de uitvoering van de overeenkomst bemoeilijkt, de uitvoering moet echt onmogelijk zijn.
 - o Als de onmogelijkheid tijdelijk is, wordt de overeenkomst geschorst.
 - o Is de onmogelijkheid definitief, zal de klant de overeenkomst zonder gevolgen kunnen verbreken.

Een bestelling annuleren, enkel omwille van de dreiging van het coronavirus, is aldus niet voldoende. U zal moeten kunnen aantonen dat aan bovenstaande voorwaarden voldaan is.

Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen een definitieve en tijdelijke onmogelijkheid:

- **Definitieve onmogelijkheid:**
 - o In principe is de laattijdige levering een fout. Niet elke fout rechtvaardigt de beëindiging van het contract, enkel de zwaarwichtige fout.
 - o Ten eerste kan het contract bepalen dat een (beperkte) overschrijding van de leveringstermijn niet wordt beschouwd als zwaarwichtige fout of niet volstaat als beëindigingsgrond.
 - o Ten tweede kan het contract bepaalde situaties aanduiden als overmacht. Op basis van de wet kunt u overmacht enkel invoeren indien u kunt bewijzen dat aan bovenstaande voorwaarden is voldaan (d.i. de gemeenrechtelijke invulling van "overmacht"). In het contract kan men dit uitbreiden en bijkomende situaties aanduiden als overmacht, ook al voldoen die niet strikt aan deze voorwaarden.
 - o Ten derde gelden er vaak procedures/vormvereisten om fouten aan te kaarten (b.v. een voorafgaande ingebrekestelling en een respijttermijn). De beëindiging is slechts gerechtvaardigd indien die procedures worden gerespecteerd. Indien u die stappen niet volgt, is de beëindiging op uw risico en kan dit resulteren in aansprakelijkheid.
- **Tijdelijke onmogelijkheid:**
 - o Indien de leverancier tijdelijk niet kan leveren, bent ook u tijdelijk niet gehouden om uw contractuele verplichtingen na te komen. We raden wel aan om de tegenpartij zo snel mogelijk en schriftelijk (voor bewijsredenen) te informeren, om discussie te vermijden. Daarbij kunt u uitdrukkelijk vermelden dat u de overeenkomst als opgeschort beschouwt en aangeven welke verplichtingen u niet meer zult nakomen tot nader order (b.v. betaling of exclusieve levering).

Het blijft dus aangeraden om altijd de specifieke voorwaarden van uw contract te raadplegen.

Overmacht kan niet worden ingeroepen door de partij die reeds eerder in gebreke werd gesteld om te presteren. Ingebrekestelling verlegt immers het risico van overmacht. Zo kan de klant het risico van overmacht naar de leverancier verschuiven door hem in gebreke te stellen voordat de wijziging van omstandigheden verhindert dat de leverancier het goed levert. Dit geldt visa versa voor de leverancier die de klant in gebreke stelt.

Ondanks de ingebrekestelling kan de leverancier het risico van overmacht opnieuw bij de klant leggen door aan te tonen dat de schade waarvan wordt beweerd dat ze is ontstaan omdat hij laattijdig was om het goed te leveren, ook zonder die laattijdigheid zou zijn ontstaan.

Indien u enkel annuleert uit voorzorg, en dus niet uit noodzaak, dan draagt uzelf de annulatiekosten. Dit is natuurlijk een dunne lijn waarover in de praktijk wel eens discussie zou kunnen ontstaan.

In elk geval geldt er ook een schadebeperkingsplicht voor de getroffen partijen. Zelfs indien de andere partij aansprakelijk is en uw schade moet vergoeden, moet u redelijke inspanningen leveren om die schade zoveel mogelijk te beperken.

3.1.4 Wordt de uitvoering van het contract *ERNSTIG BEMOEILIJKT*? : 'imprevisie'

Er is sprake van zgn. 'imprevisie' indien er zich een omstandigheid voordoet die:

- 1) het nakomen van de verbintenis ernstig bemoeilijkt of verzwakt (verschil met overmacht); EN
- 2) niet te wijten is aan de partij die moet presteren. Hierbij wordt de situatie beoordeeld op basis van een normaal, zorgvuldig handelend persoon, geplaatst in dezelfde omstandigheden.

Was voor deze persoon de situatie:

- a) Onvoorzienbaar? Indien de situatie voorzienbaar was, dan hadden immers voorzorgsmaatregelen kunnen worden genomen;
- b) Onvermijdbaar? Had de partij die moet presteren de situatie kunnen vermijden?

Het gaat over een onvoorzienbare situatie die een dermate **ernstig onevenwicht** doet ontstaan tussen de contractpartijen dat de verdere uitvoering van de overeenkomst in onveranderde omstandigheden buitengewoon nadelig is voor één contractpartij.

Indien het contractueel evenwicht tussen de partijen wordt verstoord door dergelijke omstandigheden, dan aanvaardt de rechtspraak meer en meer dat er in hoofde van de contractpartijen een **heronderhandelingsplicht** ontstaat.

Men neemt aan dat de goede trouw vraagt dat het contractueel evenwicht niet *ernstig* verstoord mag worden door omstandigheden buiten de controle van de partijen om.

De partij die de heronderhandeling weigert, of de uitvoering van de oorspronkelijke overeenkomst vordert, begaat in dat geval een contractuele fout.

Een voorbeeld uit de rechtspraak verheldert:

Een textielbedrijf engageerde zich om minimaal x transporten te laten uitvoeren naar Engeland. Door de wereldwijde crisis in 2008 wordt het haar onmogelijk dit minimum te halen. Partijen trachten tot een heronderhandelde overeenkomst te komen, maar deze onderhandeling mislukt. Het textielbedrijf ziet zich daardoor gedwongen om de overeenkomst op te zeggen met de contractueel afgesproken termijn van zes maanden. Het Hof van Beroep oordeelde dat de transporteur een fout beging door te eisen dat gedurende deze zes maanden de minimumhoeveelheid werd gerespecteerd. Door dit te eisen, zo stelde het Hof, werd het contractueel evenwicht zo ernstig verstoord dat deze houding van de transporteur rechtsmisbruik uitmaakte.

3.2 Vanuit het oogpunt van de leverancier

3.2.1 Wat als ik mijn klanten niet (op tijd) kan beleveren?

In geval van overmacht kan u niet leveren en bent u dus ook niet meer gehouden om te leveren.

B.v. uw grondstoffen uit China worden niet geleverd, waardoor u geen producten meer kan maken en verkopen en u uw klant niet meer kan beleveren. U bent in dit geval geen schadevergoeding verschuldigd, omdat u niet kan leveren.

Indien de overmacht slechts tijdelijk is, kan u uw prestaties opschorten.

Op basis van de wet en de actuele stand van de rechtspraak kunt u overmacht enkel inroepen indien u kunt bewijzen dat aan bovenstaande voorwaarden is voldaan. In het contract kan men dit uitbreiden en bijkomende situaties aanduiden als overmacht, ook al voldoen die niet strikt aan deze voorwaarden.

Overmacht kan niet worden ingeroepen door de partij die reeds eerder in gebreke werd gesteld om te presteren. Het risico van overmacht werd door het in gebreke stellen immers bij de in gebreke gestelde partij gelegd.

3.2.2 Wat als mijn klanten mij niet kunnen betalen?

Het 'niet kunnen betalen' op zich kwalificeert niet als overmacht. Men bevindt zich immers nooit in de 'absolute onmogelijkheid om te betalen. Op dit principe gelden evenwel enkele

uitzonderingen. Stel dat je Chinese klant bijvoorbeeld niet kan betalen omdat de handtekening van een bestuurder noodzakelijk is vooraleer de Chinese bank wilt betalen. Indien die bestuurder werd opgenomen in het ziekenhuis, kan men dus wel overmacht invoeren.

3.2.3 Wat als mijn klanten hun bestelling annuleren?

Indien klanten hun bestelling terecht annuleren op basis van overmacht, dan is deze annulatie kosteloos. Als leverancier dient u dan ook niet meer te presteren. U bent geen prestatie meer verschuldigd en de klant dient niet te betalen.

Indien reeds een deel van de prestatie geleverd was, dient de klant wel dit deel te betalen.

Raadpleeg steeds eerst het contract. Er gelden immers vaak procedures die in dit geval dienen gevolgd te worden.

3.2.4 Wat als ik niet WIL leveren?

Indien u enkel annuleert uit voorzorg, en dus niet uit noodzaak, dan draagt uzelf de annulatiekosten.

We komen terug op ons voorbeeld van het leveren van producten aan de klant.

- **Stel u beslist dat het beter is om uw zaak te sluiten**, zonder dat de overheid u hiertoe dwingt. In dat geval draagt u de kosten. U zal dus de annulatiekosten moeten betalen aan de klant.
- U beslist om uw zaak open te houden, maar **de klant annuleert omdat hij producten uit China niet veilig vindt**. In dat geval draagt de klant de kosten. Hij kan de levering van de producten niet weigeren.

3.2.5 Wat met prestaties die reeds geleverd werden?

Als de leverancier reeds bepaalde prestaties geleverd heeft bij een klant, dan is deze laatste gehouden tot betaling van de reeds geleverde prestaties aan de leverancier.

B.v. op het moment dat een overheid beslist dat een festival niet meer mag doorgaan, werd er reeds een podium opgezet door firma X. De festivalorganisatie zal firma X wel moeten betalen voor de reeds geleverde prestatie, nl. het opzetten van een podium.

De overeenkomst tussen partijen kan echter wel een andere regeling bevatten en kan het risico alsnog bij de podiumbouwer leggen.

3.2.6 Kan ik de uitvoering van contracten met klanten opschorten?

Het is belangrijk om de specifieke algemene voorwaarden van uw contract te raadplegen. Als het contract wordt beheerst door het Belgische recht en er zijn geen specifieke bepalingen over opschorting van uw prestaties opgenomen, dan is de opschorting van de uitvoering van het contract, zonder enige aansprakelijkheid, alleen mogelijk in geval van tijdelijke overmacht (alleen een tijdelijke onmogelijkheid, buiten uw macht, om te presteren) of als reactie op uw klant die zijn eerdere verplichtingen van het relevante contract niet nakomt.

De tijdelijke aard van de situatie van overmacht kan aanleiding geven tot discussie, omdat deze afhankelijk is van de concrete feiten.

3.3 Vanuit het oogpunt van de klant

3.3.1 Wat als mijn leverancier mij niet (op tijd) kan beleveren?

Het is aangewezen om de afspraken met uw leverancier na te kijken, bijvoorbeeld in de contracten of de algemene voorwaarden. De vraag is of u de overeenkomst definitief wilt beëindigen of tijdelijk wilt opschorten.

Indien de leverancier terecht overmacht inroept om de overeenkomst definitief te beëindigen, kan u geen levering eisen. Indien het gaat om een wederkerige, niet-eigendomsoverdragende overeenkomst (b.v. dienstverlening), dan zal ook de klant vanaf het moment dat er zich een overmachtssituatie voordoet, niet meer gehouden zijn tot presteren, nl. betalen. De prestaties die voor dat ijkpunt werden geleverd, dienen wel te worden betaald.

Echter, wanneer het gaat om een wederkerige, eigendomsoverdragende overeenkomst (b.v. verkoop), blijft de wederpartij toch gehouden tot presteren, nl. betalen. Hierop bestaan uiteraard uitzonderingen:

Indien de leverancier reeds in gebreke was gesteld, vooraleer de zaak door een vreemde oorzaak is tenietgegaan. De klant/koper is niet langer gehouden tot betaling.

Indien de partijen bij overeenkomst zijn afgeweken van dit principe;

Indien een bijzonder wetsvoorschrift anders bepaalt.

Indien de overmacht slechts tijdelijk is en de levering wel nog kan plaatsvinden, maar laattijdig, dan is opschorting van de uitvoering van het contract, zonder enige aansprakelijkheid, mogelijk. Dit geldt enkel wanneer het contract wordt beheerst door het Belgische recht en er geen specifieke bepalingen over opschorting van uw prestaties zijn opgenomen.

U bent dan ook tijdelijk niet gehouden om uw contractuele verplichtingen na te komen. We raden wel aan om de tegenpartij zo snel mogelijk en schriftelijk (voor bewijsredenen) te informeren, om discussie te vermijden. Daarbij kunt u uitdrukkelijk vermelden dat u de overeenkomst als opgeschort beschouwt en aangeven welke verplichtingen u niet meer zult nakomen tot nader order (b.v. betaling of exclusieve levering).

3.3.2 Wat als ik mijn leverancier niet kan betalen?

De wijziging van omstandigheden moet er toe leiden dat u de verbintenis onmogelijk kan uitvoeren. Een gebeurtenis of omstandigheid die de nakoming van de verbintenis niet onmogelijk, maar enkel moeilijker of kostelijker maakt, vormt geen overmacht.

Indien er een overheidsbevel u verbiedt om te betalen, dan kan u wel met succes overmacht inroepen.

3.3.3 Wat als ik mijn bestelling bij mijn leverancier wens te annuleren?

Dan dient u in de eerste plaats na te gaan of en welke contractuele afspraken hierover werden gemaakt. Vaak zal er, ook bij overmacht, gestipuleerd zijn dat er toch een zekere kost kan worden aangerekend door de leverancier. Indien u geldig overmacht kan inroepen, kan u uw bestelling bij uw leverancier annuleren.

Indien u uw bestelling enkel wil annuleren uit voorzorg, dan kan u geen overmacht inroepen en bent u gehouden om de contractueel overeengekomen annulatiekosten te betalen.

3.3.4 Wat als mijn leverancier haar prijzen wenst te verhogen?

U kan enkel overmacht inroepen wanneer de uitvoering van de overeenkomst tijdelijk of definitief onmogelijk is geworden. Een prijsstijging maakt de uitvoering in principe niet onmogelijk. Het is echter wel mogelijk om het contract te beëindigen, indien de prijs vast bepaald werd in het contract. In dat geval is de prijsverhoging immers een eenzijdige wijziging van het contract.

Indien de prijs niet contractueel bepaald is, dient de leverancier de overeenkomst nog steeds ter goeder trouw uit te voeren. Dit houdt in dat de leverancier u vooreerst *vóór uw bestelling (of afroep) moet verwittigen* van zijn prijsverhoging. Doet hij dat pas bij facturatie dan kunt u opwerpen dat u juridisch in de overtuiging leefde dat dezelfde prijzen nog van toepassing waren en dat u dus de verhoging niet aanvaardt.

Indien de leverancier u toch tijdig verwittigt, kunt u nog opwerpen dat het nadeel dat hij u bezorgt niet in verhouding staat tot het voordeel dat hij er uit haalt en dat er sprake is van "rechtsmisbruik". B.v. uw enige leverancier voor een bepaald productengamma verhoogt in die mate zijn prijzen dat u dit geenszins kunt recupereren bij uw klanten zonder er het grootste deel van te verliezen. De goede trouw speelt bij de uitvoering van overeenkomsten een grote rol.

Ook hier is het dus aan te raden om de contractuele bepalingen na te lezen.

3.3.5 Krijg ik mijn voorschot terug?

In geval van overmacht kan onder bepaalde voorwaarden terugbetaling worden gevraagd van uw voorschot (afhankelijk van de stand van de uitvoering van de overeenkomst en het definitief of tijdelijk karakter van de overmacht, alsook de contractueel bepaalde gevolgen van een overmachtssituatie). Elk concreet geval moet nader worden bekeken.

Indien de niet-levering niet kan worden geïnterpreteerd als een gevolg van een geval van overmacht, kan de niet-levering of ernstige vertraging in de levering worden geïnterpreteerd als een toerekenbare ernstige tekortkoming van uw leverancier. In dit laatste geval kunt u het contract beëindigen en moet u worden teruggeplaatst in de situatie waarin u zou geweest zijn, als u geen contract met uw leverancier had gesloten. Dit betekent dat het verzoek om terugbetaling mogelijk is.

4 **Uitzonderlijke maatregel betreffende telewerk van grensarbeiders wegens Covid-19 virus**

Ten gevolge van het Coronavirus zullen talrijke grensarbeiders ertoe worden aangespoord om gedurende de komende weken van thuis uit te werken.

Heeft telewerken een impact op het belastingregime dat van toepassing is op de bezoldigingen van grensarbeiders die in België respectievelijk Luxemburg wonen en werken en op Franse grensarbeiders die werken in België ?

4.1 **Regeling voor grensarbeiders België - Luxemburg**

Overeenkomstig artikel 15 van de Belgisch-Luxemburgse Overeenkomst tot het vermijden van dubbele belasting zijn de bezoldigingen van een inwoner van één van twee Staten die werkzaam is in de andere Staat, belastbaar in de werkstaat indien de werknemer kan bewijzen dat de dienstbetrekking daadwerkelijk fysiek wordt uitgeoefend in werkstaat. Dit zal steeds het geval zijn indien de werkgever inwoner is van de werkstaat of de last van de bezoldigingen wordt gedragen door een vaste inrichting van de werkgever in de werkstaat.

Hieruit vloeit voort dat een werknemer, die niet fysiek aanwezig is in de werkstaat om er zijn werkzaamheid uit te oefenen, in principe belastbaar is in de woonstaat voor de bezoldigingen verkregen uit een dienstbetrekking uitgeoefend in de woonstaat of in een derde Staat.

Op bovenstaande regel van belasting in de woonstaat is door de Regeling in onderling overleg tussen België en Luxemburg van 16.03.2015 een tolerantieregel ingevoerd waardoor grensarbeiders hun activiteit gedurende maximaal 24 dagen buiten hun gebruikelijke werkstaat mogen uitoefenen en waarbij ze toch in de werkstaat belastbaar blijven.

Punt C, 3 van de administratieve circulaire AAFisc. Nr22/2015 (Ci.700.520) dd. 1 juni 2015 betreffende de voornoemde Regeling in onderling overleg bevat een lijst met gevallen waarbij

dagen buiten de werkstaat niet mogen worden meegeteld voor het toepassen van de 24-dagenregel. Daar wordt onder meer het geval van overmacht vermeld.

De Belgische en Luxemburgse autoriteiten zijn van oordeel dat de huidige toestand ten gevolge van het Coronavirus een dergelijk geval van overmacht vormt.

Bijgevolg werd beslist dat met ingang van zaterdag 14 maart 2020, de aanwezigheid van een grensarbeider in zijn woonplaats (met name om daar te telewerken) niet in aanmerking zal worden genomen voor de berekening van de termijn van 24 dagen.

Dit betekent dat de grensarbeider die in principe enkel in Luxemburg werkzaam is, ook in Luxemburg belastbaar blijft wanneer hij sedert 14 maart 2020 meer dan 24 dagen vanuit zijn woonplaats in België zal telewerken ten gevolge van het coronavirus. Deze maatregel is tot nader order van toepassing.

4.2 **Regeling voor Franse grensarbeiders**

Het aanvullend Protocol inzake grensarbeiders bij het Verdrag tot vermijding van dubbele belasting tussen België en Frankrijk voorziet een grensarbeidersregeling voor Franse grensarbeiders. Deze Franse grensarbeiders betalen bijgevolg in Frankrijk belastingen op de bezoldigingen ontvangen voor hun prestaties in loondienst die in België worden uitgeoefend, en niet in België.

Deze regelgeving wordt slechts toegekend aan de werknemers die op 31 december 2011 met recht het voordeel van de grensarbeidersregeling genieten. Zij kunnen van deze fiscale regeling genieten tot en met 2033.

Het gaat met name om de werknemers die op 31 december 2011 :

- hun enig duurzaam tehuis in de Franse grensstreek hebben én
- hun bezoldigde werkzaamheid in de Belgische grensstreek uitoefenen zonder die grensstreek meer dan 30 dagen verlaten te hebben in de uitoefening van die werkzaamheid.

Artikel 7, b, van datzelfde aanvullend Protocol bevat een lijst met gevallen - waarin de grensstreek wordt verlaten - die buiten beschouwing blijven voor de toepassing van de zogenaamde 30-dagen regel. Het geval van overmacht wordt hier vermeld, buiten de wil van de werkgever en de werknemer.

De Belgische en Franse autoriteiten zijn van oordeel dat de huidige toestand die verband houdt met het Coronavirus voldoet aan alle kenmerken van een geval van overmacht.

Aldus werd beslist dat met ingang van zaterdag 14 maart 2020, de aanwezigheid van een Franse grensarbeider in zijn woonplaats in Frankrijk (met name om daar te telewerken) niet in aanmerking zal worden genomen voor de berekening van de termijn van 30 dagen.

Dit betekent dat de Franse grensarbeider belastbaar blijft in Frankrijk, ook wanneer hij sedert 14 maart 2020 meer dan 30 dagen vanuit zijn woonplaats in Frankrijk telewerkt wegens het coronavirus. Deze maatregel is tot nader order van toepassing.

5 Bijzondere nieuwe maatregelen

5.1 Zijn er speciale maatregelen van de regering om bedrijven in moeilijkheden te ondersteunen?

De federale regering heeft twaalf maatregelen genomen om bedrijven te steunen die “rechtstreeks door het coronavirus worden getroffen”. Deze twaalf maatregelen omvatten de tijdelijke werkloosheidsuitkering wegens overmacht, de tijdelijke werkloosheidsuitkering wegens economische redenen die hierboven in het hoofdstuk over werkgelegenheid zijn vermeld.

Daarnaast werden de volgende maatregelen goedgekeurd:

1. De sociale zekerheidsbijdragen (werkgeversgedeelte) in de eerste twee kwartalen van 2020 kan in maandelijkse termijnen binnen 18 maanden worden betaald. Eventuele boetes of interesten als gevolg van vertraagde betaling van de sociale zekerheid kunnen ook geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld.
2. De BTW kan maandelijks worden betaald, net zoals de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen (werkgeversdeel);
3. De loonbelasting kan ook maandelijks worden betaald;
4. De betaling van de inkomstenbelasting voor particulieren en voor bedrijven kan worden uitgesteld;
5. De zelfstandigen kunnen hun verwachte sociale zekerheidsbijdrage verlagen;
6. Voor de zelfstandigen kunnen de sociale zekerheidsbijdragen in de eerste twee kwartalen van 2020 een jaar later worden betaald;
7. Indien de zelfstandigen hun activiteiten tijdelijk hebben opgeschort in verband met het coronavirus, hebben zij recht op vervangingsinkomen;
8. De federale regeringen zullen geen boetes of sancties opleggen in geval van vertragingen bij overheidsopdrachten.
9. De Vlaamse regering voorziet een eenmalige (belastingvrije) premie van 4.000 euro voor cafés en restaurants die volledig moeten sluiten. Voor winkels die in het weekend de deuren moeten toedoen, gaat het om een premie van 2.000 euro. Mocht de sluiting langer dan de komende drie weken (na 3 april 2020) duren, dan komt er een forfaitair bedrag van 160 euro per sluitingsdag bovenop.
10. De aanslagbiljetten voor de onroerende voorheffing worden uitgesteld tot september, bedrijven krijgen tot eind november om te betalen.
11. Er wordt 100 miljoen euro extra uitgetrokken voor een crisiswaarborg. Bedrijven in financiële moeilijkheden met bestaande financiële schuld (bancaire leningen) die deze tijdelijk niet zullen kunnen terug betalen zullen bij de banken om een schuldherschikking moeten vragen. Voor zover de banken daarvoor waarborgen vragen, zal de Vlaamse Overheid tot 75% garant staan.
12. Voor de toeristische sector kondigt minister Zuhair Demir aan dat er nog 5 miljoen euro uitgetrokken wordt voor de gevolgen van de crisis.

5.2 Welke bevoegdheden heeft de politie om de naleving van de coronamaatregelen te controleren?

In het ministerieel besluit van 18 maart 2020 heeft de regering bijzondere bevoegdheden toegekend aan de politie om de nalevingmaatregelen te controleren.

De politie krijgt daarbij een algemene bevoegdheid om toe te zien op de naleving van de voorwaarden. Dit geldt zowel voor de controle op de verplichte sluiting van handelszaken, voor de naleving van de regels van social distancing, de naleving van de openingsuren, het verbod op samenscholingen of andere verboden activiteiten, en de algemene verplichting om thuis te blijven, behalve voor toegelaten verplaatsingen.

De politie heeft de bevoegdheid om bij haar controleopdracht, zo nodig dwang of geweld te gebruiken.

Concreet houdt dit in dat de politie zich onder meer, zonder toestemming, toegang kan verschaffen tot een handelszaak om haar controleopdracht uit te voeren.

6 Steunmaatregelen FOD

<https://financien.belgium.be/nl/ondernemingen/steunmaatregelen-betreffende-het-coronavirus-covid-19>

Ondernemingen die hinder ondervinden ingevolge de verspreiding van het coronavirus, kunnen steunmaatregelen vragen aan de FOD Financiën.

Deze steunmaatregelen moeten financiële ademruimte geven en de schuldenaars toelaten om hun tijdelijke financiële moeilijkheden te overbruggen.

6.1 Welke ondernemingen?

De natuurlijke- of rechtspersonen in het bezit van een ondernemingsnummer (KBO):

1. ongeacht hun activiteitensector
2. die daadwerkelijk hinder ondervinden ingevolge de verspreiding van het coronavirus, en dit ook kunnen aantonen (vb. een daling van het omzetcijfer, een aanzienlijke daling van de bestellingen en/of reservaties, gevolgen van een "kettingreactie" met partnerondernemingen,...)

De steunmaatregelen kunnen niet toegekend worden aan ondernemingen die, onafhankelijk van het coronavirus, structurele betaalmoeilijkheden kennen.

6.2 Welke schulden?

- bedrijfsvoorheffing
- btw
- personenbelasting
- vennootschapsbelasting
- rechtspersonenbelasting

6.3 Welke termijn?

Aanvraag in te dienen tegen uiterlijk 30 juni 2020

6.4 Welke maatregelen?

- afbetalingsplan
- vrijstelling van nalatigheidsinteressen
- kwijtschelding van boeten wegens niet-betaling

6.5 Welke voorwaarden?

- het naleven van de voorwaarden voor het indienen van de aangiften
- de schulden mogen niet voortvloeien uit fraude

De steunmaatregelen zullen worden ingetrokken wanneer:

- het toegestane afbetalingsplan niet werd nageleefd, behalve wanneer de schuldenaar tijdig contact opneemt met de administratie
- er een collectieve insolventieprocedure ontstaat (faillissement, gerechtelijke reorganisatie, ...)

6.6 Welke stappen?

- één aanvraag per schuld, die geldt voor alle maatregelen
- op het ogenblik van ontvangst van een aanslagbiljet of betaalbericht
- via [dit formulier \(DOCX, 21.74 KB\)](#)
- per e-mail of per brief
- één enkel contactpunt voor het geheel van de maatregelen: het Regionaal Invoeringscentrum (RIC) bevoegd voor de postcode van uw woonplaats (natuurlijk persoon) of maatschappelijke zetel (rechtspersoon).

Hoe zoek je dit op:

- Klik [hier\(externe link\)](#) om de vestigingsgids van de FOD Financiën te openen
- Vul bij « Filter Gemeente » uw postcode of gemeente in
- Klik op « Zoeken ». U krijgt de gegevens van het bevoegde RIC (waaronder het adres en de e-mail) dat uw aanvraag zal behandelen.

U zal een antwoord ontvangen binnen een termijn van dertig dagen te rekenen vanaf het indienen van uw aanvraag.

6.7 Specifieke maatregelen voor horecazaken en andere handelszaken die moeten sluiten

Gewestelijke “Coronapremies” voor horecazaken en andere handelszaken die moeten sluiten n.a.v. de beslissingen van de Nationale Veiligheidsraad (lock-down)

- Een initieel enkel voor horecazaken aangekondigde premie van 4.000 € in het **Vlaams Gewest** werd intussen uitgebreid tot alle handelszaken in het Vlaams Gewest die moeten sluiten n.a.v. de beslissingen van de Nationale Veiligheidsraad (lock-down). <https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/corona-hinderpremie>
- Handelszaken in het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** die ingevolge de lock-down moeten sluiten, kunnen een hinderpremie van 4000€ aanvragen bij gewestelijke overheid <https://1819.brussels/blog/coronavirus-et-entreprises-les-faq-en-un-coup-doeil>
- In het **Walis Gewest** kunnen getroffen ondernemingen een coronapremie van 5.000 € aanvragen <https://www.wallonie.be/fr/actualites/covid-19-la-wallonie-debloque-350-millions-eu-daides>

6.8 Tijdelijk geen belastingverhoging als u uitstel vraagt voor het indienen van de aangifte van nalatenschap

De snelle verspreiding van het coronavirus (Covid-19) leidt tot verregaande maatregelen in binnen- en buitenland. Door de veiligheidsmaatregelen die in België gelden kunnen notaris-kantoren en erfgenamen niet altijd tijdig alle formaliteiten vervullen om een aangifte van nalatenschap in te dienen.

De Vlaamse Belastingdienst zal soepel uitstel toestaan, mits dit tijdig gevraagd wordt. Voor aangiffen van nalatenschap waarvoor de normale indieningstermijn verstreek/verstrikt tussen 13/3/2020 en 5/4/2020, maar die niet tijdig kunnen ingediend worden omwille van deze veiligheidsmaatregelen, zal er **geen belastingverhoging wegens laattijdigheid** worden aangerekend als de aangifte later ingediend wordt. Hoe u uitstel aanvraagt leest u onderaan de pagina op <https://www.vlaanderen.be/indieningstermijn-voor-de-aangifte-van-nalatenschap>.

6.9 Coronavirus – bijkomende steunmaatregelen: vennootschapsbelasting, rechtspersonenbelasting, belasting niet-inwoners, personenbelasting, BTW en bedrijfsvoorheffing

Ondernemingen die financiële moeilijkheden ondervinden door de verspreiding van het coronavirus (COVID-19), konden al [steunmaatregelen aanvragen bij de FOD Financiën](#) ([This hyperlink opens a new window](#)).

De federale regering heeft nu nog **bijkomende maatregelen** genomen om extra financiële ademruimte te creëren **voor de bedrijven en ondernemers maar ook voor gezinnen**. Zo wil ze de financiële gevolgen van het virus zoveel mogelijk verzachten.

6.9.1 Uitstel voor het indienen van de aangiften in de VenB, RPB en BNI-ven met limietdatum van 16 maart tot en met 30 april 2020

U krijgt extra tijd **tot en met donderdag 30 april 2020** middernacht voor het indienen van de aangifte in de vennootschapsbelasting, de rechtspersonenbelasting en de belasting niet-inwoners vennootschappen.

Deze bijkomende termijn geldt alleen voor de aangiften met uiterste indieningsdatum van 16 maart tot en met 30 april 2020.

6.9.2 Uitstel voor het indienen van de btw-aangiften

6.9.2.1 PERIODIEKE AANGIFTEN

Aangifte over ...	Termijn verlengd tot ...
Februari 2020	6 april 2020
Maart 2020	7 mei 2020
1ste kwartaal 2020	7 mei 2020

Bent u [starter](#) ([externe link](#)) of hebt u een [vergunning maandelijkse teruggaaf](#) ([externe link](#)) en wenst u de maandelijkse teruggaaf van uw btw-krediet te kunnen genieten? Ook dan kan u uitstel krijgen, maar slechts tot de 24ste van de maand volgend op de aangifteperiode.

6.9.2.2 INTRACOMMUNAUTAIRE OPGAVEN

Opgave over ...	Termijn verlengd tot ...
Februari 2020	6 april 2020
Maart 2020	7 mei 2020
1ste kwartaal 2020	7 mei 2020

6.9.2.3 JAARLIJKSE KLANTENLISTING

- Termijn verlengd tot **30 april 2020**
- Als u uw activiteit hebt stopgezet: ten laatste op het einde van de 4de maand na het stopzetten van uw aan de btw onderworpen activiteit.

6.9.3 Betaling van btw en bedrijfsvoorheffing

U krijgt een automatisch uitstel van betaling van twee maanden voor de btw en bedrijfsvoorheffing zonder boetes of interesten te moeten betalen.

Dit uitstel geldt voor:

6.9.3.1 BTW

Betaling over...	Termijn verlengd tot ...
Maandaangifte - februari 2020	20 mei 2020
Maandaangifte - maart 2020	20 juni 2020
Kwartaalaangifte – 1ste kwartaal 2020	20 juni 2020

6.9.3.2 BEDRIJFSVOORHEFFING

Betaling over...	Termijn verlengd tot ...
Maandaangifte - februari 2020	13 mei 2020
Maandaangifte - maart 2020	15 juni 2020
Kwartaalaangifte – 1ste kwartaal 2020	15 juni 2020

Naast dit automatisch uitstel van betaling, kunt u voor de betaling van de schulden inzake de bedrijfsvoorheffing en btw ook de al eerder afgekondigde steunmaatregelen aanvragen. Via deze aanvraag kunnen bijkomende betaaltermijnen, een vrijstelling van nalatigheidsintresten en/of kwijtschelding van boeten wegens laattijdige betaling worden toegestaan. Zie hiervoor: <https://financien.belgium.be/nl/ondernemingen/steunmaatregelen-betreffende-het-coronavirus-covid-19>.

6.9.4 Betaling van de personenbelasting en de vennootschapsbelasting

Voor de betaling van zowel de personenbelasting als de vennootschapsbelasting, de belasting van niet-inwoners en de rechtspersonenbelasting zal automatisch, bovenop de normale betaaltermijn en zonder aanrekening van nalatigheidsintresten, een extra termijn van **2 maanden** worden toegekend. Deze maatregel geldt voor de afrekening van deze belastingen, aanslagjaar 2019, gevestigd vanaf 12 maart 2020.

Voor de betaling van schulden inzake de personen- of vennootschapsbelasting, ook deze gevestigd vóór 12 maart 2020, gelden de aangekondigde steunmaatregelen en zijn extra betaaltermijnen, vrijstelling van nalatigheidsintresten en/of kwijtschelding van boeten wegens laattijdige betaling, op aanvraag, mogelijk. Zie hiervoor: <https://financien.belgium.be/nl/ondernemingen/steunmaatregelen-betreffende-het-coronavirus-covid-19>.

6.10 Gevolgen van de crisis door het Coronavirus voor de toepassing van de vrijstellingsvoorwaarden van de waardeverminderingen op handelsvorderingen

Ten gevolge van het Coronavirus, en de daarmee gepaard gaande nadelige financiële gevolgen voor ondernemingen, heeft de administratie op 23 maart 2020 een circulaire (2020/C/45) gepubliceerd waarbij zij de vrijstellingsvoorwaarden van de geboekte waardeverminderingen op handelsvorderingen verduidelijkt.

Hierbij bevestigt de administratie dat het Coronavirus als een bijzondere omstandigheid moet worden aanzien die de vrijstelling van een waardevermindering op een handelsvordering rechtvaardigt.

Dit heeft tot gevolg dat een geboekte waardevermindering op een handelsvordering, die niet wordt vertegenwoordigd door obligaties of andere gelijkaardige effecten op naam of aan toonder of die gedematerialiseerd zijn, fiscaal wordt vrijgesteld, indien de waarschijnlijkheid van het verlies op de vordering een (on)rechtstreeks gevolg is van de maatregelen die de federale regering heeft genomen ter bestrijding van het Coronavirus, voor zover aan de andere voorwaarden van artikel 48 Wetboek inkomstenbelasting (WIB) en de artikelen 22 e.v. van het K.B. WIB is voldaan

De verliezen moeten scherp omschreven zijn wat hun voorwerp betreft, d.w.z. betrekking hebben op één of meer behoorlijk geïdentificeerde vorderingen. De waarschijnlijkheid van de verliezen moet voor iedere vordering blijken uit bijzondere omstandigheden die zich hebben voorgedaan tijdens het belastbaar tijdperk en op het einde daarvan nog bestaan, en niet uit een louter algemeen risico

De waardevermindering moet geboekt zijn bij de afsluiting van de boekhouding van het belastbare tijdperk en het bedrag moet in één of meer afzonderlijke rekeningen voorkomen.

Elke waardevermindering moet afzonderlijk worden verduidelijkt in een opgave 204.3 (gevoegd bij de belastingaangifte). Deze opgave moet de schuldenaar, alsook het bedrag van de vordering, de geboekte waardevermindering en de verantwoording ervan aangeven.

Tot slot meldt de circulaire dat de administratie enige soepelheid mag toepassen bij de beoordeling van de inningsmoeilijkheden bij de vennootschap-schuldenares waarvan de omzet aanzienlijk is afgenomen door de beperkende maatregelen die werden opgelegd door de federale regering.

7 Steunmaatregelen NBB, Banken en Federale Regering

<https://www.nbb.be/nl/artikels/garantieregeling-voor-particulieren-en-bedrijven-getroffen-door-coronacrisis>

<https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/economie/betalingsuitstel-tot-30-september-voor-bedrijfs-en-woonkredieten/10216071.html> De federale regering, de Nationale Bank van België en de financiële sector hebben hun handen in elkaar geslagen om de bedrijven, de zelfstandigen en de gezinnen financiële steun te geven in deze moeilijke tijden. Deze steun bevat twee luiken, een uitstel van betaling en een garantieregeling voor nieuwe kredieten.

7.1 Uitstel van Betaling

Niet-financiële grote bedrijven maar tevens kleine en middelgrote ondernemingen en zelfstandigen kunnen op aanvraag aan hun financiële instelling zonder kosten betalingsuitstel van zowel interesten als kapitaalsaflossingen bekomen tot 30 september 2020 als ze:

- (i) levensvatbaar zijn, dat wil zeggen als ze op 1 februari 2020 geen betalingsachterstand hadden of op 29 februari 2020 een betalingsachterstand hadden van minder dan 30 dagen; en
- (ii) betalingsproblemen hebben als gevolg van de coronacrisis.

Particulieren kunnen aan hun financiële instelling hetzelfde betalingsuitstel bekomen tot 30 september 2020 van hun maandelijkse aflossingen en dit zonder kosten op voorwaarde dat hun betalingsproblemen een gevolg zijn van het coronavirus en dus niet reeds voordien bestonden. Voor particulieren heeft dit betrekking op hun hypothecaire leningen. De particulieren moeten dus aantonen dat ze effectief betalingsproblemen hebben door het coronavirus. Het geldt dus niet voor iedereen.

Het uitstel is niet automatisch, het moet aangevraagd worden bij de betreffende bank.

7.2 **Garantieregeling nieuwe kredieten**

Voor niet-financiële grote bedrijven maar tevens kleine en middelgrote ondernemingen en zelfstandigen is er een garantieregeling ten voordele van de banken voor nieuwe kredieten met een looptijd van 12 maanden die tussen nu en 30 september 2020 worden verstrekt. De federale regering heeft zo steun willen verstrekken aan de banken via een financiële "bazooka" om de kredietverlening aan de bedrijven en de zelfstandigen te vrijwaren. Het moet gaan om **nieuwe** kredieten en kredietlijnen en niet om herfinancieringen. Het gaat om een totaal waarborg bedrag van 50 miljard EUR.

Het moet weerom gaan over levensvatbare bedrijven die dus op 1 februari 2020 geen betalingsachterstand hadden of op 29 februari 2020 een betalingsachterstand hadden van minder dan 30 dagen. De maximuminterest voor de nieuwe kredieten bedraagt 1,25 procent (exclusief 'fee'). Die 'fee' (extra kosten) mag 25 basispunten bedragen voor kredieten aan kleine en middel grote ondernemingen (KMO's) en 50 basispunten voor grote ondernemingen. Per bedrijf worden kredieten tot een maximumbedrag van 50 miljoen gewaarborgd. Voor hogere bedragen is goedkeuring door de overheid nodig.

De financiële instellingen die deze leningen verstrekken, genieten van een garantieregeling door de federale regering. De federale regering zal tussenkomen voor mogelijke verliezen die de banken lijden op deze kredieten boven de 3 procent. De verliezen tussen 3 en 5 procent worden voor de ene helft gedragen door de financiële instellingen en voor de andere helft door de federale regering. De verliezen boven 5 procent worden voor 80 procent door de federale regering gedragen.

Deze garantieregeling zal nog verder gedetailleerd worden in een koninklijk besluit.

8 **Hoe je beschermen als schuldeiser?**

Hoe kan u zich als koper of leverancier zoveel als mogelijk beschermen tegen een faillissement van uw contractpartij? We sommen enkele mogelijkheden op:

8.1 **Eigendomsvoorbehoud**

8.1.1 Begrip

Voor zover u verkoper of leverancier bent van roerende goederen, is het aangewezen dat u een eigendomsvoorbehoud overeenkomt, meer bepaald een clause die voorziet dat u eigenaar blijft tot u volledige betaling hebt ontvangen. Het eigendomsvoorbehoud voorziet de mogelijkheid om de roerende goederen terug te vorderen, wanneer de koper in gebreke blijft de koopprijs te betalen (artikel 69 Pandwet).

8.1.2 Overeenkomst nodig

Dit eigendomsvoorbehoud is slechts geldig voor zover dit schriftelijk is opgesteld, uiterlijk op het ogenblik van de levering van de goederen. Dit kan middels een overeenkomst opgesteld

voorafgaand aan de samenwerking, alsook in uw algemene voorwaarden die u hanteert. Ten aanzien van ondernemingen zijn deze algemene voorwaarden van toepassing voor zover ze bij de aanvang van de handelsrelatie of transactie werden meegedeeld en aanvaard. Deze aanvaarding kan stilzwijgend gebeuren.

8.1.3 Geen andere registratie vereist maar wel wenselijk

Dit eigendomsvoorbehoud vereist geen andere geldigheidsvereisten of registratieverplichting, **behalve** voor die goederen waar er een risico bestaat dat zij onroerend door bestemming worden. Echter kan een registratie in het pandregister wel een bijkomende bescherming bieden. Dit is in principe niet verplicht, doch elke professionele koper is verplicht het pandregister te controleren. Indien de professionele koper ondanks de registratie overgaat tot de aankoop van goederen van uw contractpartij buiten de '*normale bedrijfsactiviteit*' van uw contractpartij, kan er worden ingeroepen dat deze koper niet te goeder trouw is en uw eigendomsvoorbehoud doorwerkt. Let wel, aan deze registratie zijn beperkte kosten verbonden.

8.1.4 Gevolg

Voor zover uw contractpartij in gebreke blijft om de koopprijs te betalen, kan u de goederen terugvragen, zonder dat hiervoor een tussenkomst van de rechtbank noodzakelijk is.

Daarnaast blijft uw eigendomsvoorbehoud ook gelden in geval van samenloop, zoals bij faillissement of vereffening van een onderneming. Aan de hand van dit eigendomsvoorbehoud kan u uw goederen terugvragen van de curator.

Voor zover de goederen onderdeel uitmaken van een voorraad en reeds werd doorverkocht voorafgaand aan het faillissement gaat uw eigendomsvoorbehoud over op de gelden die hiervoor in de plaats zijn gekomen.

U verkrijgt aldus een bevoorrechte positie in het kader van het faillissement.

8.2 Pandrecht

8.2.1 Begrip

Voor zover u geen eigendomsvoorbehoud kan laten gelden, kan u als schuldeiser een pandovereenkomst opstellen met uw schuldenaar. Een pand is een zakelijk zekerheidsrecht waarbij u kan overeenkomen dat welbepaalde goederen van de schuldenaar met een pand worden bezwaard ter waarborging van uw schuldvordering. Sedert de Wet van 11 juli 2013 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de zakelijke zekerheden op roerende goederen betreft (in werking getreden op 01.01.2018), werd deze wetgeving in belangrijke mate versoepeld.

8.2.2 Overeenkomst nodig

Dit pandrecht kan worden overeengekomen aan de hand van een overeenkomst tussen pandhouder en pandgever waarin duidelijk wordt omschreven welke goederen met het pand worden bezwaard en welke schuldvordering dit pand waarborgt. Bijkomend dient het maximale bedrag dat gewaarborgd is te worden vermeld.

De goederen waarop dit pand kan worden gelegd zijn bijzonder ruim, dit kan onder meer op lichamelijke, als onlichamelijke goederen, alsook op een handelszaak of zelfs een geheel aan goederen voor zover deze 'bepaalbaar' zijn. Het voordeel is dat er geen buitenbezitstelling meer nodig is van de goederen waarop het pand rust. De pandgever mag dus gewoon over de goederen beschikken, deze verkopen of zelfs verwerken voor zover dit kadert binnen de normale uitoefening van zijn bedrijfsactiviteiten. Het pandrecht blijft aldus behouden op de goederen, of de goederen of gelden die in de plaats zijn gekomen.

8.2.3 Registratie vereist

Dit pandrecht dient te worden geregistreerd in het pandregister. Deze registratie sluit uit dat een professionele koper zich als 'verkrijger te goeder trouw' kan beschouwen. Elke professionele koper is verplicht dit register te raadplegen indien hij wilt vermijden dat een eventuele aankoop hem niet tegenwerpelijk wordt verklaard. Voor zover aldus de pandgever de bezwaarde goederen verkoopt aan een professioneel, doch deze verkoop niet kadert in zijn normale bedrijfsactiviteit, is deze verkoop niet tegenwerpelijk aan de pandhouder. Hij kan de goederen in dat geval terugvorderen bij deze derde-koper.

8.2.4 Gevolg

Voor zover de pandgever in gebreke blijft om de schuld te betalen, kan de pandhouder overgaan tot uitwinning van de met pand bezwaarde goederen. De pandhouder dient vervolgens per aangetekend schrijven de pandgever in kennis te stellen van het (i) het bedrag van de gewaarborgde schuldvordering, (ii) de omschrijving van de bezwaarde goederen, (iii) de voorgenomen wijze van uitwinning en (iv) het recht van de pandgever om de goederen te bevrijden door de betaling van de gewaarborgde schuldvordering. Deze kennisgeving dient tenminste 10 dagen voor de effectieve uitwinning te gebeuren en vereist geen voorafgaande goedkeuring van de rechtbank.

Bij gebreke aan vrijwillige regeling, kan er een onderhandse dan wel openbare verkoop worden georganiseerd, al dan niet met tussenkomst van een gerechtsdeurwaarder. De rechterlijke controle gebeurt pas achteraf. De pandhouder, pandgever of andere belanghebbende derde kan zich immers op elk ogenblik tot de rechter wenden indien er een geschil rijst met betrekking tot deze uitwinning.

Voor zover uw contractpartij in falings gaat, bent u als pandhouder een bevoorrechte schuldeiser die bij voorrang zal worden uitbetaald uit de opbrengst van de bezwaarde goederen.

8.2.5 Pand met buitenbezitstelling?

Het gewone vuistpand, met buitenbezitstelling, blijft ook nog steeds geldig. In dat geval is er geen verplichting tot registratie. Als pandhouder draagt u in dat geval wel de verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor de bezwaarde goederen. Bovendien hebt u de verplichting om deze goederen gescheiden te houden van soortgelijke goederen zodat er geen vermenging ontstaat.

8.3 Voorrecht onbetaalde verkoper

Indien u geen eigendomsvoorbehoud, noch een pandovereenkomst bent overeengekomen maar uw contractpartij gaat in falings, resten u nog enkele beperkte mogelijkheden.

U kan zich in dat geval beroepen op het voorrecht van de 'onbetaalde verkoper' van roerende goederen (art. 20,5 Hypotheekwet). U moet enkel kunnen bewijzen dat er een verkoop en levering van de goederen heeft plaatsgevonden. Sedert de wet van 14 januari 2013 (in werking op 1 september 2013), geldt er geen verplichting meer tot neerlegging van uw facturen ter griffie van de ondernemingsrechtbank.

Het artikel 20,5 Hypotheekwet voorziet eveneens een mogelijkheid tot terugvordering van de goederen, doch enkel voor zover de verkoop zonder tijdsbepaling is gedaan. Om een doorverkoop te verhinderen, moet de koper de terugvordering binnen de 8 dagen na levering

doen en moeten de goederen zich nog in dezelfde staat bevinden als ten tijde van de levering. Indien de goederen al verwerkt zijn, is dit voorrecht enkel van toepassing indien de verkochte goederen nog geïdentificeerd kunnen worden.

Los van deze mogelijkheden, is het alleszins aangewezen dat u zoveel mogelijk probeert om met voorafbetalingen te werken of met contante betaling bij levering.

Voor zover het vooralsnog tot een faillissement komt, is het in elk van de voorgaande gevallen van belang dat u bij faillissement van uw contractpartij een aangifte van schuldvordering indient via www.regsol.be en daarbij melding maakt van uw voorrecht. Deze aangifte moet binnen het jaar na de opening van het faillissement gebeuren, op straffe van verjaring. Indien er vooralsnog geen mogelijkheid is tot recuperatie van uw vordering, kan u aan de curator steeds een fiscaal attest vragen aan de hand waarvan u de BTW kan recupereren.

9 Hoe je beschermen als schuldenaar?

Wat kan u als onderneming doen om de continuïteit van de onderneming te verzekeren/beschermen?

9.1 Procedure van gerechtelijke reorganisatie

U kan de ondernemingsrechtbank verzoeken om de toekenning van een procedure gerechtelijke reorganisatie (PGR-procedure, vroeger WCO- procedure genoemd). Net zoals dat was onder de vroegere WCO-wetgeving, kan u een PGR-procedure aanvragen met het oog op het bekomen van een minnelijk akkoord, een collectief akkoord of met het oog op de overdracht van een geheel of gedeelte van de activiteiten van de onderneming. Het verzoekschrift tot opening van een PGR-procedure dient te worden gemotiveerd, meer bepaald dient u toe te lichten dat de continuïteit van uw onderneming onmiddellijk of op termijn bedreigd is. Deze nieuwbrief zal zich niet in detail toespitsen op de verschillende modaliteiten van elk van deze procedures, doch enkel op een aantal concrete mogelijkheden die van nut kunnen zijn rekening houdend met huidige maatschappelijke situatie.

Deze procedure biedt immers een aantal mogelijkheden die u kan helpen om de sluitingsperiode te overbruggen, ongeacht of u zich voorafgaand aan deze procedure in een positieve, dan wel negatieve liquiditeitssituatie bevond.

9.1.1 Schorsing contractuele verbintenissen

Voor zover uw onderneming zich in een goede liquiditeitssituatie bevond voor deze periode van sluiting, doch u de verplichte sluitingsperiode met zo weinig kleerscheuren wenst te overbruggen, kan u tijdelijk de bescherming vragen van de PGR-procedure. Meer bepaald, kan u beroep doen op deze procedure met de bedoeling om welbepaalde verbintenissen op te schorten. Zo kan u vanaf de opening van deze PGR-procedure eenzijdig beslissen om de uitvoering van welbepaalde contractuele verplichtingen op te schorten voor de duur van de opschorting (die door de rechtbank wordt toegekend). Hiervoor dient u wel een mededeling te doen aan uw medecontractant waarbij u uitdrukkelijk motiveert dat deze schorsing noodzakelijk is voor de reorganisatie van uw onderneming.

Indien de contractpartij schade lijdt ingevolge deze tijdelijke schorsing, zal zijn schuldvordering voor de schade worden opgenomen in de opschorting. Bovendien kan uw medecontractant beslissen om ook zijn eigen verbintenissen op te schorten. Hij kan evenwel geen einde maken

aan de overeenkomst louter en alleen op grond van de eenzijdige opschorting van de uitvoering hiervan door de schuldenaar. Hij kan dit vanzelfsprekend wel indien u als schuldenaar zich voorafgaand aan de PGR-procedure schuldig hebt gemaakt aan een concrete wanprestatie.

Let wel, dit recht om verbintenissen op te schorten, geldt niet voor arbeidsovereenkomsten.

Deze procedure leidt er evenwel vaak toe dat u verplicht wordt om alle nieuwe bestellingen of verplichtingen vooraf of contant bij levering te betalen.

9.1.2 Schorsing uitvoeringsmaatregelen

Voor zover uw onderneming zich reeds voor deze verplichting tot sluiting in een precaire financiële situatie bevond, kan de aanvraag van de PGR-procedure een meerwaarde zijn daar hierdoor alle uitvoeringsmaatregelen worden opgeschort. U mag gedurende de PGR-procedure echter geen nieuwe schulden maken.

Indien er evenwel reeds een openbare verkoop staat gepland die valt binnen de 2 maanden na de neerlegging van het verzoekschrift tot opening van de PGR-procedure, wordt deze verkoop niet automatisch geschorst. Hiervoor moet een apart verzoek worden ingediend bij de ondernemingsrechtbank, waarbij wordt gemotiveerd waarom deze schorsing noodzakelijk is voor de reorganisatie of continuïteit van de onderneming.

Daarnaast behouden ook alle beslagmaatregelen hun bewarende werking. U kan de ondernemingsrechtbank evenwel verzoeken om de opheffing hiervan te bevelen voor zover dit noodzakelijk is voor de continuïteit van de onderneming.

9.2 Faillissement

Indien deze verplichte sluitingsperiode helaas de spreekwoordelijke druppel is die de emmer van de onderneming heeft doen overlopen, kan u het faillissement aanvragen.

Sedert de Wet van 11 augustus 2017, in werking getreden op 1 mei 2018, werd het ondernemersbegrip in belangrijke mate werd verruimd. Conform artikel I.1, 1 ° WER worden volgende organisaties als ondernemingen omschreven:

- (a) ledere natuurlijke persoon die zelfstandig een beroepsactiviteit uitoefent;
- (b) ledere rechtspersoon;
- (c) ledere andere organisatie zonder rechtspersoonlijkheid;

De aanvraag van het faillissement hoeft niet meer te gebeuren ter griffie van de ondernemingsrechtbank. De onderneming kan dit (zelf of via een gemandateerde) kosteloos aanvragen via de website www.regsol.be.

Globaal gezien wordt het dossier behandeld op de eerstvolgende zitting van de faillissementskamer van de ondernemingsrechtbank die plaatsvindt in het gerechtelijk arrondissement waar de zetel van de onderneming gevestigd is. De onderneming moet niet meer aanwezig zijn op deze zitting, behoudens in geval van uitdrukkelijk voorafgaand verzoek hiertoe van de rechtbank.

Voor zover u als natuurlijke persoon een faillissement aanvraagt, is het aangewezen dat u bij de aanvraag van het faillissement – uiterlijk binnen de 3 maanden hierna – een verzoekschrift

indient tot kwijtschelding van alle restschulden. Concreet betekent dit dat de curator eerst alle activa van de gefailleerde ten gelde maakt. Voor zover er nog restschulden overblijven na de aanwending van de opbrengst van de verkoop van deze activa, worden deze kwijtgescholden. Deze kwijtschelding wordt automatisch toegekend, behalve indien de gefailleerde kennelijk grove fouten heeft begaan die hebben bijgedragen tot het faillissement.

Let wel, vanaf het ogenblik dat aan de faillissementsvoorwaarden is voldaan, bent u als onderneming verplicht om uw faillissement binnen de maand aan te vragen. De faillissementsvoorwaarden zijn: staking van betaling en geschokt krediet. Voor zover het faillissement laattijdig wordt aangevraagd, kan dit aanleiding geven tot een persoonlijke aansprakelijkheid van de bestuurder.

10 Uitvoering van overheidsopdrachten

1.

Voor alle federale overheidsopdrachten waarvan wordt aangetoond dat de vertraging of niet-uitvoering te wijten is aan het coronavirus zal de federale staat geen boetes of sancties opleggen aan dienstverleners, bedrijven of zelfstandigen.

Deze maatregel geldt ten overstaan van alle aannemers, dienstverleners en leveranciers.

De steunmaatregel behelst dat er geen boetes of sancties worden opgelegd, indien zou worden aangetoond dat de vertraging of niet-uitvoering te wijten is aan het coronavirus.

2.

Voor alle overheidsopdrachten vallende onder de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten (AUR) geldt ongetwijfeld dat de huidige coronacrisis kan worden aangemerkt als onvoorzienbare omstandigheid cfr. artikel 38/9 AUR 2017 (het voormalige artikel 56 AUR 2013). Het gaat om aanneming van werk, diensten of leveringen.

De huidige coronacrisis zal aanleiding geven voor toepassing van voormelde artikels. Zowel bij de beoordeling als bij de indiening van verzoeken dient rekening gehouden met volgende elementen:

1 Vervulling van de grondvoorwaarden :

Ingevolge de huidige coronacrisis zal de opdrachtnemer in concreto, dus per opdracht, kunnen aantonen dat het contractueel evenwicht van de opdracht wordt ontworpen in zijn nadeel. De coronacrisis is niet toerekenbaar aan de aanbesteder.

2 Remedies

a) Verlenging van de uitvoeringstermijn

De opdrachtnemer kan steeds, indien voormelde voorwaarden vervuld zijn, een verlenging van de uitvoeringstermijn vragen.

b) In geval van een zeer belangrijk nadeel , herziening van de opdracht:

- Verlenging van de uitvoeringstermijnen
- Andere uitvoeringsmodaliteiten
- Vergoeding, in de vorm van een compenserende schadeloosstelling
- Verbreking van de opdracht

Ingevolge artikel 38/9 AUR is het zeer belangrijk nadeel aangetoond, wanneer dit tenminste **2,5%** van het initiële opdrachtbedrag bedraagt. Het is, wanneer de opdracht geplaatst wordt op grond van prijs alleen of op basis van het prijscriterium van tenminste 50%, **in ieder geval** bereikt vanaf volgend drempelwaarden:

- (i) Opdrachten voor werken en opdrachten voor diensten opgenomen als bijlage 1 bij het KB 22.06.2017.

€ 175.000,00 voor opdrachten waarvan het opdrachtbedrag ligt tussen € 7.500.000 en € 15.000.000

€ 225.000,00 voor opdrachten waarvan het opdrachtbedrag ligt tussen €15.000.000 en lager of gelijk aan €30.000.000

€ 300.000,00 wanneer de initiële opdracht hoger is dan 30.000.000

- (ii) Opdrachten voor leveringen en diensten, niet opgenomen in bijlage 1 :

Minimaal 15% van het initiële opdrachtbedrag

3 Formele voorwaarden om het verzoek te beoordelen of in te dienen :

Volgende termijnen dienen telkens in acht genomen:

- 1) Feitenmelding : schriftelijk binnen de 30 dagen; de feiten of omstandigheden melden nadat deze zich hebben voorgedaan of na de datum waarop de opdrachtnemer of de aanbesteder ze had moeten kennen (artikel 38/14 AUR)
- 2) Bovendien op straffe van verval binnen dezelfde 30 dagen bondig de invloed van de ingeroepen feiten of omstandigheden aan de aanbesteder melden op het verloop en de kostprijs van de opdracht (artikel 38/ 15)
- 3) In toepassing van artikel 38/16 AUR dient de opdrachtnemer op straffe van verval de becijferde rechtvaardiging van zijn verzoek op schriftelijke wijze overgemaakt
 - a) Vóór het verstrijken van de contractuele termijnen om de termijnverlenging of de verbreking van de opdracht te verkrijgen.
 - b) 90 dagen volgend op de datum van de kennisgeving aan de opdrachtgever van het proces-verbaal van de voorlopige oplevering om andere uitvoeringsmodaliteiten c.q. compenserende vergoeding voor de opgelopen schade in geval van zeer belangrijk nadeel te bekomen.
 - c) Wanneer deze onvoorzienbare omstandigheden zich hebben voorgedaan tijdens de waarborgperiode, indiening van een verzoek om een herziening anders dan de verbreking of de verlenging van de uitvoeringstermijnen of een schadevergoeding te verkrijgen, uiterlijk 90 dagen na het verstrijken van de waarborgperiode.

11 Vliegtuigreizen- vluchten van/naar Europa of met een Europese luchtvaartmaatschappij

11.1 **Ik heb een vliegtuigreis geboekt met een touroperator in het kader van een pakketreis en wil deze annuleren. Krijg ik sowieso mijn geld terug?**

Nee, een touroperator zal omwille van COVID-19 mogen weigeren u de reis in zijn geheel terug te betalen voor de komende 3 maanden. Dat wil echter niet zeggen dat u met lege handen komt te staan. De touroperator zal namelijk wél een voucher moeten afleveren waarmee u een andere pakketreis of reisdienst bij deze touroperator kan aankopen. Deze voucher moet uiteraard een gelijke geldelijke waarde hebben als uw huidige geboekte reis. Bovendien moet deze voucher voor minstens een jaar geldig zijn. U kan deze voucher niet weigeren.

Vouchers die uitgegeven worden omwille van de coronacrisis vallen sinds kort onder de garantieregeling voor de reissector – Dit wilt zeggen dat zij gedekt worden door een insolventieverzekering. Moest uw touroperator failliet gaan bent u alsnog gedekt door diens verzekering.

Het begrip "pakketreis" is juridisch gedefinieerd. Er is sprake van een pakketreis wanneer de reisovereenkomst slaat op een combinatie van vervoer en logies, of van een van die elementen met andere reisdiensten (bv. het huren van een auto ter plaatse).

11.2 **Mijn touroperator/reisorganisator annuleert mijn reis – krijg ik mijn geld terug?**

Nee, hetzelfde antwoord geldt als hierboven – een touroperator zal omwille van COVID-19 mogen weigeren u de reis in zijn geheel terug te betalen voor de komende 3 maanden. De touroperator zal ook in dit geval een voucher moeten afleveren waarmee u een andere pakketreis of reisdienst bij deze touroperator kan aankopen. Deze voucher moet uiteraard een gelijke geldelijke waarde hebben als uw huidige geboekte reis. Bovendien moet deze voucher voor minstens een jaar geldig zijn. Deze voucher kan niet geweigerd worden.

11.3 **Mijn vliegtuigreis werd geannuleerd door de vliegtuigmaatschappij, maar ik heb mijn vliegtuigticket 'los' geboekt – niet in het kader van een pakketreis – krijg ik mijn geld terug en een eventuele bijkomende compensatie?**

U heeft recht op de terugbetaling van uw ticket of een ticket voor een andere vlucht. Echter als uw ticket wordt geannuleerd omwille van een buitengewone omstandigheid die ondanks het treffen van alle redelijke maatregelen niet voorkomen konden worden - zoals de maatregelen tegen COVID-19 of gevolgen van die maatregelen - zal u daarbovenop geen bijkomende compensatie kunnen eisen.

11.4 **Ik wil mijn vliegtuigreis annuleren en ik heb mij vliegtuigticket 'los' geboekt – dus niet in het kader van een pakketreis – Krijg ik mijn geld terug?**

Uw vlucht die plaatsvindt in de nabije toekomst zal waarschijnlijk nog geannuleerd worden, of al geannuleerd zijn door de vliegtuigmaatschappij. Veel vliegtuigmaatschappijen bieden dan ook bijzondere omboekingsvoorwaarden zodat u op een voordelige manier uw reis kan omboeken, al dan niet met korting. Ook worden er soms speciale omboekingsvoorwaarden aangeboden aan passagiers die omwille van een essentiële beroepsactiviteit hun vlucht wensen te annuleren. Indien u niet van de omboekingsmogelijkheden gebruik maakt loopt u het risico het bedrag van uw ticketprijs kwijt te zijn tenzij u een ticket geboekt hebt dat uitdrukkelijk gratis annulatie toestaat.

11.5 **Ik zit vast in het buitenland omdat mijn geplande vlucht geannuleerd werd – kan ik mijn extra gemaakte verblijfskosten verhalen op mijn reisorganisator of vliegtuigmaatschappij?**

De vliegtuigmaatschappij heeft allereerst de plicht u te informeren, en zal u ook in de mate van het mogelijk moeten op de hoogte houden over het eerstvolgende moment dat u weer huiswaarts kan keren. Tot die tijd is zij verplicht zorg en bijstand te verlenen.

De mate van adequate zorg zal altijd geval per geval moeten worden beoordeeld, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van de passagiers in de gegeven omstandigheden en met het evenredigheidsbeginsel. Niettemin eindigt normalerwijze de zorg en bijstand van de luchtvaartmaatschappij wanneer u heeft geopteerd voor de terugbetaling van uw vlucht of u voor een alternatieve vlucht gekozen heeft op een (veel) latere datum.

Daarentegen, indien u gestrand bent in het kader van een pakketreis, zal U de kosten voor ten hoogste drie bijkomende overnachtingen op uw reisorganisator kunnen verhalen tenzij U valt onder een speciale categorie van personen (U bent bijvoorbeeld zwanger).

11.6 **Mijn werknemer zit vast door een erge vertraging van zijn vlucht. Waar heb ik als werkgever recht op?**

In de *Air Baltic* zaak werd bevestigd dat u als werkgever schadevergoeding kunt claimen van de luchtvaartmaatschappij. Dit niet op grond van een Europese verordening maar op basis van het Verdrag van Montreal. De mogelijke schadevergoeding is hier geplafonneerd tot iets onder de EUR 6.000.

Hier is geen sprake van een forfaitaire compensatie zoals bij de Europese verordening wel het geval is. U zal dan ook de schade - zoals kosten voor verblijf, eten en drinken etc. moeten bewijzen en dit hierop terugvorderen. Niet enkel deze kosten maar ook de kosten voor het extra loon zullen kunnen vallen onder de schade. Echter kan ook hier de luchtvaartmaatschappij proberen aantonen dat de vertraging of annulering te wijten was aan overmacht – hetgeen in het geval van de COVID-19 maatregelen wellicht het geval zal zijn.

11.7 **Mag ik mijn werknemer voor zaken al dan niet naar het buitenland sturen?**

Niet essentiële reizen vanuit België zijn in principe verboden tot en met 5 april 2020, dus het mag enkel indien deze reis essentieel is. Wat wordt verstaan onder “essentieel” is echter voor interpretatie vatbaar.

De FOD WASO stelt een certificaat ter beschikking dat de noodzaak aantoont om de grens over te steken voor het werk ([Attest](#)). Dit certificaat moet slechts eenmalig ingevuld worden en blijft geldig gedurende de crisisperiode.

11.8 **Mijn vlucht werd niet geannuleerd, maar mij werd de toegang tot het vliegtuig geweigerd omdat ik ziekteverschijnselen vertoon. Waar heb ik recht op?**

Dit is nog onduidelijk. Onder de verordening die passagiersrechten beschermt, is een zogenaamde instapweigering gerechtvaardigd als zij gebaseerd is op redelijke gronden zoals redenen die te maken hebben met gezondheid of veiligheid. Een mogelijke besmetting met COVID-19 valt hier waarschijnlijk onder. De kans bestaat dus dat u eventuele extra kosten voor omboeking en verblijf volledig zelf zal moeten dragen.

11.9 **Kan ik een forfaitaire compensatie vragen aan de vliegtuigmaatschappij omdat mijn vlucht niet doorging zoals neergeschreven in verordening 261/2004?**

Als uw vlucht niet doorging omwille van maatregelen tegen het coronavirus of van de gevolgen van die maatregelen zal u geen recht hebben op een bijkomende compensatie. De Europese Commissie heeft dit bevestigd in expliciete richtsnoeren omtrent COVID-19. Onder buitengewone omstandigheden wordt in dit geval verstaan:

- wanneer de overheid hetzij bepaalde vluchten ronduit verbiedt, hetzij het verkeer van personen verbiedt op een wijze die de facto de uitvoering van de betrokken vlucht uitsluit ;
- wanneer de annulering van de vlucht plaatsvindt in omstandigheden waarin het desbetreffende personenverkeer niet volledig verboden is, maar beperkt is tot personen die profiteren van afwijkingen (bijvoorbeeld onderdanen of ingezetenen van de betrokken staat) ;
- Wanneer er geen of dermate weinig personen een vlucht nog nemen dat moest deze vlucht (quasi) leeg zou blijven ;
- Wanneer het risico voor de bemanning van het vliegtuig te groot is.

De vliegtuigmaatschappij zal u nog steeds zorg en bijstand moeten verstrekken indien van toepassing.

11.10 **Komt mijn annulatieverzekering tussen als mijn vliegtuigreis geannuleerd wordt?**

Dat hangt er vanaf. Naargelang de bewoordingen zal uw verzekering de kosten al dan niet terugbetalen. Echter zullen de meeste verzekeringen niet de risico's van een epidemie dekken en zal u dus geen gebruik kunnen maken van uw annulatieverzekering voor de kosten. Het wordt aangeraden dan ook zo snel mogelijk uw verzekeringsmaatschappij te contacteren.

Zie tevens voor pakketreizen: <https://economie.fgov.be/nl/themas/ondernemingen/coronavirus/coronavirus-informatie-voor-0>

12 Mededingingsrecht

12.1 **Staatssteun**

12.1.1 Wat is staatssteun?

Staatssteun betekent directe of indirecte economische of financiële steun van nationale overheden aan specifieke ondernemingen of sectoren.

Staatssteun wordt beheerst door het Europees mededingingsrecht omdat het nationaal toekennen van voordelen aan bepaalde ondernemingen en/of bepaalde sectoren, een grote impact kan hebben op de normale concurrentie. *Bv. Wanneer de Belgische overheid 5 miljoen EUR pompt in de sector van elektrische wagens omdat zij uit milieu-overwegingen vindt dat die sector sneller moet avanceren, dan beïnvloedt dat de concurrentiepositie van bepaalde merken, van bepaalde automodellen, in het nadeel van andere merken en ondernemingen. Tevens kan het de concurrentie op de Europese markt verstoren, en Belgische ondernemingen serieus bevoordelen, als andere landen géén dergelijke initiatieven nemen.*

Europees werden spelregels uitgewerkt voor de wijze waarop overheden dit soort selectieve steun mogen verlenen. De basisprincipes zijn te vinden in artikel 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van Europese Unie, De Europese Commissie heeft een determinerende rol inzake de naleving van de regels rond staatssteun.

12.1.2 Wanneer komt men normaal in aanmerking voor staatssteun?

Enkel in uitzonderlijke omstandigheden en mits naleving van strenge formele vereisten kan een lidstaat, in normale omstandigheden, staatssteun van meer dan 200.000 € toekennen. Denk bv. aan de ondersteuning voor economische ontwikkeling in gebieden waar de levenskwaliteit abnormaal laag is.

Voor kleinere vormen van overheidssteun (t.e.m. 200.000 €) geldt een soepeler regime, de *zgn. de minimis – regeling*.

Bepaalde steunmaatregelen van het Agentschap Innoveren & Ondernemen vallen bijvoorbeeld onder de de-minimisverordening: Hinderpremie en sluitingspremie, Rentetoelage voor kmo's en inkomenscompensatievergoeding bij hinder openbare werken, Kmo-groeisubsidie, Kmo-portefeuille, Ecologisch en veilig transport (Departement MOW i.s.m. VLAIO) en Projectoproep Extended Reality (XR).

Een onderneming mag in de voorbije drie jaar (huidig lopende jaar en twee voorgaande belastingsjaren) niet meer dan € 200.000 de-minimissteun hebben ontvangen. Voor de transportsector werd deze drempel verlaagd tot € 100.000.

12.1.3 Kom ik in aanmerking voor staatssteun wanneer ik als onderneming getroffen ben door corona?

De coronacrisis noopt de Europese Commissie tot een flexibelere houding inzake staatssteun. De Europese Commissie heeft dan ook een *zgn. 'Temporary Framework'* uitgewerkt om de economie te kunnen ondersteunen in de context van de COVID-19 uitbraak.

In dit Framework worden vijf types van hulp voorzien :

- (i) Lidstaten kunnen structuren uitwerken waarbij zij tot €800,000 toekennen om te verhelpen aan een liquiditeitsprobleem van ondernemingen (denk aan belastingsvoordelen of voorafbetalingen van tegoeden of directe toekenning)
- (ii) De overheid kan garant staan voor leningen die ondernemingen nemen bij banken. Zo zullen noodlijdende ondernemingen alsnog leningen kunnen aangaan.
- (iii) De overheid kan zélft leningen toekennen met aantrekkelijke intrestvoeten aan ondernemingen. Zo kan er worden voorzien in onmiddellijk werkkapitaal voor de ondernemingen.
- (iv) Lidstaten die de leencapaciteit van banken willen gebruiken als rechtstreekse ondersteuning van bedrijven, in het bijzonder voor KMO's, worden ondersteund en begeleid. (dit voordeel wordt beschouwd als staatssteun t.a.v. de onderneming, niet t.a.v. de bank)
- (v) De lidstaten kunnen korte termijn export kredietverzekeringen verstrekken, waar nodig; zo wordt vermeden dat sommige landen worden omzeild, als niet-verhandelbare risico's.

Hoe zich dat voorlopig voor Vlaanderen vertaalt in concrete steunmaatregelen vindt u op <https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/moeilijkhedencoronavirus/specifieke-maatregelen-mbt-het-coronavirus/coronavirus>

12.1.4 Hoe vraag ik concreet staatssteun aan?

In deze tijden voorziet de overheid al in diverse hulpmaatregelen (staatssteun) in diverse sectoren : <https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/moeilijkhedencoronavirus/specifieke-maatregelen-mbt-het-coronavirus/coronavirus>

Te verwachten valt dat dit pakket nog zal worden uitgebreid, in de komende weken en maanden. Alsmar meer ondernemingen en sectoren zullen (economisch) geraakt worden door het coronavirus.

Het is niet aan de orde dat je als KMO, naast deze maatregelen, nog bij de overheid gaat aankloppen voor extra, individuele overheidssteun 'wegens corona'. Dat is niet de manier waarop het werkt.

Gelet op de complexe regelgeving, laat u zich best bijstaan om te zien welke bijkomende stappen er eventueel nog kunnen worden genomen in het bekomen van alle bestaande overheidssteun. Dit kan bijvoorbeeld worden geverifieerd a.d.h.v. reeds bestaande sectorregels inzake overheidssteun, maar ook in het kader van reeds bestaande guidelines voor het redden en herstructureren van ondernemingen in moeilijkheden.

Als Vlaamse onderneming vindt u hierover de relevante info op: <https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/subsidi databank>

Voor Brussel kan u terecht op de website <https://1819.brussels/nl/infotheek/subsidies-voor-ondernemers>

12.1.5 Hoe vecht ik toegekende staatssteun toegekend aan een concurrent aan?

Stel dat mijn rechtstreekse concurrenten genieten van royale staatssteunmaatregelen, terwijl ikzelf niet diezelfde voordelen geniet, en dus dreig te belanden in een dramatische concurrentiepositie.

Bepaalde types van staatssteun zijn zeker aan te vechten, hetzij op formele gronden (*onwettelijke* staatssteun), hetzij op inhoudelijke gronden (*onverenigbare* staatssteun).

Zo zijn nationale rechtbanken bevoegd om kennis te nemen van vorderingen m.b.t. de *onwettelijkheid* van bepaalde staatssteun.

De materie is heel complex en moet zeker in overleg met een mededingingsspecialist worden geanalyseerd, maar onwettelijke of onverenigbare vormen van staatssteun kunnen met succes worden aangevochten. In dat geval moet de staatssteun worden terugbetaald door de begunstigde aan de staat, in een zgn. 'recovery' procedure.

12.2 Misbruik van machtspositie en oneerlijke handelspraktijken

12.2.1 Wanneer kan ik als onderneming worden aangeklaagd wegens het vragen van excessieve prijzen voor bijvoorbeeld mondkmaskers, handgels of kan ik hiervoor een andere onderneming aanklagen?

Op basis van het mededingingsrecht kan men hier enkel tegen optreden indien de onderneming die de excessieve prijs vraagt een machtspositie heeft. Vanaf het moment dat deze onderneming een marktaandeel heeft van 40-50% op de relevante markt, vormt dit een indicatie van een machtspositie.

Eens de machtspositie vaststaat, dient te worden aangetoond dat deze onderneming een prijs aanrekenen die niet in verhouding staat tot de economische waarde van het product. Om na te gaan of deze voorwaarde is voldaan dienen specialisten te worden geraadpleegd.

Het verbod om als dominante onderneming excessieve prijzen aan te rekenen blijft onverkort gelden, ook in tijden van Corona.

Kortom: enkel ondernemingen die een machtspositie hebben, kunnen worden verweten een excessieve prijs aan te rekenen in het kader van de mededingingsrechtelijke regels.

Vandaar de volgende vraag: op basis van welke regels kan verder nog worden opgetreden of -vanuit een ander perspectief- welke regels dien ik nog te respecteren.

12.2.2 Welke regels dien ik te respecteren bij het bepalen van verkoopsvoorwaarden voor mijn producten of diensten in Europa?

Ondernemingen in België en Europa zijn er ook tijdens crisissituaties toe gehouden om geen oneerlijke handelspraktijken toe te passen, ten aanzien van andere ondernemingen en van consumenten.

Indien u overweegt om in het kader van corona bepaalde handelspraktijken toe te passen, kan u deze best even aftoetsen met uw advocaat.

Volgende handelspraktijken dienen in alle omstandigheden als oneerlijk te worden beschouwd **ten aanzien van consumenten**:

- producten tegen een genoemde prijs te koop aanbieden zonder dat de onderneming aangeeft dat er een gegrond vermoeden bestaat dat zij deze producten of gelijkwaardige producten niet tegen die prijs kan leveren of door een andere onderneming kan doen leveren gedurende een periode en in hoeveelheden die, rekening houdend met het product, de omvang van de voor het product gevoerde reclame en de aangeboden prijs, redelijk zijn;
- producten tegen een genoemde prijs te koop aanbieden en vervolgens, met de bedoeling een ander product aan te prijzen en vervolgens weigeren een bestelling op te nemen of het product binnen een redelijke termijn te leveren;
- beweren of anderszins de indruk wekken dat een product legaal kan worden verkocht wanneer dit niet het geval is;
- bedrieglijk beweren dat een product ziekten, gebreken of misvormingen kan genezen;
- feitelijk onjuiste informatie verstrekken over marktomstandigheden of de mogelijkheid het product te bemachtigen met de bedoeling de consument het product te doen aanschaffen tegen voorwaarden die minder gunstig zijn dan de normale marktvoorwaarden.

12.3 Samenwerking tussen concurrenten

12.3.1 Mag ik in tijden van corona samenwerken met concurrenten bv. om bevoorrading te verbeteren?

Het mededingingsrecht verbiedt samenwerking tussen concurrerende ondernemingen die de mededinging op de markt zou kunnen beperken, verhinderen of vervalsen. Dit verbod is beter bekend als het kartelverbod. Inbreuken op het kartelverbod worden traditioneel beschouwd als zeer zware inbreuken en kunnen aanleiding geven tot administratieve geldboetes die kunnen oplopen tot 10% van de wereldwijde omzet van de betrokken onderneming.

Volgende vormen van samenwerking tussen concurrenten worden zo onder meer bestraft onder het kartelverbod:

- Het gezamenlijk bepalen van aan- of verkoopprijzen of andere contractuele voorwaarden;
- Het beperken of controleren van de productie;
- Het verdelen van markten of afnemers; en
- Het uitwisselen van informatie over prijzen en beschikbare hoeveelheden.

Het kartelverbod is in principe onverkort van toepassing op vormen van samenwerking die ontstaan in tijden van crisis. Te denken valt bv. aan supermarkten die bepaalde afspraken maken over wie welke klanten zal beleveren en aan welke voorwaarden om zo de continuïteit van leveringen te kunnen garanderen. Een ander voorbeeld is de samenwerking tussen verschillende farmaceutische bedrijven om een vaccin te ontwikkelen tegen het coronavirus. Dergelijke afspraken vallen normaal gesproken onder het kartelverbod en dat is in tijden van crisis helaas niet anders.

Onder bepaalde omstandigheden is het echter wel mogelijk om een ontheffing van het kartelverbod te krijgen, op individuele basis of omdat de samenwerking onder een groepsvrijstelling valt. Hiervoor zal de onderneming in kwestie echter wel moeten aantonen dat de samenwerking merkbare objectieve voordelen met zich meebrengt voor de consument die zwaarder doorwegen dat de nadelen van de samenwerking op de concurrentie.

Zekere vormen van samenwerking tussen concurrenten in het kader van de coronacrisis zouden dus wel moeten kunnen, maar moeten voorafgaand grondig gecheckt worden op hun conformiteit met het kartelverbod en de eventuele toepasselijke ontheffingen.

12.3.2 Bestaat er in België een algemene ontheffing voor de toepassing van de mededingingsregels in het kader van de coronacrisis zoals dat in andere landen het geval is?

Hoewel het kartelverbod dus in principe ook onverkort van toepassing is in crisissituaties, hebben verschillende nationale mededingingsautoriteiten de laatste dagen al aangegeven dat zij toch inschikkelijker zullen zijn in tijden van corona.

Zo besliste de Britse regering bv. om een ontheffing van het kartelverbod toe te staan voor supermarkten die informatie uitwisselen en samenwerken om ervoor te zorgen dat voldoende winkels open zouden blijven tijdens de quarantaineperiode, alsook om bepaalde distributiecentra te delen. Ook de Nederlandse mededingingsautoriteit gaf aan dat de volgende praktijken exceptioneel getolereerd zouden worden: het uitwisselen van informatie tussen supermarkten over hun stockniveau; het samenwerken van voedsel-distributeurs; het uitwisselen van informatie tussen farmaceutische groothandelaars; en het sluiten van sectorspecifieke overeenkomsten om invorderingen gemakkelijker te maken. Daarenboven besliste ook de Noorse regering dat twee concurrerende luchtvaartmaatschappijen voor 3 maanden ontheven zouden zijn van het kartelverbod om te kunnen samenwerken om het vervoer van goederen te kunnen blijven garanderen.

De Belgische Mededingingsautoriteit, noch de Europese Commissie, hebben zich echter reeds uitgesproken over de impact van de coronacrisis op de toepassing van het kartelverbod, zodat hogervermelde ontheffingen in het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Noorwegen niet van toepassing zijn in België. Er bestaat in België dus geen specifieke ontheffing voor samenwerkingen tussen concurrenten in tijden van corona.

Op 23 maart 2020 publiceerde het "European Competition Network" (ECN), zijnde de verzameling van alle Europese mededingingsautoriteiten en de Europese Commissie, een

statement over de toepassing van het mededingingsrecht in tijden van corona. In deze statement werd uitdrukkelijk vermeld dat de Europese Mededingingsautoriteiten niet actief zullen optreden tegen noodzakelijke en tijdelijke maatregelen die worden genomen om een leveringstekort te voorkomen. De mededingingsautoriteiten zullen daarentegen wel nog steeds eventuele klachten tegen bepaalde praktijken kunnen onderzoeken. In de statement moedigen ze de ondernemingen tevens aan om bij twijfel over de conformiteit van een bepaalde praktijk voorafgaand informeel advies in te winnen bij de Europese Commissie en/of de nationale mededingingsautoriteiten.

De ECN benadrukt wel dat het van het grootste belang blijft dat essentiële gezondheidsproducten (zoals mondkapjes en handgels) tegen competitieve prijzen beschikbaar blijven. De Europese mededingingsautoriteiten zullen daarom niet aarzelen om tegen excessieve prijzen op te treden, zeker wanneer deze prijzen zijn afgesproken met concurrenten en dus een schending van het kartelverbod inhouden. Het ECN raadt de producenten in dit kader tevens aan om maximumprijzen op te leggen aan distributeurs om zo eventuele excessen te kunnen vermijden.

12.3.3 Welke richtlijnen te respecteren in het kader van dergelijke samenwerking?

Buiten het specifieke coronakader (dat in België momenteel dus nog niet bestaat) om, bieden de mededingingsregels echter ook wel wat ruimte voor samenwerking tussen concurrenten.

Op basis van de berichtgeving in andere landen, lijken de volgende vragen en de hierop geformuleerde antwoorden richtinggevend te zijn:

- Kadert de samenwerking binnen de wereldwijde strijd tegen COVID-19?
- Dient deze samenwerking het algemeen belang?
- Is de samenwerking in tijd beperkt?
- Levert de samenwerking voordelen op die de consument ten goede komen?
- Gaat de samenwerking niet verder dan strikt noodzakelijk?
- Heeft de samenwerking niet tot doel of tot gevolg dat de prijzen van een bepaald product of bepaalde dienst kunstmatig worden verhoogd?

Als op elke vraag het antwoord bevestigend is, dan zou de samenwerking best wel eens kunnen zijn toegestaan.

Belangrijk is dat elke samenwerking steeds moet worden bekeken in het licht van de concrete omstandigheden. Om hier zekerheid over te krijgen, raden wij u ten eerste aan om een expert in het mededingingsrecht te raadplegen alvorens u de samenwerking aanvat om te bekijken wat al dan niet allemaal mogelijk is.

13 Welke bevoegdheden heeft de politie om de naleving van de coronamaatregelen te controleren?

In het ministerieel besluit van 18 maart 2020 heeft de regering bijzondere bevoegdheden toegekend aan de politie om de nalevingmaatregelen te controleren.

De politie krijgt daarbij een algemene bevoegdheid om toe te zien op de naleving van de voorwaarden. Dit geldt zowel voor de controle op de verplichte sluiting van handelszaken, voor de naleving van de regels van social distancing, de naleving van de openingsuren, het verbod op samenscholingen of andere verboden activiteiten, en de algemene verplichting om thuis te blijven, behalve voor toegelaten verplaatsingen.

De politie heeft de bevoegdheid om bij haar controleopdracht, zo nodig dwang of geweld te gebruiken.

Concreet houdt dit in dat de politie zich onder meer, zonder toestemming, toegang kan verschaffen tot een handelszaak om haar controleopdracht uit te voeren.

14 De impact van het COVID-19-virus op de bouwsector: enkele belangrijke aandachtspunten.

Ook de bouwsector blijft niet gespaard van de impact van het COVID-19-virus. Het valt te verwachten dat het virus de vooruitgang van heel wat bouwprojecten zal hinderen.

Welke invloed heeft dit op lopende aannemingsovereenkomsten en bouwprojecten? Wat betekent dit juridisch?

Monard Law zet de voornaamste krachtlijnen op een rij aan de hand van allerlei praktische vragen.

14.1 **De contractuele uitvoeringstermijnen komen in het gedrang. De werken kunnen niet worden verdergezet. Kan ik mij als aannemer beroepen op overmacht?**

Aannemingsovereenkomsten dienen in principe nageleefd te worden en kunnen niet zomaar éézijdig stopgezet of geschorst worden. De aannemer loopt anders het risico een contractuele wanprestatie te begaan waarbij hij een schadevergoeding verschuldigd is aan zijn opdrachtgever.

Om een overmachtssituatie ten gevolge van het COVID-19-virus te kunnen invoeren, dienen de volgende voorwaarden gelijktijdig vervuld te zijn:

- het moet gaan om **een plotse en onvoorzienbare gebeurtenis** (de gebeurtenis mag normaal gezien niet te verwachten zijn geweest);
- de feiten moeten zich voordoen **buiten de wil ("schuld") van de aannemer**;
- de overmacht maakt **de verdere uitvoering van de aannemingsovereenkomst volledig onmogelijk**. Het is dus niet voldoende dat de uitvoering ervan enkel bemoeilijkt wordt of duurder uitvalt;
- de onmogelijkheid tot werken moet **een tijdelijk karakter hebben**. De onmogelijkheid tot het uitvoeren van de aannemingsovereenkomst moet voor iedere aannemingsovereenkomst afzonderlijk bekeken worden. De duur van overmachtssituatie kan variëren van één dag tot verschillende dagen, afhankelijk van de aard van de gebeurtenis en de omvang van de gevolgen voor de uitvoering van de overeenkomst. Deze overmachtssituatie kan aanhouden tot de situatie is genormaliseerd.

Er kan dus worden gesteld dat wanneer de maatregelen van de overheid en de impact van het COVID-19-virus ervoor zorgen dat er bv. onvoldoende materiaal beschikbaar is, er een personeelstekort is bij de aannemer cq. onderaannemer en dit tot gevolg heeft dat de

opdracht niet tijdig kan worden uitgevoerd, dit als overmacht kan worden gekwalificeerd (art. 1147 en 1148 B.W.)

Vooraleer er sprake kan zijn van overmacht, dient de werf evenwel daadwerkelijk verstoord te worden.

Kan er toch verder gewerkt worden op de betreffende werf door allerlei bijkomende maatregelen in acht te nemen, dan is er geen sprake van overmacht.

Wanneer het daarentegen voor de aannemer onmogelijk is om de werken op de werf verder te zetten, bv. wegens gebrek aan personeel ten gevolge van het virus, wegens gebrek aan aanlevering van bouw materiaal, wegens strikte overheidsmaatregelen, ... dan is er sprake van een overmachtssituatie en kunnen de werken door de aannemer worden opgeschort.

Deze overmachtssituatie heeft tot gevolg dat de aannemer de werken tijdelijk kan opschorten hetgeen tot een termijnverlenging zal leiden.

14.2 **De aannemer kan de aannemingswerken nog uitvoeren mits bijkomende maatregelen te treffen. Kunnen de hieraan verbonden bijkomende kosten worden doorgerekend aan de opdrachtgever?**

Indien blijkt dat de werken verder alsnog kunnen worden uitgevoerd, maar de uitvoering moeilijker en duurder is geworden, dan zal de aannemer zich dus niet gewoon op overmacht kunnen beroepen.

De aannemer zal de werken aldus moeten uitvoeren, maar zal hierdoor bijkomende kosten moeten maken – rekening houdend met deze gewijzigde omstandigheden – om de vooropgestelde opdracht alsnog te kunnen uitvoeren. De hieraan verbonden termijnverlenging en bijkomende kosten zullen – in kader van de matigende werking van de goede trouw bij de uitvoering van de overeenkomst – kunnen worden doorgerekend aan de opdrachtgever cq. bouwheer.

Hierbij is het uiteraard van belang dat de aannemer niet zélf aan de basis ligt van de termijnverlenging cq. bijkomende kosten en dat dit louter en alleen te wijten is aan de impact van het COVID-19-virus.

14.3 **De opdrachtgever cq. bouwheer wenst te aannemingswerken te laten stilleggen. Wat dien ik als aannemer te doen?**

De opdrachtgever cq. bouwheer wenst dat de werken op de werf worden stilgelegd. Als aannemer verzoekt u aan uw opdrachtgever om dit schriftelijk te willen bevestigen. Indien de opdrachtgever cq. bouwheer weigert dit te doen, stuurt u idealiter zelf een schrijven waarin u vraagt om te bevestigen dat de werkzaamheden opgeschort worden ten gevolge van deze overmachtssituatie.

Wanneer de opdrachtgever cq. bouwheer daarentegen eist dat de aannemingsovereenkomst onverkort wordt verdergezet, zonder rekening te houden met deze ernstige en vooral onvoorziene omstandigheden, zonder vergoeding van de bijkomende kosten, dan oefent de opdrachtgever cq. bouwheer zijn recht uit op een kennelijk onredelijke wijze. De opdrachtgever cq. bouwheer gaat alzo kennelijk de grenzen te buiten van een normale uitoefening van zijn rechten als een normaal, zorgvuldig en vooruitziende opdrachtgever. De opdrachtgever loopt alzo het risico dat zijn gedrag als rechtsmisbruik wordt gekwalificeerd.

14.4 **Wat indien mijn aannemer cq. onderaannemer niet verder kan werken op de werf ? Dien ik als opdrachtgever alle schade ten laste te nemen?**

Zoals hoger toegelicht, kan de opdrachtgever cq. bouwheer van zijn aannemer vragen om de werken verder te zetten wanneer dit voor de aannemer nog mogelijk blijkt te zijn. De aannemer dient immers zijn contractuele verplichtingen van de aannemingsovereenkomst na te leven en kan deze niet zomaar éézijdig schorsen.

Indien er evenwel sprake is van overmacht en de werf dient daadwerkelijk stil te worden gelegd – bv. ten gevolge van een personeelstekort, een overheidsmaatregel of wegens gebrek aan aanlevering van materiaal - dan dient de aannemer dit onmiddellijk te melden aan zijn opdrachtgever.

De aannemer dient desgevallend zijn opdrachtgever onmiddellijk in kennis te stellen van zijn situatie en – indien mogelijk - het effect op het verdere verloop op het bouwproject toe te lichten.

Dit betekent echter niet dat de aannemer alle hiermee gepaard gaande schade volledig kan verhalen op zijn opdrachtgever.

De aannemer dient immers zelf ook alle noodzakelijke maatregelen te treffen om alle schade te vermijden en deze tot een minimum te beperken. De aannemer dient dan ook te goeder trouw en schadebeperkend op te treden.

Onvoorziene omstandigheden maken immers deel uit van het ondernemingsrisico van de aannemer. Dit betekent aldus dat de aannemer niet alle aanspraken louter op de opdrachtgever kan afwenden.

Dergelijke overmachtssituatie geldt bovendien evenzeer voor de opdrachtgever, dewelke op zijn beurt eveneens verplichtingen heeft t.a.v. zijn eigen contractspartijen.

Het strekt dan ook tot de aanbeveling dat contractspartijen te goeder trouw in overleg treden met het oog op de verdere organisatie en afwerking van het bouwproject zodat de contractuele verbintenissen van het bouwproject alsnog deugdelijk kunnen worden uitgevoerd. Deze aanvullende afspraken dienen best schriftelijk bevestigd en aanvaard door partijen.

15 Mag u de betaling van huur opschorten?

Maakt voor huurders de huidige pandemie overmacht uit waardoor zij geen huur moeten betalen dan wel de betaling van de huur mogen opschorten?

De beslissingen/maatregelen tot sluiting van de ondernemingen werden opgelegd door de overheid. De verhuurder heeft hier geen invloed op.

De verplichting van de verhuurder bestaat erin het goed te leveren, het goed in de staat te houden zodat het gebruikt kan worden waartoe het verhuurd is en het rustig huurgenot te waarborgen.

Het pand is volledig ter beschikking van de huurder, zijn goederen zijn aanwezig, etc. De verhuurder voldoet bijgevolg aan zijn verplichtingen.

Hier staat tegenover dat de huurprijs gewoon betaald dient te worden.

De uitzondering is de situatie waarin de huurovereenkomst voorziet in bepalingen die van toepassing zijn in het geval van overmacht.

Uiteraard kan er (uit commerciële overwegingen) wel een kwijtschelding, vermindering van de huurprijs of een afbetalingsplan worden verleend door de verhuurder maar enkel mits akkoord van de verhuurder.

De huurder die zijn huur niet betaalt begaat een ernstige contactuele fout.

Wij trekken de parallel met wegwerkzaamheden, ook dan is de huur verschuldigd.

16 Overbruggingsrecht tijdens COVID-19

Ben je door de maatregelen rond COVID-19 verplicht om je onderneming te sluiten, worden je activiteiten verlieslatend (bv. door een terugval van orders, annuleringen, werknemers in quarantaine, etc.) of wil je je activiteiten uit voorzorg onderbreken?

In een dergelijk geval kan je onder bepaalde voorwaarden terugvallen op een financiële uitkering, met name het **overbruggingsrecht**, voor de maanden maart en april 2020.

Het overbruggingsrecht is normaal bedoeld voor zelfstandige ondernemers die tijdelijk of definitief hun activiteiten moeten stopzetten (bijvoorbeeld ingevolge van brand, waterschade, faillissement, etc.). Ondernemers kunnen dan tot 12 maanden lang een financiële uitkering ontvangen, op voorwaarde dat de onderneming minstens één maand moet sluiten.

De voorwaarden om een beroep te doen op het overbruggingsrecht zijn in het kader van de COVID-19 crisis tijdelijk versoepeld om ondernemers financieel te helpen om deze periode te overbruggen.

16.1 Voor wie?

Het overbruggingsrecht kan worden aangevraagd door:

- **Categorie 1:** Zelfstandigen en helpers in hoofdberoep en meewerkende echtgenoten die hun activiteiten verplicht (geheel of gedeeltelijk) hebben moeten onderbreken naar aanleiding van de sluitingsmaatregelen genomen door de overheid om de verspreiding van COVID-19 te beperken, voor zover ze geen aanspraak kunnen maken op een vervangingsinkomen.

Het feit dat je onderneming behoort tot een sector die verplicht moet sluiten of indien je je winkel moet sluiten op zaterdag en zondag volstaat om recht te hebben op het overbruggingsrecht en dit ongeacht de duur van de onderbreking. Ook wanneer je je activiteit hebt omgevormd tot een toegelaten activiteit zal je recht hebben op de volledige financiële tegemoetkoming.

Bijvoorbeeld: je hebt je activiteiten in de horeca gedeeltelijk moeten onderbreken, en biedt enkel afhaalmaaltijden aan.

- **Categorie 2:** Andere zelfstandigen en helpers in hoofdberoep en meewerkende echtgenoten die tijdens de maanden maart en april 2020 hun activiteiten gedurende minstens 7 opeenvolgende kalenderdagen volledig hebben onderbroken naar aanleiding van COVID-19, en voor zover ze geen aanspraak kunnen maken op een vervangingsinkomen.

Het gaat met andere woorden over zelfstandigen die niet verplicht moeten sluiten door de overheid, maar ingevolge van COVID-19 zich genoodzaakt zien om hun activiteiten volledig te onderbreken gedurende minimum 7 dagen (bijvoorbeeld wegens een sterke terugval van orders, toename annuleringen, onderbroken leveringen, sterke daling activiteiten, etc.).

Bijvoorbeeld: je werkt als freelancer en je moet je activiteiten gedurende minstens 7 opeenvolgende dagen stopzetten omdat er te weinig opdrachten zijn.

Voor de zelfstandigen die als gevolg van COVID-19 minstens 7 opeenvolgende dagen hun activiteiten volledig moeten onderbreken, zijn bepaalde noodzakelijke activiteiten toegestaan zonder het overbruggingsrecht te verliezen, met name:

- Zelfstandigen die tussenkomen voor dringende (para-)medische hulp of consultaties, voor zover ze hun niet-dringende medische activiteiten wel volledig stopzetten gedurende minstens 7 opeenvolgende dagen per maand; en
- Minimale activiteiten die noodzakelijk zijn voor het voortbestaan van de onderneming (bv. opvolging van e-mails).

16.2 Verlies overbruggingsrecht

Wanneer je in maart en/of april 2020 recht hebt op het overbruggingsrecht, maar gedurende één van deze maanden ziek wordt, verlies je de uitkering van het overbruggingsrecht ten vroegste in de maand volgend op de maand waarin het recht op de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen aanvangt.

Je mag het overbruggingsrecht combineren met een 'beperkte werknemersactiviteit' zonder verlies van het overbruggingsrecht. Een beperkte werknemersactiviteit betekent dat je als werknemer gemiddeld minder dan halftijds werkt (*houd hierbij wel rekening met de gemiddelde arbeidsduur in de sector*).

16.3 Financiële steun

De financiële uitkering voor de maanden maart en/of april bedraagt:

- **Categorie 1:** 1.291,69 EUR zonder gezinslast en 1.614,10 EUR met gezinslast voor de maanden maart en april
- **Categorie 2:** 1.291,69 EUR zonder gezinslast en 1.614,10 EUR met gezinslast voor de maand maart en/of april, afhankelijk van in welke maand(en) je je activiteiten gedurende minstens 7 opeenvolgende dagen onderbreekt

We merken op dat het overbruggingsrecht kan worden gecumuleerd met de hinderpremie.

16.4 Aanvraag

De aanvraagformulieren voor het overbruggingsrecht naar aanleiding van COVID-19 zijn beschikbaar op de website van je sociale verzekeringsfonds.

Indien je behoort tot categorie 2, zal je in het aanvraagformulier schriftelijk moeten motiveren waarom je je zelfstandige activiteit (minstens 7 opeenvolgende kalenderdagen) hebt moeten onderbreken naar aanleiding van COVID-19.

Let wel: het overbruggingsrecht ingevolge van COVID-19 kan momenteel worden aangevraagd voor de periode van **1 maart 2020 tot en met 30 april 2020**. Er kunnen dus (nog) geen aanvragen worden ingediend voor de maand mei. Indien de COVID-19 maatregelen langer van kracht zullen blijven, kan de termijn voor het overbruggingsrecht tijdens COVID-19 worden verlengd.

17 Elektronische ondertekening van overeenkomsten tijdens de Corona crisis

Vele ondernemers werken vandaag thuis. Voor degenen onder u die regelmatig overeenkomsten of andere documenten moeten ondertekenen, betekent thuiswerk niet dat de ondertekening moet uitgesteld worden.

U moet echter wel goed nadenken over de oplossing die u gebruikt voor het elektronisch ondertekenen: niet alle elektronische handtekeningen zijn in de ogen van de wet gelijk.

De elektronische handtekening wordt vandaag op Europees niveau gereguleerd door de eIDAS-verordening (EU) nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014.

Ook de Belgische wetgever nam verschillende wetgevende initiatieven inzake het elektronisch ondertekenen, waaronder de wet van 21 juli 2016, de "eIDAS en elektronische archivering wet" genoemd die de EU verordening uitvoert.

17.1 Welke soorten elektronische handtekeningen bestaan er?

Er zijn vandaag drie types elektronische handtekeningen, in functie van het niveau van beveiliging dat de partijen willen bereiken.

Een **eerste type** is de "gewone elektronische handtekening".

De gewone elektronische handtekening wordt gezien als een technisch eenvoudige vorm van ondertekening. Denk aan bv. een e-mailhandtekening en de ingescande handtekening op een PDF document of onderaan een e-mail. Het is uiteraard eenvoudig om dit soort handtekening te vervalsen.

Een **tweede type** is de "geavanceerde elektronische handtekening".

De geavanceerde elektronische handtekening is veiliger en biedt meer garanties. Om geavanceerd te zijn, moet de handtekening:

- op unieke wijze aan de ondertekenaar verbonden zijn;
- het mogelijk maken de ondertekenaar te identificeren;
- tot stand gekomen zijn met gegevens voor het aanmaken van elektronische handtekeningen die de ondertekenaar met een hoog vertrouwensniveau onder zijn uitsluitende controle kan gebruiken; en
- op zodanige wijze aan de daarmee ondertekende gegevens verbonden zijn, dat elke wijziging achteraf van de gegevens kan worden opgespoord.

Er bestaan reeds verschillende tools, zoals HelloSign en DocuSign, die functioneren aan de hand van e-mailauthenticatie, IP-adressen en bijkomende authenticatiemethoden, waardoor

de ondertekenaar op unieke wijze kan worden gelinkt aan zijn of haar handtekening. Fraude is altijd mogelijk, maar het is al niet zo eenvoudig meer.

Een **derde type** is de "gekwalificeerde elektronische handtekening".

De gekwalificeerde elektronische handtekening is een geavanceerde elektronische handtekening, maar dan aangemaakt met een gekwalificeerd middel en gebaseerd op een gekwalificeerd certificaat voor elektronische handtekeningen (bv. de Belgische eID-kaart of de itsme-applicatie).

17.2 Hoe zit het met de bewijskracht?

Alleen de gekwalificeerde handtekening staat per definitie juridisch gelijk aan een handgeschreven handtekening.

De andere twee types elektronische handtekeningen staan slechts gelijk met de handgeschreven handtekening, en hebben dus juridische bewijskracht, wanneer deze betrouwbaar zijn. Wat wordt gezien als 'betrouwbaar' hangt af van de omstandigheden. Zolang de tegenpartij de geldigheid van de handtekening niet betwist, stellen zich geen problemen. Wordt de geldigheid van de handtekening wel betwist, dan zullen de partijen moeten bewijzen met alle middelen van recht (getuigen, e-mails, schriftonderzoek door een deskundige ...) dat de andere partij de overeenkomst daadwerkelijk heeft ondertekend (wie heeft de overeenkomst ondertekend, maar ook wat en wanneer er precies is ondertekend).

17.3 Wat met bestaande overeenkomsten?

Controleer altijd of de overeenkomst een bepaling bevat die u in staat stelt om wijzigingen te doen zonder een handgeschreven handtekening. Het kan zijn dat uw bestaande overeenkomst u en uw contractant in staat stelt om in te stemmen met wijzigingen door middel van een eenvoudige uitwisseling van e-mails (bv. nieuwe bestellingen plaatsen).

Indien er hierover geen afspraken zijn gemaakt, volg dan de aanbevelingen die in deze nieuwsbrief worden gemaakt.

17.4 Welke elektronische handtekening kiezen?

Het is duidelijk dat niet elke elektronische handtekening zomaar te beschouwen is als een handgeschreven handtekening.

Behalve voor bijzondere situaties (bv. arbeidsovereenkomsten) beletten bovendien geen regels u om een gescande handtekening in een PDF van de overeenkomst te plaatsen, of zelfs om in een e-mail te bevestigen dat u akkoord bent met een voorstel van uw contractspartij.

Wees u er echter van bewust dat de afdwingbaarheid van die overeenkomst in twijfel kan worden getrokken, en het kan zijn dat u verschillende bewijsmiddelen zal moeten gebruiken om aan te tonen dat de andere partij de overeenkomst daadwerkelijk heeft ondertekend.

U moet dus per situatie beoordelen welke bewijskracht gewenst is en welke veiligheidseisen aldus vereist zijn voor het zetten van de elektronische handtekening. Hoe groter de belangen bij een transactie, hoe meer redenen om strengere eisen te stellen aan de elektronische ondertekening.

18 Administratieve procedures omgevingsvergunning

Ingevolge de coronacrisis heeft de Vlaamse Regering op 20 maart 2020 een nooddecreet bekrachtigd om enkele juridische gevolgen van het coronavirus op te vangen. De Vlaamse Regering heeft in dat kader op 24 maart 2020 maatregelen getroffen wat betreft de omgevingsvergunningsprocedures door middel van een noodbesluit. Dit besluit regelt de

opschorting van bepaalde beslissingstermijnen, openbare onderzoeken, ... in omgevingsvergunningprocedures.

Het algemene uitgangspunt van dit besluit is dat de beslissingstermijnen van lopende en nieuwe omgevingsdossiers verlengd zullen worden. Dit houdt echter niet in dat overheden geblokkeerd worden indien zij in staat zouden zijn om toch op te treden.

18.1 **Op welke vergunningsaanvragen is dit besluit van toepassing?**

Het besluit is vooreerst van toepassing op alle vergunningsaanvragen en administratieve beroepen ingediend vóór 24 maart 2020 of die op deze datum in behandeling zijn bij de bevoegde vergunningverlenende overheid, op voorwaarde dat er nog geen uitdrukkelijke of stilzwijgende beslissing is genomen door de bevoegde vergunningverlenende overheid in laatste administratieve aanleg.

Het besluit is ook van toepassing op de vergunningsaanvragen en administratieve beroepen ingediend vanaf 24 maart 2020 tot en met 24 april 2020.

18.2 **Met hoeveel dagen worden de beslissingstermijnen naar aanleiding van dit besluit verlengd?**

In eerste instantie wordt de beslissingstermijn in een vergunningsprocedure in eerste aanleg (artikel 32, §1 Omgevingsvergunningsdecreet) verlengd met 60 dagen.

Ook de beslissingstermijn in een procedure in laatste aanleg (artikel 66, §1 van het Omgevingsvergunningsdecreet) wordt verlengd met 60 dagen.

Let op: in een vereenvoudigde procedure (artikel 46, §1, eerste lid Omgevingsvergunningsdecreet) wordt deze beslissingstermijn echter verlengd met maar 30 dagen.

18.3 **Hoe zit het met de termijn waarbinnen een beroep moet worden ingesteld?**

De termijn om een administratief beroep in te stellen (artikel 54 en 90 Omgevingsvergunningsdecreet) wordt met 30 dagen verlengd. Dit houdt in dat een administratief beroep nu kan worden ingesteld binnen een termijn van 60 dagen.

De wachttermijnen die bepalen wanneer gebruik mag worden gemaakt van een omgevingsvergunning, worden ook verlengd met dertig dagen voor vergunningen verleend vanaf 24 maart 2020 tot en met 24 april 2020.

18.4 **Verandert er iets in verband met de openbare onderzoeken?**

De lopende openbare onderzoeken worden opgeschort. Dit op 24 maart 2020 en ze worden verder gezet vanaf 24 april 2020. Bezwaren die ingediend worden tijdens deze periode van schorsing worden wel als ontvankelijk beschouwd.

De openbare onderzoeken die nog niet opgestart werden zullen ook pas starten na 24 april 2020.

Op de website van de betrokken gemeentes wordt de informatie in verband met start- en einddata van de openbare onderzoeken actueel gehouden.

18.5 **Gaan hoorzittingen in het kader van vergunningsprocedures nog door?**

De bevoegde overheid, de provinciale of gewestelijke omgevingsambtenaar of de voorzitter van de bevoegde omgevingsvergunningscommissie kan beslissen om de hoorzittingen in voorkomend geval alleen schriftelijk, via teleconferentie of via videoconferentie te organiseren.

18.6 **Hoe zit het met laattijdig of niet uitgebrachte adviezen?**

Laattijdig of niet uitgebrachte adviezen worden niet als stilzwijgend gunstig beschouwd. Er kan aan de adviesverplichting worden voorbijgegaan. De beroepsmogelijkheid van de adviesverlenende instanties tegen een in eerste aanleg verleende omgevingsvergunning (artikel 53, 3°

Omgevingsvergunningsdecreet) blijft behouden. Ook indien een advies laattijdig of niet werd uitgebracht.

In het kader van dit besluit worden in afwijking van artikel 12 van het MER-procedurebesluit laattijdig of niet uitgebrachte adviezen van de dienst MER over het ontwerp van project-MER in het kader van de vergunningsprocedure niet als stilzwijgend gunstig beschouwd. Er kan evenwel aan de adviesverplichting voorbij worden gegaan.

18.7 **Worden de termijnen voor vernietigingsberoepen of procedurestukken bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen ook opgeschort?**

Neen, opgelet! De termijnen voor vernietigingsberoepen en/of procedurestukken bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen worden voorlopig nog niet opgeschort. Dit kan uiteraard in de loop van de komende dagen nog veranderen, maar tot andersluidend bericht blijven de huidige termijnen voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen lopen.

18.8 **Gelden de termijnverlengingen die reeds voorzien werden nog?**

Ja, de verlengingen van de beslissingstermijnen die in het nieuwe noodbesluit voorzien zijn, doen geen afbreuk aan de mogelijkheden van termijnverlenging die reeds voorzien waren in de regelgeving.

Termijnverlengingen, bijvoorbeeld bij toepassing van de administratieve lus, op verzoek van de aanvrager, of wanneer de gemeenteraad over een bepaald dossier een beslissing moet nemen m.b.t. de zaak van de wegen, gaan nog steeds op.

Indien er van deze termijnverlengingen gebruik gemaakt wordt, worden deze gecumuleerd met de termijnverlengingen die voorzien zijn in dit besluit.

18.9 **Zijn deze maatregelen ook van toepassing op de vervaltermijnen voor al verleende omgevingsvergunningen?**

Neen, opgelet!

Voor omgevingsvergunningen die al verleend werden, gelden er allerlei vervaltermijnen:

Zo vervalt de omgevingsvergunning van rechtswege in elk van de volgende gevallen (artikel 99, §1, eerste lid Omgevingsvergunningsdecreet):

1° als de verwezenlijking van de vergunde stedenbouwkundige handelingen niet wordt gestart binnen de twee jaar na het verlenen van de definitieve omgevingsvergunning;

2° als het uitvoeren van de vergunde stedenbouwkundige handelingen meer dan drie opeenvolgende jaren wordt onderbroken;

3° als de vergunde gebouwen niet winddicht zijn binnen vijf jaar na het verlenen van de definitieve omgevingsvergunning;

4° als de exploitatie van de vergunde activiteit of inrichting niet binnen vijf jaar na het verlenen van de definitieve omgevingsvergunning aanvangt.

5° als de kleinhandelsactiviteiten niet binnen vijf jaar na het verlenen van de definitieve omgevingsvergunning aanvangen.

De termijn onder 1° kan op verzoek van de vergunninghouder voor een periode van twee jaar verlengd worden als hij aantoonde dat er sprake is van overmacht.

Indien de vergunninghouder zich wenst te beroepen op de verlenging van deze termijn, dient hij dit aan te vragen bij de vergunningverlenende overheid, door middel van een beveiligde zending en **minstens drie maanden** vóór het verstrijken van de oorspronkelijke vervaltermijn van

twee jaar. Indien uw vergunning in de komende 6 maanden komt te vervallen, vraagt u deze verlenging nu best al aan om een verval van uw vergunning te vermijden.

18.10 **Wat gebeurt er met de vergunningsprocedure na 24 april 2020?**

De maatregelen lopen af op 24 april 2020. Vanaf dan gelden de termijnen in vergunningsprocedures weer zoals voor de inwerkingtreding van dit noodbesluit. Dit weerhoudt er de Vlaamse Regering echter niet van te beslissen om de einddatum (nu vastgesteld op 24 april 2020) later nog te verlengen.

19 Cruciale juridische sectoren en essentiële dienstverleners

19.1 **Welke juridische sectoren zijn cruciaal en welke juridische dienstverleners zijn essentieel?**

Het gaat om de justitiediensten en de beroepen die daaraan verbonden zijn: justitiehuisen, magistratuur en penitentiaire instellingen, jeugdinstanties, elektronisch toezicht, gerechtsdeskundigen, gerechtsdeurwaarders, gerechtspersoneel, vertalers-tolken en advocaten.

19.2 **Wat is de impact van Covid-19 op voormelde juridische sectoren en dienstverleners?**

Vermits zij door de Overheid als 'essentieel' worden beschouwd, zijn zij niet verplicht om hun deuren sluiten, noch moeten zij hun personeel verplichten om van thuis te werken. Niettemin is de dienstverlening door de Hoven en Rechtbanken, en gerechtsdeurwaarders afgezwakt vermits zij talrijke individuele maatregelen hebben genomen welke u hieronder verkort terug vindt.

20 Gerechtsdeurwaarders

20.1 **Kunnen er nog dagvaardingen worden betekend?**

Het blijft mogelijk om dagvaardingen te betekenen, op voorwaarde dat er moet worden gedagvaard voor een zitting met inleiding na 19 april 2020. Van deze regel kan worden afgeweken in geval van 'bijzondere hoogdringendheid' onder uitdrukkelijke machtiging (toelating) van de voorzitter van de betreffende rechtbank.

Onder 'bijzondere hoogdringendheid' kan worden begrepen, zaken die dreigen te verjaren of omwille van vervaltermijnen die dreigen te verstrijken.

Het is de gerechtsdeurwaarders overigens toegelaten om dagvaardingen elektronisch te laten betekenen, zoals per e-mail of via E-Deposit of DPA.

20.2 **Kunnen er nog andere akten worden betekend?**

Andere soorten akten dan dagvaardingen kunnen worden betekend, mits de gerechtsdeurwaarders voorrang geven aan de 'dringende' akten en aan de elektronische wijze van betekenen (e-mail, E-Deposit of DPA).

20.3 **Kan er nog gedwongen ten uitvoer worden gelegd (roerend beslag, uithuiszetting en gedwongen opening van deuren)?**

Er werd bij alle gerechtsdeurwaarders aangedrongen om alle lopende maatregelen van tenuitvoerlegging zoveel mogelijk op te schorten en de opvolging te garanderen op schriftelijke, elektronische of telefonische wijze.

Wat de opdrachten betreffen van de institutionele schuldeisers zoals het Waals Gewest, VLA-BEL, RSZ, FOD Financiën, steden en gemeenten, sociale huisvestingmaatschappijen, enz., dient u hun specifieke aanbevelingen op te volgen die u terugvindt op hun website.

20.4 **Kunnen er nog openbare verkopen doorgaan?**

Alle verkoopzalen werden verzocht hun deuren te sluiten zodat alle verkoopdagen uitgesteld worden tot nader order, behalve in geval van elektronische gerechtelijke verkoop.

20.5 **Kunnen er nog goederen worden opgeladen?**

Alle gerechtsdeurwaarders werden gevraagd om de oplading van goederen tot nader order uit te stellen.

20.6 **Kunnen er nog vaststellingen gebeuren?**

Vaststellingen kunnen doorgaan op voorwaarde dat alle nodige voorzorgsmaatregelen werden getroffen.

20.7 **Kan er nog minnelijk worden ingevorderd?**

Alle verrichtingen in het kader van de minnelijke invordering kunnen normaal verlopen, behoudens het bezoek aan de woonplaats.

20.8 **Zijn de kantoren van gerechtsdeurwaarders nog toegankelijk voor het publiek?**

Alle gerechtsdeurwaarders werden gevraagd om de toegang tot hun kantoren tot een absoluut minimum te beperken. U wordt overigens aangeraden zoveel mogelijk online of elektronisch te betalen, i.p.v. in cash.

20.9 **Hoe moet er worden omgegaan met afbetalingsplannen?**

De gerechtsdeurwaarders werden aangeraden om soepel om te springen met (lopende en nieuwe) afbetalingsplannen.

20.10 **Tot wanneer zijn hogervermelde maatregelen van kracht?**

Minstens t.e.m. 19 april 2020. Het verdient aanbeveling om de website van uw gerechtsdeurwaarder te raadplegen om na te gaan welke concrete (aanvullende) individuele maatregelen zij heeft genomen.

21 Hoven en rechtbanken

21.1 **Zijn de Hoven en Rechtbanken toegankelijk?**

De gebouwen van de Hoven en Rechtbanken blijven toegankelijk. Desalniettemin mag u alleen binnen indien u bent opgeroepen voor een zitting of om uw rijbewijs terug op te halen of in te leveren, of om hoger beroep of een voorziening in een strafzaak in te stellen. Voor alle andere vragen blijven de Hoven en Rechtbanken bereikbaar per e-mail en per telefoon.

21.2 **Hoe dienen procedureakten te worden neergelegd?**

Verzoekschriften hoger beroep, eenzijdige verzoekschriften en andere procedurestukken mogen in de brievenbus worden gestopt, of uitzonderlijk elektronisch worden toegestuurd (per e-mail, via E-Deposit of DPA), en zullen onverwijld worden behandeld. Voor betalende procedureakten moet daarbij het bewijs worden gevoegd van de uitgevoerde betaling.

21.3 **Hoe dienen conclusies en stukkenbundels te worden neergelegd?**

Schriftelijke verdedigingen en bewijsstukken kunnen elektronisch worden gedeponneerd (via E-Deposit of DPA).

21.4 **Gaan de zittingen door?**

Voor zittingen die doorgaan, dient u zich zo veel als mogelijk te laten vertegenwoordigen door uw advocaat en zelf niet aanwezig te zijn. Indien de persoonlijke aanwezigheid van u toch wordt vereist of gewenst, en uitstel niet mogelijk is, zal de zaak zoveel mogelijk op een vast uur worden vastgesteld zodat een concentratie van personen op één plaats wordt vermeden.

Niettemin hebben de meeste Hoven en Rechtbanken besloten om alle vastgestelde zaken schriftelijk te behandelen (dit is zonder dat de zaak nog kan worden gepleit), behalve wat betreft de dringende zaken die niet schriftelijk kunnen worden behandeld of indien u of uw raadsman zich tegen de schriftelijke behandeling verzet. Alle andere zaken worden uitgesteld tot na 19 april 2020. Bijgevolg is de regel dat de zaken schriftelijk worden behandeld.

Daarnaast zijn er nog een aantal individuele maatregelen per rechtscollege in Vlaanderen en Brussel van kracht. Dit wordt best geval per geval bekeken.

21.5 **Kan u nog de eed afleggen?**

Eedafleggingen gebeuren schriftelijk.

21.6 **Tot wanneer zijn hogervermelde maatregelen van kracht?**

Minstens t.e.m. 19 april 2020.

* * *

Specifieke vragen? Hulp nodig?

Aarzel niet om contact op te nemen met uw gebruikelijke contactpersoon in ons kantoor of via 02/897.47.51 voor verdere vragen of hulp.

Van daaruit zal u begeleid worden naar de specialist, afhankelijk van de aard van uw vraag. We helpen u en uw organisatie graag verder.

Dit document bevat louter algemene informatie en betreft geen juridisch advies toegespitst op uw onderneming. Wij aanvaarden dan ook geen enkele aansprakelijkheid voor beslissingen of acties genomen op basis van dit document. Bovendien wijzigt de situatie in deze crisistijden heel regelmatig en worden nieuwe maatregelen aangekondigd of wijzigen bepaalde zaken. Wij doen ons best om u snel en accuraat op de hoogte te houden van nieuwe evoluties. Check zeker ook onze website voor de meest actuele versie. Het is tenslotte sterk aangewezen om ons steeds te contacteren voor individueel advies.